ARGEȘ

Editori:
Consiliul Local Pitești
Primăria Municipiului Pitești
Centrul Cultural Pitești

Apare sub egida Uniunii Scriitorilor din România

Revistă de cultură fondată în 1966 ● Serie nouă
■ **Anul XVI (LI)** ■ **Nr. 12 (426)** ■ **Decembrie 2017** ■ **4 lei** ■

Sfânta Fecioară din Iaroslav. Galeria Tretiakov, sec. XII-XIII.

Mihai Barbu

Am adunat toată viața cărți o groază de cărți inutile./ Falnici munți de hârtie, apăsătoare tone de praf./ Scandaluri, de sărbători, cu Mira Mirabella din cauza/ unei acute lipse de spațiu vital./ Am trăit cu spaima că toate istoriile literaturii,/ de la începuturi și până-n zilele noastre,/ o să-mi cadă, când o să mă aștept mai puțin,/ direct în cap. Cine-mi va da lovitura de grație?/ Lovinescu?, Călinescu?, Ștefănescu?, Manolescu? Sau însuși Popa?/ O să sfârșesc, oare, sub munți de hârtie/ și sub tone de praf?/ Degeaba o să sune cineva la 112./ Nimeni nu o să-l creadă că tocmai/ Cultura scrisă poate dăuna grav sănătății.

reportaj

Niște poeme inspirate din viață și altele livrești, pentru o iarnă ca-n povești...

Cadoul otrăvit de la Barnes & Noble

Am cumpărat de la Barnes & Noble, o mare librărie din Washington DC,/ câteva cărți și o tăblie de metal/ pe care scria cu litere mari și albe pe un fond albastru/ „No stupid people beyond this point!”/ „Nici un prost dincolo de acest punct!”/ Fratele meu a bătut-o-n cuie pe gardul care-i înconjură casa./ E o casă pe a cărei pereți, proprietarul a rescris/ o poveste de Ion Creangă și a reinterpretat,/ cu desene pline de haz, Miorița noastră cea de toate zilele/ După ce a pus tăblia la vedere,/ nu i-am mai călcat pragul casei/ o bună bucată de vreme....

Poetul casnic și iubita lui Muză

„Ce faci acolo?”, mă întreabă Muza, aflată pe picior de plecare./ „Scriu niște opere nepieritoare”, îi zic eu ca să mă dau mare/ „Bine, dar vezi să nu uiți să duci gunoiul...”, mi-a zis, și a plecat să facă un shoping matinal la/ Târgul de vechituri de dincolo de calea ferată / Pân’ acum nu s-a prea-ntâmplat să vină cu mâna goală...

Gâlceava Muzei cu scriitorul aflat chiar sub lira ei

O operă literară nu trebuie să demonstreze ceva,/ mi-a confirmat Muza. Misiunea ei este/ de a arăta ceva și de a pune problema./ Uită-te la Cehov... Bine, Muzo,/ dar Cehov era doctor și el știa ce-i ăla/ un diagnostic și cum se pune problema./ Dar noi, Muzo, noi care suntem doar niște bieți ingineri, subingineri, tehnicieni, șefi de echipă, brigadieri, stahanoviști, mineri, puțari, semnaliști, băgători de seamă sau vagonetari ai sufletului omenesc? Cu noi, cu noi cum rămâne, Muzo? Pe noi cui ne lași? (Știi doar că nu suntem niște lași...)

Un șiretlic, două șiretlicuri...

Niște abili observatori ai vieții pe pământ au constatat/ că cel mai tare truc născocit vreodată/ de către Diavol a fost să convingă/ lumea că el nu există./ Pe de altă parte, cel mai mare șiretlic născocit de Femeie,/ de când e lumea, luna și pământul,/ e să-l convingă/ pe bărbat că dragostea există./ Dragostea aia pe care naivii o scriu cu majusculă/ chiar și-n mijlocul unei declarații de amor...

Noapte bună, drag compatriot! Suedia lucrează pentru tine...

Dormim duși pe niște perne umplute cu puf și pene albe de rață,/ cu puf alb și cu pene de gâscă, ne lăsăm, uneori,/ capul pe alte perne, mai ergonomice și cu memorie inclusă,/ cu țesătură din poliester și bambus,/ pe multiperne cu spumă poliuretanică, ne acoperim trupurile cu plapume/ pe bază de in și mătase de dud cu fire scurte,/ cu țesătură de bumbac cambric (cu sau fără fibră goală, spiralată și siliconizată),/ abia mai scoatem capul din plăpumile lor bune pentru toate cele patru anotimpuri./ Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte!/ Așa cum îți aștерne suedezul patul, așa vei și dormi./ Beneficiezi de o garanție la somn de până la zece ani!

Supa de pe ambele maluri ale Dunării

Românii sorb, duminică de duminică, supă de găină./ Sârbii se hrănesc, ori de câte ori au ocazia, supa de cocoș./ Cercetătorii englezi (de la una din primele 500 universități din lume)/ au stabilit că obiceiurile culinare ale popoarelelor/ își lasă amprenta (sau gheara) pe atitudinea lor în fața morții. Sau a sorții.../ Unii se comportă ca biata găină,/ alții ca bravul lor cocoș de munte./ Un munte de dincolo de Dunărea comună...

All about sex

Te uiți, seară de seară, la Antena Stars, știi pe de rost/ cine cu cine e cuplat, cine pe cine-a înșelat,/ cine a mai divorțat, cine s-a mai însurat./ Mă uit seară de seară la știri, la talk show-uri,/ ascult radioul, consult internetul, dau când pe-un canal, când pe-un altul, până aflu/ tot ce mișcă pe scena politică și-n spatele ușilor închise. La cină stăm de vorbă,/ ca doi oameni civilizați și foarte bine informați./ Ne completăm de minune, Consuela./ Lumea-i curioasă să știe despre ce discutăm noi doi/ Ei, despre ce? Hai să le satisfacem curiozitatea:/ Despre curve, oameni buni, despre curve!

Bour, Boacă & Barbu, într-o noapte cu Tristan Bernard

Am ieșit în miez de noapte de la Franc Tireur/ și-am dat, nas în nas, cu Tristan Bernard./ Eram ușor amețiți, ne-am cam certat, asta se vedea de la o poștă./ (E vorba de Poșta Română, biensur...) Nu te bizui decât pe tine însuți dar și asta/ să n-o faci cu asupra de măsură, ne-a zis Moș Bernard și-a dat să plece./ O clipă, Tristan, n-o să te mai vedem vreme de-un an... / Eram pentru prima oară, toți trei, la Paris și nu știam cum/ să ne umplem timpul în ultima / noapte petrecută în Capitala luminii./ A doua zi ne luam zborul spre casă./ Tristan, cum poți fi fericit alături de alții?/, a vrut să știe maestrul Boacă, autorul unor opere nepieritoare executate pe spatele sticlelor casante./ Nu-i cere celuilalt decât ceea ce-ți poate da,/ ne-a răspuns comediantul iar chelnerul a priceput pe dată./ Adio, ne-a mai zis el într-un final deschis, a achitat nota și s-a scuzat că trebuie s-o șteargă./ Cică era așteptat să pună capăt vacanței unui soclu...

Mic dejun la Avron

Am coborât din camera de hotel de pe strada Avron și/ ne-am îndreptat spre primul simply market întâlnit în cale./ Am târguit fiecare ce ne-am priceput mai bine./ Ne-am luat un thon a l’huile, un filet sardin,/ o lămâie, niște struguri cam acri, roșii fără gust și fără miros plus două baghete de juma’ de metru./ Drumurile dv. sunt prea grele?/ Cumpărați de 120 de euro și vi le aducem noi acasă/ între orele 11 și 19!/ Era abia 8:55:59, ora locală. Am făcut singuri cursa/ spre hotel și-am făcut o economie de 100 de euro./ Am mâncat într-o liniște mormântală/. Înghițeam și oftam ca niște bieți câini saint bernard/ care nu-i mai găsesc pe cei pierduți, pe munte, în albul avalanșelor./ Iubitele noastre au rămas acasă/ în compania indiferentă a unor opere nepieritoare și reci./ Eram la Paris, doi domni singuri și neconsolați./ Mitzule, o femeie care nu știe să zboare/ n-avea ce să caute lângă noi, aici, lângă Turnul Effel, l-am consolat eu./ Și c-un gest hotărât & diafan am smuls sticlele de rom de la gâtul saint bernard-zilor/ și-am hotărât, pe loc, ca micul nostru dejun din Avron/ să-l scăldăm în valuri, valuri de Cuba libre./ Venceremos!, Mitzule, Venceremos!/ Vom învinge, Mitzule, vom învinge!

Femeile eterice din Valle Central

Am străbătut orașul de la Ecaterina Varga pân-la Gociu Nicușor,/ am luat-o, la pas, pe Grivița Roșie până spre Șt. O. Iosif, din Dâlja Mare până-n aia mică și/ vă mărturisesc, prieteni, că nu mi-a fost ușor./ Peisaj auster, cu fost nisip aurifer./ Femeile frumoase au rămas pe-afară, alea care s-au dovedit mai patrioate/ s-au mai îngrășat, s-au mai ofilit, s-au mai împlinit,/ s-au mai cocârjat, s-au mai deformat, s-au mai degradat / Vai, ce păcat, oftez și eu alături de-un bărbat însurat!/ Unde s-au ascuns, amore mio, femeile falnice de-altădată?/ Alea, de pe vremea când și tu erai, o, atât de mândră fată./ Miguel, nu mai bate degeaba drumurile prin Valle Central,/ femeile alea eterice s-au retras definitiv în filmele spaniole./ Dacă nu crezi (și asta-i valabil pentru orice curvar),/ întreabă-l și pe alde Pedro Almondovar!

Crăciun fericit! (Cu bietul ren Pavo...)

Ți-am luat la ofertă, o, dragă Mărie, o instalație Philips/ cu leduri, vai, ce feerie, o veioză Conrad și-una Olafur, o lampă Ferdus,/ un glob luminos Larvikit, o instalație Antigorit,/ plus una Epidot cu șapte lumini,/ niște globuri Julesang, un pom Yggdrasil cu irizări stelare,/ i-am cumpărat pe spiridușii Engel & Vante,/ unul pentru mine, unul pentru tine,/ pe renul Pavo, pentru amândoi./ E dotat renul nostru de sărbători/ cu sanie și 504 becuri (o juma’ de milion de sori!) Plus un CD cu vechi/ colinde românești cântate, exact ca-n Maramureș, de canadianul Hrușcă Stephan./ P.S. Îți urez, o, dragă, Mărie,/ un Crăciun fericit și-un fierbinte & lapon Nou An!

Biblioteca, o poveste fără happy end

Am adunat toată viața cărți o groază de cărți inutile./ Falnici munți de hârtie, apăsătoare tone de praf./ Scandaluri, de sărbători, cu Mira Mirabella din cauza/ unei acute lipse de spațiu vital./ Am trăit cu spaima că toate istoriile literaturii,/ de la începuturi și până-n zilele noastre,/ o să-mi cadă, când o să mă aștept mai puțin,/ direct în cap. Cine-mi va da lovitura de grație?/ Lovinescu?, Călinescu?, Ștefănescu?, Manolescu? Sau însuși Popa?/ O să sfârșesc, oare, sub munți de hârtie/ și sub tone de praf?/ Degeaba o să sune cineva la 112./ Nimeni nu o să-l creadă că tocmai/ Cultura scrisă poate dăuna grav sănătății.

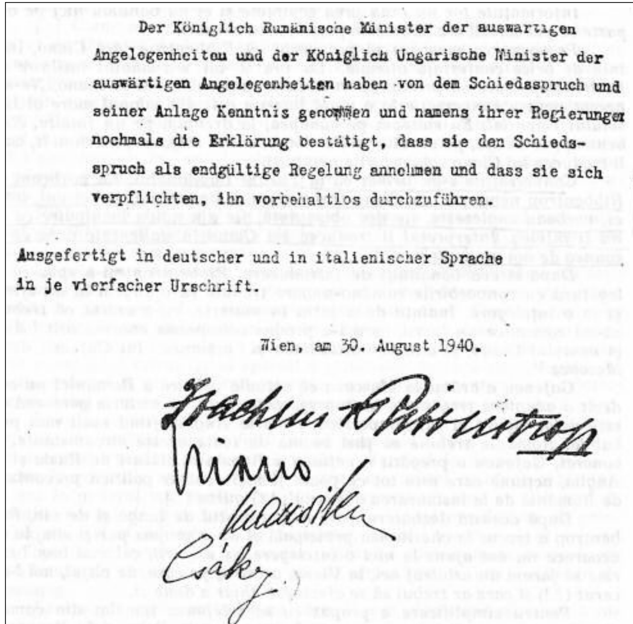
Declarație de dragoste. Pe rusește...

Se dedică d-lui Dumitru Augustin Doman, un înrăit cinefil filorus

Mă uit ca prostu’, noaptea, la filmele rusești/ și mă-ntreb cum aia a mamii lor/

(continuare în p. 31)

Mariana Șenilă-Vasiliu

Der Königlich Rumänische Minister der auswärtigen Angelegenheiten und der Königlich Ungarische Minister der auswärtigen Angelegenheiten haben von dem Schiedsspruch und seiner Anlage Kenntnis genommen und namens ihrer Regierungen nochmals die Erklärung bestätigt, dass sie den Schiedsspruch als endgültige Regelung annehmen und dass sie sich verpflichten, ihn vorbehaltlos durchzuführen.

Ausgefertigt in deutscher und in italienischer Sprache in je vierfacher Urschrift.

Wien, am 30. August 1940.

Ultima pagină a Dictatului fascist de la Viena, semnat de Ribbentrop, Ciano, Manoilescu și Csaky.

Hainele românești ale Sofiei

Pe când eram copii, mama avea obiceiul să ne trimită vara, pe câteva zile, pe deal, la munte adică. Ea scăpa vremelnic de grija noastră, iar noi, de supravegherea aspră a tatei. Gazda noastră de la Certege era o ţărancă în vârstă pe nume Sofia. Rămasă văduvă după Al Doilea Război Mondial, cu opt copii care se ţineau de poala ei, doar ea ştia cu câtă trudă şi cu ce sacrificii îi crescuse. Uscată, ridată, cu părul încărunţit prea devreme, avea ceva de lemn ars de soare şi bătut de vânt care rezista încă. Cu toate năpastele căzute pe capul ei, era de o bunătate şi o înţelepciune fără margini, acceptând tot ce-i venise de la Dumnezeu. Înainte de culcare, prin uşa întredeschisă a camerei în care dormeam, la lumina împuţinată a lămpii, o vedeam îngenunchind şi bătând mătănii în timp ce murmura rugăciuni către Cel-de-Sus pentru sănătatea celor vii şi pentru odihna sufletelor celor adormiţi.

Camerea în care dormeam mirosea dumnezeieşte a curat, a busuioc şi alte plante aromate, dar şi a pâine proaspătă, pe care o ţinea într-o covată acoperită cu un ştergar de in alb ca neaua. Mobila era puţină, patul în care ne înghesuiam, o masă şi un dulap vechi în care habar n-aveam ce păstra. Curioasă, într-o zi am întrebat-o ce ţinea în dulap. „Hainele româneşti”, mi-a răspuns. N-am insistat deşi m-am mirat că le spunea straielor ţărăneşti din Apuseni „haine româneşti”. Nu erau oare straiele populare din întreaga ţară „româneşti”? De ce făcea distincţia asta apăsând pe cuvântul „româneşti”? Într-o duminică dimineaţă am văzut-o pregătită să se ducă la biserică. Era îmbrăcată cu „hainele româneşti”, poale, peste care, în faţă, purta o zadie neagră, zgârcit brodată, o chimeşă peste care purta obişnuitul chieptar scurt, brodat tot cu negru, iar pe cap pusese un chischineu, o năframă din lână fină, neagră şi ea. În combinaţia aceea austeră în alb şi negru specifică veşmintelor moţeşti, singura pată de culoare era panglica tricoloră de la brâu legată în chip de bete. Celelalte femei din biserică erau îmbrăcate asemeni Sofiei, toate purtau panglică tricoloră în chip de cingătoare. Va să zică, am conchis eu, din cauza tricolorului li se spune hainelor „româneşti”.

Mai târziu, când am început să înţeleg de unde vin şi cine sunt, am desluşit adevăratul sens a acelui detaliu vestimentar prezent în costumul ţărănesc moţesc. Nu era vorba despre vreun capriciu oarecare, ci de o fermă atitudine politică împotriva încercărilor sistematice de desnaţionalizare forţată a populaţiei româneşti din Transilvania aflate sub regimul dualist austro-ungar (1861-1918), dar mai ales a celui horthysto-fascist, sub a cărui ocupaţie a intrat după diabolicul „arbitraj” de la Viena din 30 august 1940 până în 1944. Pentru a-şi legitima pretinsele drepturi asupra Nord-Vestului Transilvaniei, regimul horthyst a trecut la măsuri samavolnice împotriva românilor din acea zonă: maghiarizarea numelor de familie româneşti de natură să crească artificial preponderenţa populaţiei ungureşti, altminteri minoritară, trecerea, fără consimţământ, de la religia ortodoxă la cea catolică sau lutherană şi folosirea exclusivă a limbii maghiare, inclusiv în şcolile româneşti, totul fiind făcut sub presiune şi ameninţare. Singura modalitate de protest, şi de a-şi arăta adevărata identitate, era afişarea prin îmbrăcăminte a tricolorului românesc. Fâşia aceea de panglică roşu, galben, albastru, purtată la brâu de femei ori la clop de bărbaţi, îi lega pe românii din Transilvania cu cei din regatul de dincolo de Carpaţi. Ea a fost cordonul ombilical care i-a legat pe ardeleni de fraţii munteni şi moldoveni.

Între timp, Sofia a închis ochii, casa bătrânească a fost dărâmată şi uriaşul cireş din faţă - tăiat. Cât despre hainele ei româneşti... Cine mai poartă azi haine româneşti cu tricolor la brâu?

Gheorghe Mocuţa – omul luminos

În dimineaţa de 28 noiembrie, ne-a părăsit şi Gheorghe Mocuţa – poet valoros al Generaţiei 80, dar şi eseist, critic, traducător, profesor de franceză. Dar, era şi om al cetăţii, cum se zice, implicat civic, fiind primar al oraşului său Curtici, apoi consilier local. Omul era minunat, avea cultul prieteniei, te puteai încrede în el, era om cu care puteai pleca liniştit la drum, la un drum la propriu sau la figurat. Nu ştiu mulţi scriitori buni şi generoşi ca Mocuţa. Am dormit de câteva ori în aceeaşi cameră pe la festivaluri literare şi discuţiile din zori cu el erau menite să mă liniştească sufleteşte pentru mult timp. Avea umor, avea înţelepciune, era credincios şi avea mereu un tonus bun, îţi dădea din energia lui pozitivă cu care a luptat împotriva bolii tot mai necruţătoare în ultimii ani.

Îl întrebam într-un interviu din 2009 dacă s-a încheiat epoca poeziei luminoase, el scriind într-o notă mai curând sumbră, iar el mi-a răspuns: „...mie mi se potriveşte mai mult supravieţuirea cu semnele şi viziunile ei. În primul rând pentru că sunt un tip fragil, ipohondru, iritat, mereu pe ducă. Supravieţuirea a început să mă amuze. Semnele particulare din poezie sunt o manifestare a unui suflet silit mereu să se replieze. În învelişul nesigur al unui trup precar...”

Viaţa literară de astăzi este neasemuit mai săracă fără Gheorghe Mocuţa. Vor rămâne cărţile lui unitare valoric, activitatea de la revista *Arca* din Arad, de la numărul 1 până la noiembrie 2017, dar pe la manifestările literare din ţară ne vom uita în dreapta şi-n stânga nedumeriţi că nu-l vedem pe Gheorghe Mocuţa cel din poemul *celor ce l-or găsi* din ultimul său volum: *Salutări din Piaţa Reconcilierii*:

„Uite-aşa o să cosesc eu la vară
uite-aşa
zicea bătrânul arătându-le coasa imaginară
bărbaţilor din frizerie
unde se adunau în fiecare sâmbătă obrazele groase
să facă ceva politică.

dar n-a mai cosit.
l-au cusut pe el doctorii
şi l-a bărbierit omul de la morgă
i-a cântat popa prohodul
şi l-au îngropat cu coasa alături
ca să se sparie gândul
celor ce l-or găsi”.

Asta i s-a întâmplat prietenului nostru în aceste zile. Chiar dacă a fost îngropat cu laptopul alături, noi rămânem tot neconsolaţi. Dumnezeu să-l ţină în lumină în veacul veacurilor pe prietenul nostru Mocuţa! **(DAD)**

actualitate

Eveniment editorial

La Bucureşti, în sâmbăta Târgului Internaţional de Carte *Gaudeamus – Carte de învăţătură* din acest an (25 noiembrie), prozatorul şi eseistul Dumitru Augustin Doman şi-a lansat o nouă culegere de proză scurtă, *Zbateri facile, strădanii futile*, la standul Editurii Bibliotheca din Târgovişte. În prezenţa directorului editurii Mihai Stan şi a unui auditoriu select din care n-au lipsit membrii Filialei Piteşti a U.S.R, (Dumitru Ungureanu, Leonid Dragomir, Mihai Barbu, Ioan Vişan ş.a.) au vorbit despre carte cu aplicaţie: Vasile Spiridon, Nicolae Oprea, Marian Drăghici, Niculae Ionel şi Mihai Barbu – realizatorul copertei. *Zbateri facile, strădanii futile* apare la doi ani după antologia de autor *Sâmbătă, duminică şi alte singurătăţi*, publicată în colecţia „Opera omnia” a Editurii Tipo Moldova. **(N. O.)**

Carte nouă

George Drăghescu – *Din însemnările Călătorului* (Editura *Pleiade*, Satu Mare, 2017, colecţia *Gheorghe Grigurcu vă recomandă*). George Drăghescu este actor şi poet, dar nu unul retoric, precum alţi poeţi actori, care probabil că-şi recită versurile în oglindă, abia apoi şi le aştern pe hârtie. Drăghescu e probabil cel mai lapidar poet contemporan, câteva versuri scurte fiindu-i suficiente pentru a crea o poezie. Găsim aici poeme-imagine, veritabile haiku-uri, chiar dacă numărul de silabe nu corespunde totdeauna: „O furnică/trage pe uscat/corabia lui Noe” sau: „Suflu într-o păpădie -/Atâtea universuri/se risipesc!” sau: „Norii din palma Ta,/Doamne,/ nu întunecă cerul”... Versurile au prospeţime şi o anume candoare, cum nu prea mai întâlnim în poezia de azi: „Un câine singur/în zăpadă;/un om singur/în zăpadă;/cu barba, Dumnezeu/le face pârtie”. Dacă ar fi să-i căutăm o artă poetică, am sintetiza-o în dedublarea poetului, văzându-şi umbra ca un alter ego: „Mi-am lăsat umbra lângă icoană./Poate rugăciunea ei/e mai sinceră şi fără orgolii”. Acesta este George Drăghescu, „un poet atipic”, cum îl caracterizează criticul Gheorghe Grigurcu, poetul „unei economii verbale maxime”. Partea a doua a volumului – *Singur în cabină* - cuprinde reflecţii, aforisme, fulguraţii în special din lumea teatrului, din viaţa actorului: „A aşteptat un rol ani în şir. Actorul a îmbătrânit, rolul a rămas tânăr” sau, dulce-amar ironic: „Visul lui era să joace Hamlet, dar nu l-au lăsat groparii” sau, mai grav: „Succesul fără nici un strop de suferinţă e perfid”. **(DAD)**

Gheorghe Grigurcu

Iremediabilul cinism al cursivității

■ Mi s-a reproșat de către o poetă faptul de a-i fi „lăudat" exclusiv pe poeții despre care scriu (în treacăt fie zis, d-sa s-a mirat că i se dă prea multă atenție lui Emil Brumaru). Așa să fie? În calitate de critic care a ajuns a se ocupa cu predilecție de creația poeticească, nu mă pot limita la abordarea a două-trei volume pe an, uneori nici atît, care să-mi producă realmente o prețuire maximă. Dar comentîndu-i pe mai mulți autori, de diverse grade ale înzestrării, m-am străduit a evita „laudele" fără acoperire. Le-am rînduit descriptiv producția și atît, așa cum într-un magazin se așează diversele produse de uz curent, pe rafturile utilității lor, prin disociere și asociere. Am oferit asupra poeților analize care nu implică, în marea majoritate a cazurilor, aprecierea superlativă. Dimpotrivă, am sugerat, cred că suficient de limpede, incapacitatea mea de-a o formula pe cea din urmă. Să nu uităm că, pe lîngă „vîrfurile" montane, există o cuprinzătoare poezie de epocă, defel lipsită de interes, alcătuind peisajul din care se înalță „vîrfurile". Nu e totdeauna posibil a prevedea traiectul unui poet. Uneori un debut strălucitor nu mai are nici o urmare, alteori un început trudnic nu împiedică supriza unei creații majore. Nu e totdeauna simplu nici a stabili limitele ce despart producția medie de performanță, ele neavînd o factură geometrică. Însă un critic cu o anume sensibilitate și cu onestitate profesională se poate încumeta la o atare operație. Fără a se mărgini doar la puținele nume pe care le socotește realmente reprezentative, acesta tinde a se ocupa de ansamblul producției căreia încearcă a-i stabili notele distinctive. Oare criticii noștri interbelici n-au scris despre numeroși autori fără a coborî îndeobște ștacheta valorii proprii? Oare contemporanii noștri cu statut critic n-au în vizor o legiune de poeți, ferindu-se de-a se compromite printr-o „laudă" exorbitantă ce nu li se cuvine? Cutez a-mi mărturisi impresia că unii dintre criticii cei mai performanți ai momentului au găsit de cuviință a împinge în față cărți de versuri pe care eu unul nu le-aș putea socoti decît modeste. După cum e prea posibil ca în vederile acestor confrați, a căror expertiză o prețuiesc, unele din aprecierile mele să nu obțină confirmarea. Ne situăm pe un teren al unor relații foarte delicate, apropiate de imponderabil, pe care opiniile unanime sunt practic interzise.

■ Sintagma liftă păgînă vine de la numele slav al Lituaniei, Litva, aceasta fiind o țară care s-a creștinat cu întîrziere, incriminată astfel de către moldoveni.

■ Fanatismul introvertirii la un artist vizual. „Pictorul nu trebuie să picteze doar ceea ce vede în fața lui, ci și ceea ce vede înăuntrul lui. Dacă înăuntrul lui nu vede nimic, atunci nu trebuie să picteze nici ceea ce vede dinaintea lui" (Caspar Friedrich).

■ Iremediabilul cinism al cursivității, care înghite succesiv tot ce oferă. De bună seamă, în magnanimitatea sa divină, transcendența e staționară.

■ Moment negru. Cui să vorbesc? Celor care există, dar pe care nu-i cunosc? Celor care nu există încă, dar vor exista? Celor care nu mai există? Cerului infinit? A. E.: „Și n-ar fi suficient cerul?".

■ „Dintre culori, albastrul este cea mai adîncă: privirea pătrunde într-însa fără să întîlnească nici un obstacol și se rătăcește în nemărginire ca și cum culoarea ar încerca mereu să-i scape. Albastrul este cea mai imaterială dintre culori: natura nu o înfățișează, în general, decît alcătuită din transparență, adică un vid acumulat, vid al aerului, al apei, vid al cristalului sau al diamantului. Vidul este precis, pur și rece. Albastrul este cea mai rece dintre culori și, în valoarea sa absolută, cea mai pură, în afara vidului total al albului neutru. De aceste calități fundamentale depinde ansamblul funcțiilor sale simbolice" (Jean Chevalier, Alain Gheerbrant).

■ Tinerețea are mistica așteptărilor, senectutea are mistica amintirilor. Lipsită de transcendența temporală, maturitatea e captiva prezentului, cultivînd cerințele pragmatice ale acestuia, „realizarea" palpabilă. În schimb atît așteptarea cît și amintirea sacrifică prezentul în numele unor ficțiuni salvatoare. Eu unul cred că n-am avut maturitate.

■ Pasărea care face cele mai mici ouă din lume este colibri-albina. Oul ei este mai mic decît bobul de mazăre.

■ „Noi fosile descoperite în Maroc zdruncină una dintre cele mai durabile teorii ale existenței omului – cea potrivit căreia Homo sapiens a apărut în Africa acum 200.000 de ani. Fosilele, găsite în situl Jebel Irhoud, din Nord-Vestul Marocului, la 100 km. Vest de Marrakech, au fost supuse unui proces de datare, iar specialiștii au constatat că acestea au o vechime de 300.000 de ani, îmbătrînind astfel cu 100.000 de ani specia noastră. «Această descoperire reprezintă însăși rădăcina speciei, Homo sapiens-ul cel mai vechi descoperit vreodată în Africa sau în alte părți ale lumii», a declarat cercetătorul francez Jean-Jacques Hublin, director al Departamentului de Evoluție umană de la Institutul Max Planck din Leipzig, citat de cotidianul ***The Guardian***. Arheologii au descoperit în Maroc mai multe rămășițe, printre care un craniu parțial, un maxilar, dinți și membre care provin de la trei adulți, un adolescent și un copil de aproximativ 8 ani. Aceste rămășițe seamănă cu omul modern mai mult decît orice altă specie. «Fața unuia dintre acei primi Homo sapiens era asemănătoare unei persoane pe care ai putea s-o vezi, în zilele noastre, într-un metrou», a spus unul dintre cercetători, glumind că «dacă acel bărbat din Jebel Irhoud ar purta o pălărie, nu ar putea fi diferențiat de oamenii din prezent»" (**România liberă**, 2017).

■ Marile centre de mister ale ființei: iubirea și moartea. Neîmplinirile vieții, sucursale ale lor asemănătoare unor săli de așteptare care foiesc de lume, în vederea unei adunări, unui spectacol sau a unui proces care întîrzie mereu.

■ Vacuumul fertil al meditației care se naște pe sine. Nu din verigile sale anterioare purcede, ci din nimic. „Să gîndești înseamnă să te golești de gînduri" (Teofrast).

■ A. E.: „Nu te sfii să recunoști, amice, ideea care-ți umblă prin minte". Care? „Păi asta: Universul unui poet e un pretext al universului de-a exista".

■ Caricatura caracterului pe care-l înfățișează X, te împiedică să mai iei în seamă fizicul său ingrat.

■ Pe ce lume trăim. „Teroriștii din Statul Islamic îi învață pe copii să împuște oamenii în ceafă de la mică distanță. La 10 ani ucid prizonieri în vacanța de vară. «Tu ce vrei să te faci cînd o să fii mare?», e o întrebare nevinovată pusă unui copil. Însă ce te faci ca părinte cînd micuțul spune: «călău»? Astfel de scene șocante au loc zilnic în Siria, în teritoriile ocupate de teroriștii din Daesh" (**Click**, 2016).

■ Drumul tot mai sofisticat al simplității către sine însăși.

■ Se întîmplă să întîlnesc cîte-o analogie care ține de-o fază copilărească a exprimării metaforice, capabilă însă a-mi sugera în continuare adierea sentimentului capital. A. E.: „Poți să-mi dai un exemplu?" Iubirea e un flutur trecător. A. E.: „O sfîntă, de-a adevăratelea sfîntă naivitate!"

■ Să fie odihna o răsplată ce vine după truda scrisului sau un obstacol al acestuia? Pe măsură ce îmbătrînesc, o simt tot mai apăsat în calitate de obstacol.

■ Șarmantele zorzoane ale morții care - nu-ți dai seama – se ascund astfel de tine sau de ea însăși.

■ „Trebuie să ne hotărîm să bîjbîim prin exemple. A bîjbii, uneori, înseamnă și a face să țîșnească două sau trei raze de lumină. În problemele care sunt confuze prin esență și care sunt astfel pentru toată lumea, găsesc că e permis – poate lăudabil – să redăm întocmai încercările, cutele nedesăvîrșite, înseși etapele refuzate și respinse ale gîndirii" (Valéry).

■ Muzele nu dau sfaturi, nu judecă, nu emit sentințe. Pur și simplu se identifică cu cel pe care îl inspiră.

■ E tîrziu. Ți se pare că ai spus aproape tot, dar abia ai articulat primele cuvinte la această unică întîlnire de care ai parte.

■ A. E.: „A citi admirativ un autor înseamnă cumva a te jertfi benevol?".

■ „Zenovie nu mă contrazice niciodată cînd vorbesc, nu corectează sau măcar nu completează unele din știrile mele. Mă ascultă cu un respect exagerat, religios, dar și cu un zîmbet care spune: N-ai dreptate, dar nu vreau să te contrazic!, zîmbet persistent și insistent cu care ține să se elibereze de supremația mea. În fond, Zenovie, cu tot respectul lui exagerat, mă stimează mai puțin decît oricare altul, fiindcă mă crede inapt de a participa împreună cu altul la descoperirea adevărului și respinge cu atitudinea lui reverențioasă orice propoziție a mea" (G. Călinescu).

■ În fracțiuni de secundă percep o viață esențială – unde, cînd, înăuntrul meu, în afara mea, în trecut, în viitor? Prezentul nu mai contează cu excepția acestor fulgurante semnale tinzînd poate spre un prezent *ne varietur*, sugerat doar de mirajul totalizant, instinctiv al copilăriei.

■ „Fără mamă nu se poate iubi. Fără mamă nu se poate muri" (Hermann Hesse).

■ Pletora clipelor staționare care nu se îndură să cadă, amînîndu-se, amînîndu-te.

■ În jurul nostru, dementa risipă a ceea ce nu e al nostru, a ceea ce nu va fi al nostru. O consolare?

■ Un onest timid, abia îndrăznind să-și asume verticalitatea pe care i-o presupun. Curios, provocînd prin slăbiciunea sa spiritul dominator, timiditatea dă adesea impresia unei imposturi.

■ „Cred că ceea ce devenim depinde de ceea ce tații noștri ne învață în momentele lor grele, cînd nu încearcă să ne învețe nimic" (Umberto Eco).

■ Tablouri care, iată, devin chiar cuvintele convocate în calitate de culoare a ceea ce s-ar fi cuvenit să reprezinte acele tablouri.

■ Individul prins în zarva și în vîrtejul lumii resimte, normal, atracția ei, aidoma unei componente, față de Întregul în cauză. Dar marginalizatul, solitarul? Ei bine, și acesta e nu o dată ispitit de lume în modalitatea unei relații ilegitime. Fascinația fructului oprit, care, grație blocajului abătut asupră-i, poate dispune de-o energie a atracției superioare celei de care are parte omul de lume.

■ „Cînd toate s-au sfîrșit, viața omului nu mai e decît, în cel mai bun caz, un copil îndărătnic cu care trebuie să te joci un pic și să-i cînți în strună, ca să-l domolești pînă adoarme – după aceea nu-ți mai dă de furcă" (William Temple).

■ Certitudinile doar ne îngăduie, atunci cînd speranțele ne refuză de-a dreptul.

■ „Orice caracatiță are trei inimi. Două sunt dedicate pompării sîngelui, iar cea de-a treia se ocupă de restul corpului cefalopodului. Din cauza faptului că această inimă unică responsabilă pentru atît de mult se oprește atunci cînd animalul înoată, caracatița o protejează mai mult, tîrîndu-se. O altă adaptare de acest fel este cea a broaștei de pădure care trăiește în zona arctică. Pentru a rezista într-un mediu atît de ostil, acest mic animal încremenește cînd vine gerul, iar inima se poate opri timp de zile întregi, chiar săptămîni, fără ca broasca să moară. Imediat ce temperatura din mediul înconjurător urcă, inima animalului repornește. Această abilitate este studiată de mult timp de cercetători, care vor să decodifice acest mecanism pentru a-l adapta la condiția bolnavilor care așteaptă un transplant" (**Taifasuri**, 2017).

■ Mizerabila noastră fire ne împiedică să murim atunci cînd s-ar cuveni. Astfel ne despărțim de ființele dragi care ajung *dincolo,* ca și cum le-am abandona într-un deșert sau pe întinsul unei mări. Condamnați la inumanitate.

■ Îndeobște te deranjează libertatea Celuilalt, dar se întîmplă, de la o vreme, să te deranjeze și libertatea ta proprie.

■ Aerul burghez al obiectelor puse în ordine. Distanța lor egală față de aristocrație și de plebe.

■ „Cățelul metis Eclipse, în vîrstă de 4 ani, este deja o celebritate în orașul Seattle, SUA. În fiecare zi, urcă singur în autobuz pe linia D și coboară la un parc pentru cîini. Are și bilet, prins cu grijă de stăpîn, în țiplă, și legat la zgarda sa de la gît. Eclipse a învățat de asemenea să se și întoarcă acasă cu autobuzul. Călătorii îl cunosc deja și îi fac loc să urce. Se așează liniștit pe un scaun și urmărește stațiile ca să știe unde să coboare" (**Click**, 2017).

■ Cît de eterogenă, derutantă e viața, îți poți da seama periodic, prin observarea unui individ, care, în ochii tăi, o întrupează fără complexe. Eșantion, s-ar zice, al unei generalități, s-ar cădea s-o ilustreze, și cu toate acestea prezintă o infinită diversitate de manifestări. Tălmaci pentru uzul tău al acestei generalități, care astfel nu poate deveni decît confuză cum o limbă precar cunoscută.

■ La o întîlnire literară, i-am spus lui G. Dimisianu: „V-am găsit o poreclă: domnul România literară". Confratele a zîmbit, cred, aprobativ.

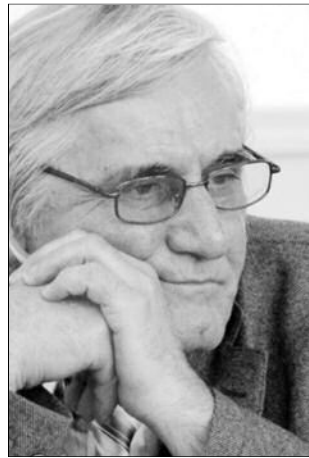
■ Ura și lingușirea au o trăsătură comună: tind spre exces, ceea ce le face să se dea ușor în vileag. Din norocire, se autodenunță.

■ „Cine își iubește sufletul îl va pierde, iar cine își urăște sufletul în lumea aceasta, îl va păstra spre viața veșnică" (Ioan, 12, 25). Dar oare izbutim a ne urî îndeajuns sufletul?

Tinerețea are mistica așteptărilor, senectutea are mistica amintirilor. Lipsită de transcendența temporală, maturitatea e captiva prezentului, cultivînd cerințele pragmatice ale acestuia, „realizarea" palpabilă. În schimb atît așteptarea cît și amintirea sacrifică prezentul în numele unor ficțiuni salvatoare. Eu unul cred că n-am avut maturitate.

aforisme

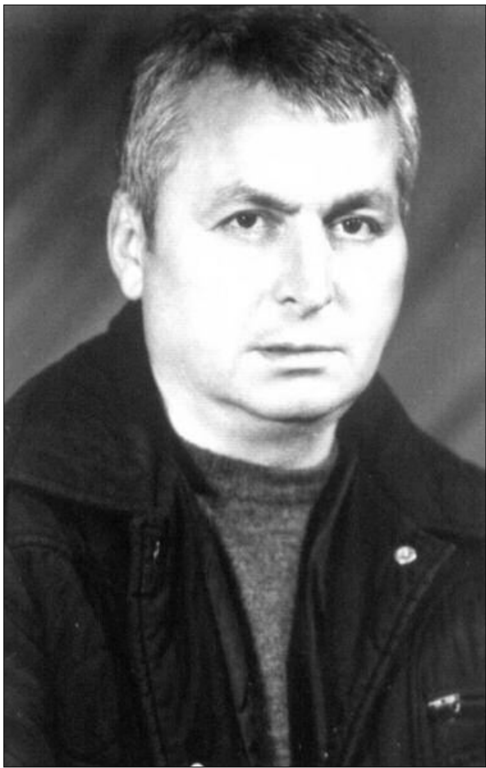
Nicolae Oprea

Remember: Cordun

Cu douăzeci de ani în urmă – în 10 decembrie 1997 – poetul Miron Cordun (născut în Priseaca, jud. Olt, în 16 noiembrie 1935) a fost răpus de cancer, trecând prea devreme în celălalt tărâm la numai 62 de ani. Moartea l-a surprins în plină forţă creatoare, cum ne arată cele două volume rămase în manuscris: *Cronică de memorii* - publicat de prieteni la Editura Calende în 1998, cu prefaţa subsemnatului - şi antologia de autor, încă nepublicată. Format în climatul spiritual al generaţiei lui Nichita Stănescu, el a debutat editorial cu mare întârziere, în compania poeţilor şaptezecişti, cu volumul *Curtea Veche* (1974), fiind distins cu Premiul de debut al Uniunii Scriitorilor. Deşi publicistic debutase cu un grupaj de poezii semnat George Cristea Nicolescu (pornind de la numele real: Gheorghe Cârstea) încă din 1959, în revista „Luceafărul". Iar în 1970 se înregistrase un gen de pre-debut editorial cu placheta *Edict* în suplimentul revistei „Argeş", semnat cu pseudonimul cu rezonanţă eminesciană, Miron Cordun, care rămâne numele poetului pentru totdeauna.

Căutându-şi cu stăruinţă identitatea poetică, în prelungitul stadiu de laborator, Cordun se numără printre poeţii posedaţi de afirmarea unui stil inconfundabil, care să consune cu specificul emoţiei resuscitate artistic. Emblemele lirice alese, indicate în titlurilor volumelor următoare – *Curtea Veche, Bacovii* ori *Satul gol*, titlul iniţial al volumului *Duminica pe drumuri* – facilitează arhaitatea de tip livresc a limbajului poetic. Cultul înaintaşilor (Eminescu, Mateiu Caragiale, Bacovia sau Ion Barbu) îi diriguieşte discursul încărcat cu simboluri sau cu reprezentări mitologice. Cel puţin Eminescu, definit metaforic *scăldatu-n lacrima de sfinţi*, este văzut ca o călăuză modernă printr-un Infern al creaţiei. Ipostaza călătorului în necunoscut, a pribeagului de sorginte romantică, converge către o poetică a încordării - sau a *disperării de har*, cum inspirat este indicată metaforic în text -, în limitele căreia poezia este înţeleasă ca benefică descătuşare sau eliberare din robia premergătoare gestului creator în sine. În poezia corduniană, tensiunea poetică – ca iluminare şi incandescenţă - se naşte în momentul impactului dintre aspiraţia către puritate şi voinţa cunoaşterii nelimitate. În ultimul volum antum, prin voia sorţii – *Urmările*, 1987 -, publicat cu exact un deceniu înaintea morţii, *cazna, ardoare, iluminare, crez, puterea crinului* devin motive ordonatoare, de coloratură romantică, într-un discurs întemeiat pe poetica încordării interioare. Sub ameninţarea monştrilor beznei (reflexul ultimului deceniu totalitarist), eroziunea făpturii efemere reprezintă motivul care menţine spiritul într-o stăruitoare stare de alertă pe itinerarul cunoaşterii prevăzut cu probe de încercare („în eroare nervoasă, / numai scriindu-mă mă pot eroda"). Lirismul provine astfel dintr-o aprigă încrâncenare în faţa misterului existenţial.

Miron Cordun

Omul cu vocaţia prieteniei şi cu fibră morală - asemenea poetului convins de menirea sa -, suporta cu demnitate viaţa periferică impusă de regimul comunist şi se arăta imun la publicitatea provincială. Ignorând realitatea constrângătoare, când cobora în cotidian era un timid care alterna gesturile de candidă sfiiciune cu răbufnirile de revoltă iconoclastă. Cum nu suporta regimul, nu accepta nici impostura din jurul său. Sensibilitatea exacerbată a poetului crea premisele unei stări prelungi de tensiuni înăbuşite, chiar şi când se afla între prieteni. Momentelor durabile de interiorizare le urmau clipele faste ale detensionării explozive. În iubire, ca şi în ură, Cordun se manifesta, îndeobşte, tranşant. Pe fondul de timiditate mascată a intransigentului om de caracter s-a cristalizat curajul estetic al scriitorului. Un scriitor nu prea răsfăţat de critica literară, dar care şi-a ocupat locul firesc în istoria literaturii române. Ultima recunoaştere a valorii o constituie recuperarea operei sale în comentariul sintetic al lui Nicolae Manolescu din compendiul *Istoria literaturii române pe înţelesul celor care citesc*. Aşezându-l în vecinătatea Ilenei Mălăncioiu, a lui Cezar şi Mircea Ivănescu, în capitolul *Noua literatură. Generaţia 1960*, autorul *istoriei critice* subliniază în finalul comentariului: „ Nu lipseşte un duh religios care ne duce cu gândul la *Psalmii* lui Arghezi. Şi nici o adiere ironică urcând din pseudobaladele lui Emil Botta. Limba e curată ca apa de izvor. Să nu-l uităm pe Cordun, „scriitor scriindu-şi leneş cartea", cum spune el însuşi cu o modestie care nu mai e la modă."

Curajul estetic şi axiologic al poetului a trezit, desigur, atenţia cenzurii comuniste, din ce în ce mai vigilentă spre sfârşitul anilor '70, după faimoasele teze din iulie. Astfel, volumul din 1978 apare cu titlul *Duminica pe drumuri*, cel iniţial, *Satul gol*, fiind interzis de cenzură, întrucât trimitea expres la realitatea crudă a dislocării ţărănimii sub comunism. Şi titlurile cu trimitere la regimul totalitarist sunt cenzurate (*Norii bolnavi*; *Împăratul de fier*; *Coroanele plutind*; *Gândind cu jale*; *Oameni dormind*; *Soarele şi luna* ş.a.), culminând cu rebotezarea secţiunii de prozo-poeme *Satul gol* cu o denumire acceptată de editor: *Muzeul imaginar*. Mutilat abuziv de cenzura comunistă este, mai cu seamă, volumul din 1975, *Serbări*. În exemplarul pe care mi l-a oferit cu dedicaţie Miron Cordun, strofa din urmă, complet cenzurată („Rupeai cândva din mine prea/ mărind, cu ghiarele, cu dinţii/ lumina în noapte/ făptura ta de singură femeie"), este rescrisă cu caligrafia lui impecabilă; iar în loc de *lucrare* din primul vers se tipărise *război*. În plus, majoritatea titlurilor considerate subversive au fost înlocuite de cenzură (sau de editorul înspăimântat de cenzorii vigilenţi). Poetul restabileşte minuţios titlurile iniţiale: *Partea norilor* (în loc de: Alb); *Omfala* - De dragoste; *Pravilă* – Basm; *Roată-n spinare* – Pagină de cronici; *Spaime* - De dragoste; *Stăpânire* - Basm; *Gheţar* – Cântec vechi; *O piatră ca un sân* – Temelie; *Vremea noastră cea de toate zilele* – Mama; *Solii prăbuşiţi în cer* – Legende; *Serbări* – Basm; *Eminere* – Baladă veche; *Cartea* – Casa. Până şi titlul artei poetice *Biografie* – tradusă cu acurateţe de universitarul Procopie Clonţea – era înlocuit cu *Roată de oameni*.

Echivalenţe

Miron Cordun

Biografie

Născut în noiemvrii, săgetător
la pravila hidrei
cu capul spart avea să rămâie
de veghe pe lume.
din asta crezând
că o anume nebunie-i e dată.
Se botezase singur Cordun,
înfăţişându-se astfel
ca o roată de oameni vorbind –
asta ştiind că spune numele lui.
Bun uneori, situat întru pierderi,
rău alteori, ca piatra pe grâu,
zăcuse-ntr-o carte pe care
la o Curte Veche o dase.
De-aici se traseră toate,
de-aici nu se mai putuse urni,
prea îndărătnic fiind
pentru şapte minuni
ca pentru şapte-ntrupări deodată –

şi înspăimântat de numele lui
ca de o spunere singur...

Biography

By Miron Cordun
(16 nov. 1935 - 10 dec. 1997)

Translated by
PROCOPIE CLONȚEA

Born in November, a saggitarius
flawed by hydra
with his head broken was he to
stay watchful in this world,
this causing him, he thought,
some kind of insanity.
Himself had Mr Cordun christened,
thus revealing himself
encircled by people talking -
knowing they're uttering his name.
Good sometimes, prone to losses,
bad other times, like a millstone on wheat grains,
he had been lying in a book which
at an Old Court he had given away.
And this was why everything then went wrong for him,
being unable to set moving,
quite reluctant to
perform seven miracles
as for seven embodiments at once -
and fearful of his name
as of hearing voices.

Biblioraftul cronicarului la sfârşit de an:

Liviu Ioan Stoiciu, *Efecte 2.0*, Ed. Tracus Arte, Bucureşti, 2017

Dumitru Augustin Doman, *Zbateri facile, strădanii futile*, Ed. Bibliotheca, Târgovişte, 2017

Radu Ulmeanu, *Siberii*, roman, Ed. Tribuna, Cluj-Napoca, 2017

Niculae Gheran, *Rebreniana, studii, articole, documente*, vol. I-II, Editura Academiei Române, Bucureşti, 2017

Stan V. Cristea, *Marin Preda/ Repere biobibliografice*, ed. II rev. şi adăugită, Ed.Aius, Craiova, 2017

Leo Butnaru, *Cota de atenţie*, Ed. Pinceps, Chişinău, 2016

Ion Cocora, *Executare silită*, Ed. Palimpsest, Bucureşti, 2016

Doina Cetea, *Istorii*, poezii, Ed. Şcoala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2017

Maria Chirtoacă, *Pe aripa timpului*, Ed. Larisa, Câmpulung Muscel, 2017; *Incuri nostalgice*, Ed. Gimax, 2016

Angi Melania Cristea, *Căutătorul de pokemoni*, col. Qpoem, Ed. Paralela 45, Piteşti, 2017

Octavian Doclin, *Sărbătorile, poeme*, stud. Intr. Gheorghe Mocuţa, Ed. Gordian, Timşoara, 2016

Ioan Vintilă Fintiş, *Radiaţia cubului*, Ed. Tipo Moldova, Iaşi, 2017; *Catedrala de rouă, poeme*, Ed. Rafet, Râmnicu-Sărat, 2017

Vasile Mic, *O replică de argint/ Una battutad'argento*, trad. de Ştefan Damian, pref. N. Oprea, Ed. Şcoala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2017

Vali Niţu, *Nu voi uita, să nu uit,* 2017; *Infinitul contrastelor*, 2016, Ed. Bibliotheca, Târgovişte, 2016

Flore Pop, *Demonul amiezii şi alte poeme*, Ed. Şcoala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2016

Victor Gh. Stan, *Umbra luminii/ The shadow of light*, trad. De Alina Beatrice Cheşcă, Ed. Destine, Bucureşti, 2017

Mircea Stâncel, *Cartea speranţelor disperate (versuri*, Colecţia revistei Discobolul, Alba Iulia, 2017

Liviu Ioan Stoiciu, *Ajuns din urmă (poemul-jurnal/ jurnalul poem)*, Ed. Junimea, Iaşi, 2017

Constantin Urucu, *Cânturi semite (1973-2017)*, Ed. Ramuri, Craiova, 2017

Ioan Vişan, *Voci în labirint*, roman, Ed. Bibliotheca, Târgovişte, 2017

Adrian Chelaru, *Noi, cei frumoşi*, roman, vol. I, ediţie independentă, Bucureşti, 2016

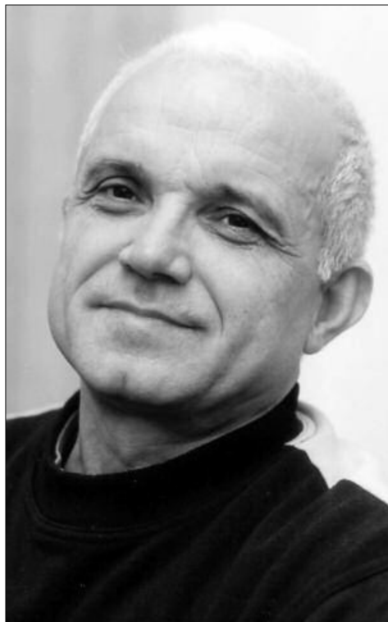
Ion C. Ştefan, *Umbra dintre noi*, roman, Ed. Arefeana, Bucureşti, 2017

George Vulturescu, *Orbul din „Poemele luminii"*, eseuri, Ed. Şcoala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2017

Şcoala prozatorilor târgovişteni, *Receptarea critică: Alexandru George*, vol. îngrijit de Mihai Stan, Ed. Bibliotheca, Târgovişte, 2017

Neuma, revistă de cultură, Cluj-Napoca, anul I, nr.1-2; director: Andrea H. Hedeş, redactor şef: Andrei Moldovan **(*N.O.*)**

Liviu Ioan Stoiciu

Rămas în plasa lansărilor de carte

Nu încetez să mă mir: anul ăsta, la cele două târguri internaţionale de carte de la Bucureşti, Bookfest (24-28 mai) şi Gaudeamus (22-26 noiembrie) am fost invitat să prezint, la lansări, cărţi de 530 de pagini, de 300 sau de 115, fie de eseu, de proză sau de poezie. Propus fiind editurilor de către autorii lor să le prezint cărţile. Mi-am făcut cruce de fiecare dată, nefiind în stare să refuz, „măgulit" (abia la Gaudeamus m-am... recuzat, dându-mi deja acceptul să prezint cărţile la trei lansări; m-am recuzat la o a patra fiindcă era la aceeaşi oră cu aceea la care trebuia să fiu prezent, antamat din timp, şi la o a cincea, părându-mi-se a fi prea de tot; autoarea, simpatică, din provincie mi-a trimis cartea tam-nesam pe internet şi mi-a cerut imperativ să i-o prezint, Doamne fereşte; n-am nici o obligaţie faţă de nimeni). Degeaba m-am tot scuzat că n-am exerciţiu critic şi că eu nu scriu despre cărţile altora. Mi s-a explicat că nu trebuie să scriu critică, e de ajuns că sunt un cititor „serios": să spun acolo vorbe adecvate... Ce se întâmplă cu criticii literari? De ce nu vin să prezinte ei cărţile lansate? Îmi imaginez că sunt suprasolicitaţi, totuşi. Consider că e şi o probă de solidaritate cu cei pe care îi prezinţi (de aceea am fost de acord, cât de cât). Eu detest, o repet, lansările de carte (la care vin câţiva invitaţi, care aşteaptă să le dai cartea cu autograf), mă simt penibil când cei rugaţi să prezinte cartea văd că n-au nici un auditoriu. Dar n-ai cum să scapi, editorii ţin cu orice preţ să facă o lansare a cărţii tale, nu contează că nu-ţi cumpără nimeni cartea. Sincer, eu îmi cumpăr cartea şi o dăruiesc rudelor, prietenilor, celor care cred eu că ar putea să o citească, n-am nici o nevoie de lansare. Sigur, nu refuz când un director de bibliotecă sau de centru cultural, să zicem, mă trece în programul lui cu o lansare.

Am ajuns departe, poeţi şi prozatori îi prezintă pe colegi ai lor, poeţi şi prozatori, admirându-se unii pe alţii. Spiritul critic binefăcător pluteşte, fireşte, în preajma fiecărei lansări, e respirat din aerul intelectual al fiecărui târg internaţional de carte... Altfel, intrat şi eu în acest joc literar, frate de suferinţă, m-am bucurat să-l prezint la Gaudeamus pe Daniel Corbu-cel-aventuros. Iată ce-a ieşit:

Daniel Corbu şi romanul lui de succes

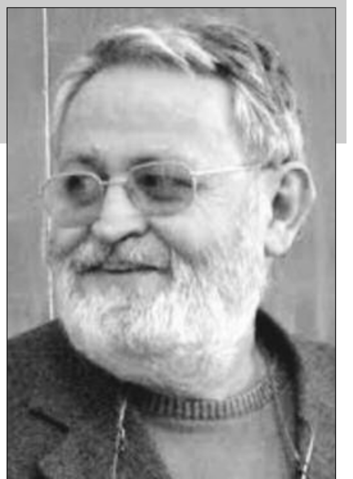
După trei volume *de* proză scurtă, era de aşteptat de la poetul premiant optzecist Daniel Corbu să intre în rândul poeţilor care scriu şi roman de succes — de la Cărtărescu la Vosganian, Chifu, Alui Gheorghe, Dorian, să rămân la câteva exemple de poeţi optzecişti. Personalitate accentuată (a condus şi conduce edituri şi reviste literare ale lui, de la *Panteon* în anii 90 la *Feed Back*, azi, „revistă de experiment literar", a scos cărţi de eseistică şi istorie literară, dedicate trup şi suflet optzeciştilor şi postmodernismului; a organizat la Iaşi şi un Festival al neoavangardei, de altfel, nu ştiu dacă mai are loc; până la Revoluţie a organizat celebrele Colocvii de poezie de la Tg. Neamţ), cu un destin pe măsură, pus mereu la mari încercări personale, Daniel Corbu a publicat în 2017 „Januvia. Insula Dragonului. Romanul ascezei". O carte a visului cu ochii deschişi a oricărui creator-artist, ajuns la ananghie sufletească: a retragerii pe o insulă. „O aventură a purei singurătăţi". A acelei singurătăţi „care te fereşte de ridicol". Singurătate visătoare. În orice caz: „Nu-ţi abandona visele", îi tot repeta duhul fostei iubite, Rose Marie (urcată în avionul care nici azi n-a fost găsit, plecată cu Malysia Ayrline MH 380, dispărut în realitate), personajului principal al cărţii. Cum să scapi de o viaţă literară toxică, să dau exemplul condiţiei scriitorului, decât retrăgându-te (alţii, când nu mai pot, se sinucid sau pleacă în exil oriunde văd cu ochii, sau se călugăresc, avem mulţi călugări Daniel, sau se izolează într-atât acasă, rupând orice punte de comunicare, că o poate considera o insulă)? Daniel Corbu şi-a retras personajul (care poate fi sufletul lui), un pictor de succes, pe o insulă, Januvia, cumpărată în Pacific de la o cântăreaţă (insulă ideală, fără anotimpuri, de 530 metri lungime şi 185 metri lăţime) — „Daniel" fiind, nu se putea să nu calce pe urmele englezului Daniel Defoe (şi al romanului lui de pomină, „Robinson Crusoe") sau ale lui Eminescu (prozatorul) sau ale lui Eliade. Cartea lui Daniel Corbu e pe placul visurilor mele, pictorul român de succes (plecat cu bursă la Paris la 34 de ani, vine în Australia în plină glorie, de unde se retrage la 2000 de kilometri de Melbourne, pe insulă, la 63 de ani, în plin ocean; ca pictor e considerat neoavangardist), plin de bani, bani câştigaţi din tablourile vândute, aduce cu el pe insula stâncoasă, plină de şerpi, cuceririle civilizaţiei, are cu el laptop şi tabletă care n-au nevoie de internet, generatoare pe benzină şi panouri solare, are frigider şi două congelatoare, maşină de spălat, e aprovizionat cu elicopterul, de la mâncare la butoaie cu benzină şi pământ de flori (de către un nepot, devenit impresar), are iaht şi barcă de pescuit (cu năvoade şi afumătoare pentru peşti; lasă că face scufundări, cu costum şi tuburi de oxigen), debarcader şi scări metalice, are puşcă de vânătoare şi pistol, difuzoare la iphone, casă cu paratrăznet, aparat foto pe care îl descarcă pe tabletă. Are şi turn cu far, unde-şi bea ceaiul (când nu şi-l bea pe iaht sau în casa-pavilion; în Pavilionul Purei Singurătăţi). Adună apă potabilă de ploaie. Merge pe insulă (cu un baston în interiorul căruia are seringă şi ser antidot la muşcătura de şerpi) cu cizme din piele de taur, pe care are legaţi săculeţi cu *margosa*, care alungă şerpii... Sunt fabuloase descrierile legate de migraţia păsărilor, care stau în tranzit pe insulă (papagalii de mare îşi fac şi cuiburi în pereţii de calcar)... Pictorul „nu poate gândi împotriva legilor naturii" (multe din păsări fiind devorate de şerpi). Altfel, miza retragerii pictorului Eduard Bazon e *transformarea interioară*, să ajungă să-şi formeze o „conştiinţă impersonală". El laudă „teoriile interiorităţii" (budiste) şi ale iluminărilor. „Pe mine mă interesează realitatea spiritului", spune Eduard Bazon în jurnalul său, ţinut pe insulă. Convins că „întreaga materie are memorie spirituală"... Are parte de călătorii astrale în timpul somnului. Scapă de slăbiciunile trupeşti, învăţând că „răul intră în corp prin 84.000 de porţi", derivate din tot felul de sentimente (de tip ură, poftă, mândrie, gelozie, confuzie)... Intră în plină criză, *nevoinţă*, „adică suferinţă" interioară (specifică ascezei). Îl ajută forţa rugăciunii, ea îi fortifică propriul sine. Ştie că trebuie să urce pe „trepte de iniţiere, trepte de cunoaştere, trepte de sfinţenie"... După cinci ani locuiţi pe insulă (nepărăsită decât cu iahtul la o plimbare îndepărtată, când a descoperit un iaht în voia valurilor, cu stăpânul iahtului mort) avea 41 de kilograme (într-un an a slăbit 30 de kilograme; avea la venire 92 de kilograme), nu mai mânca nici un fel de carne sau peşte, ci doar sâmburi de fructe şi suc de diferite rădăcini şi frunze de plante (inclusiv canabis) — după o perioadă de levitaţie, acum îi apare Atotţiitorul, cu figura lui Einstein, pe care îl întreabă: „Dacă eşti tu, Atoatefăcătorule, de ce ai chipul lui Einstein şi de ce vorbeşti în germană, pe care eu nu o cunosc la perfecţie?" La care primeşte răspuns: „Ştii bine, sunt într-o întruchipare". Are senzaţia, spune personajul principal, că-şi trăieşte posteritatea. E obsedat de tehnicile gurului-călugăr Dagupta de la Centrul Tibetan, de „Divina Comedie" şi de *ascetul tibetan Milarepa, poet şi yogin care a petrecut multi ani în singurătate şi meditaţie şi care a scris autobiografia ,,Viata lui Milarepa"* (acel Milarepa care a dormit trei luni şi 13 zile şi a levitat). „Artistul sentimental" se răsfaţă cu prezenţa dragonului meloman (căpetenie peste şerpii de pe insulă, cu o clepsidră pe cap), cu care vorbeşte şi căruia îi dă să mănânce de câte ori apare la pavilionul lui. Vinde în cele mai celebre galerii picturile realizate pe insulă (duse cu elicopterul de impresarul lui). Pictează cupola din salon, ridică un monument unui mort găsit pe insulă (sculptând în piatră cu aparatură la zi), face „pregătiri sapienţiale pentru viaţa de apoi" şi într-un final, dispărând, participă la „unirea spiritului cu balsamul cosmic"...

„Januvia" — un roman melancolic (conform lui Shakespeare, pomenit de autor: melancolia, o rană a frumuseţii). Am visat alături de Daniel Corbu „aventura vieţii lui", îi mulţumesc pentru lectura extraordinară, de impact. Personal, sper să fie tradusă „Januvia", sunt convins că e o carte de succes.

15 / 20.11.2017. BV

Poemul de colecţie

Ioan Moldovan

plaur

Te visez lucios şi cafeniu

În vis eşti mai viu
decât mine

Mai bine nu mai visez,
decât să fiu
doar mâncător de miere de albine

Nimeni nu mă sună, alo!

Nimeni nu mă cunoaşte în burg.
Trece vineri. Mişto!

Stelele-s plânse ca apele
în amurg

Griji simple şi nesfârşite
îmi amintesc doar fostele amintiri
ca nişte reclame pe clădiri
nemaizidite

Îmi adun lucruşoarele
Le pun în sac şi ies
Revin golesc sacul împrăştii tot

Aici nu e de stat şi nu mai pot găsi sarcina de aur
Plus că mă dor picioarele
de viersuit netot

Mă duc unde mă duce acest plaur
înconjurat de trestii nepieritoare
Mă mai uit împrejur
să văd soarele omnivor
care mâine-i alt soare
la fel de impur

Să mă întorc acasă e inutil
prin bălţi în care tot altă lună sticleşte

Sunt doar un gospodar îngrijorat că din creier îi ies scântei
ca dintr-un polizor
pe care copilul orfan ascute brişca-peşte

litere

Adrian ALUI GHEORGHE

Să fim Poetically correct

Să ieşim din sfera răspărului în care luăm realitatea, să ieşim din sfera maimuţăririi realităţii şi să ne întoarcem la poezia care să îşi dovedească utilitatea. Cuvintele au fost storse de adevăr şi de frumuseţe şi au rămas ca nişte păstăi goale. Iar cei care lucrează cu aceste păstăi goale, mestecîndu-le cu disperare, în căutarea unui ipotetic miez, sunt nişte nefericiţi.

Să refuzăm hazardului accesul la adevăr.

Poezia e matematica în delir.

Realitatea este apogeul imaginaţiei.

Poezia s-a golit de sens.

Cuvintele s-au golit de poezie.

Poezia şi-a pierdut utilitatea în spaţiul public.

Poezia l-a pierdut pe om pe drum în numele unei metafizici lipsite de orizont.

Am ajuns la sfîrşitul istoriei? Am ajuns la sfîrşitul democraţiei? Am ajuns la sfîrşitul naţiunilor? Globalizarea a înghiţit sufletele?

Maşina de tocat istorie lucrează şi scoate, prin sita deasă, ca un cîrnat *cu de toate*, „poezia veacurilor”. Cu tremen de valabilitate prestabilit ...! Sau expirat?

A devenit banal ca la maraton să alerge doar atleţii.

A devenit banal ca muzica să o facă doar muzicienii.

A devenit banal ca poezia să o scrie (să o facă) doar poeţii.

Să nu discriminăm, astfel, pe cei care nu iubesc poezia.

Să nu discriminăm pe cei care nu înţeleg poezia.

Să nu discriminăm pe cei care se simt iritaţi de prezenţa poeziei în lume.

Să fim *Poetically correct*.

Pentru ei, pentru posibilii discriminaţi, propune Tedy Arman aceste instalaţii poetice.

Ce sunt instalaţiile poetice? Sunt un limbaj universal pe care să îl înţeleagă şi cei care iubesc poezia şi cei care o suportă dar şi cei care nu o iubesc, nu o suportă.

Poezia devine astfel un limbaj al muţilor pe care să îl înţeleagă şi surzii.

Regula de bază pentru producerea de instalaţii poetice este improvizaţia.

Ne-am săturat de rigoare.

Jos poeticile!

Să le izgonim din universităţi!

Jos cu învechiţii modernişti, cu îmburgheziţii postmodernişti!

Dacă îi prindeţi că mai schelălăie prin vreun fund de sală de bibliotecă, prin vreun parc industrial dezafectat, daţi-le la cap!

Critica însăşi a omorît poezia. A explicat-o pînă a sufocat-o.

Criticii au omorît-o, apoi au disecat-o şi au analizat-o.

Profesoraşii din facultăţi au transformat sălile de curs în săli de morga unde întîi sufocă poezia, apoi o jupoaie de cuvinte şi arată triumfători unor studenţi plictisiţi de metafizica internautică viermele care zăcea sub cuvinte: ceva mai hidos şi mai inconsistent decît viermele de varză.

Mediul academic este groparul literaturii.

În arta de azi funcţionează ceea ce s-ar numi sindromul „geamului spart”. Adică dacă într-o clădire bine articulată, la un moment dat apare un geam spart care nu este înlocuit imediat, acel geam va atrage atenţia oricui, se vor găsi destui care să intre înăuntru, să vandalizeze eventual, să mai spargă alte geamuri. Geamul spart dă senzaţia că acel spaţiu este la discreţia oricui.

Aşa e în arta de azi: prin orice fisură la vedere intră toţi cei care nu au nicio treabă cu arta. Iar odată ajunşi înăuntru, se apucă să vandalizeze.

Poezia s-a golit de sens.

Cuvintele s-au golit de poezie.

Poezia şi-a pierdut utilitatea în spaţiul public.

Poezia l-a pierdut pe om pe drum în numele unei metafizici lipsite de orizont.

Am ajuns la sfîrşitul istoriei? Am ajuns la sfîrşitul democraţiei? Am ajuns la sfîrşitul naţiunilor? Am ajuns la sfîrşitul culturilor naţionale? Globalizarea a înghiţit sufletele?

Maşina de tocat istorie lucrează şi scoate, prin sita deasă, ca un cîrnat *cu de toate*, „poezia veacurilor”. Cu termen de valabilitate prestabilit ...! Sau expirat?

Trăim vremuri pragmatice. Timpul e bani, viaţa e bani, moartea e bani.

Şi rugăciunea e bani.

Dumnezeu îşi plăteşte poeţii cu moneda cea mai tare: vremelnicia.

Este moneda care nu se devalorizează niciodată, ea face suportabilă clipa.

Îi pune preţul corect.

Un om a murit lîngă mine, a făcut infarct.

I-aş fi spus versuri memorabile din Pessoa, din Lorca, din Mazilescu, dar nu ar mai fi avut nici un rost.

Dacă m-ar fi învăţat cum se face un masaj cardiac, poezia ar fi fost mai utilă.

Chiar dacă poezia nu mai este citită, măcar să arate bine.

Pentru un cititor obişnuit de poezie, forma textului, la o primă ochire, îi dă deja culoarea, gustul, ritmul interior şi chiar nivelul de profunzime.

Pentru un necititor de poezie nici nu mai e nevoie de altceva, decît de formă, pentru că oricum e singurul lucru care poate să deosebească poezia de restul inutilităţilor de pe lumea asta, ca să ştie cum să o caute sau cum să o evite.

Poeţii zic: nu mai scriem poezie, prea mulţi idioţi stau cocoţaţi pe orizontul nostru de aşteptare, nu avem cum să îi împingem de acolo...!

Dar, poeţi, trebuie să scrieţi poezii pentru idioţi ... !

Coborîţi pînă la nivelul lor de înţelegere!

Urcaţi pînă la nivelul lor de digestie!

Au murit poeţii de geniu; au murit şi poeţii talentaţi; au murit vânătorii de bizoni după ce au murit bizonii!

Au rămas turme de simulanţi.

DADA-ismul a omorît poezia.

DADA-ismul a ucis spiritul critic.

DADA-ismul a izgonit cititorul din poezie, acolo unde se cuibărise destul de confortabil.

Idiotul DADA-ist, mistificatorul DADA-ist şi farseurul DADA-ist depun mărturie că mult invocata inocenţă a poeziei e un bluf.

Să ne întoarcem la NU!

NU poeziei cu sentimente prefabricate!

NU poeziei cu viziuni abisale la capătul cărora nu se aude niciun scîncet!

Poezia trebuie să fie împotriva ideologiilor, a istoriei, a politicului, a prostiei; dar, mai ales, poezia trebuie să fie împotriva poeziei.

Aşa cum omul este inamicul declarat al omului de la primul scîncet al umanităţii.

Căci omul pe sine se urmăreşte cu înverşunare şi cînd se ajunge din urmă nu îi tremură mîna ca să aplice lovitura.

Orice moarte e, astfel, ritualică?

Ce ne propune Tedy Arman în această carte?

Să ieşim din sfera răspărului în care luăm realitatea, să ieşim din sfera maimuţăririi realităţii şi să ne întoarcem la poezia care să îşi dovedească utilitatea. Cuvintele au fost storse de adevăr şi de frumuseţe şi au rămas ca nişte păstăi goale. Iar cei care lucrează cu aceste păstăi goale, mestecîndu-le cu disperare, în căutarea unui ipotetic miez, sunt nişte nefericiţi.

Să refuzăm hazardului accesul la adevăr.

Poezia e matematica în delir.

Realitatea este apogeul imaginaţiei.

Poezia e, în esenţa ei, o capsulă ermetică, impenetrabilă, în care introduci un mesaj pentru nimeni şi pentru toată lumea viitoare.

Publius Ovidius Nasso cu două milenii în urmă, acreditînd ideea că poetul nu e numai doctorul sufletelor, ci şi al trupurilor, ne lasă reţete complete, aplicabile azi şi oricînd, aici şi oriunde pe Pămînt, primite prin “capsula timpului” care e poezia. Din “Cosmetice” (*Biblioteca pentru toţi, Edit. Minerva, Bucureşti, 1977, traducere şi note de Maria-Valeria Petrescu*) iată reţeta cremei nutritive şi de albit faţa:

“*Orzul adus pe corăbii de la libyenele ţărmuri*
Să-l curăţaţi bob cu bob de-orişice pleavă şi hluji.
Luaţi două litre din el, măzăriche-n aceeaşi câtime;
Boabele le umeziţi, ouă deasupra spărgând.
Zece-s de-ajuns; când lăsate la vânt vor fi bine uscate,
Pe o asină-l înhămaţi să vi le macine-ncet.
Radeţi din cornul ce-ntâi a căzut de pe a cerbului frunte:
Luaţi două nuci din el şi-amestecaţi la un loc.
Când le veţi fi prefăcut într-o foarte măruntă făină,
Daţi printr-un ciur mai adânc, repede, ce-aţi măcinat.
Douăsprezece cepşoare, cojite, de flori de narcisă
Bine-ntr-o piuă zdrobiţi şi amestecaţi-le apoi
Clei de copac şi alacul etrusc, două uncii mai puţine
Şi-ncă de nouă ori atât miere curată de stup...”.

Sau o cremă pentru pistrui:

“*Nu pregetaţi cafeluţă gălbuie - mpreună cu bobul*
Cel vânturatic să luaţi şi să prăjiţi la un loc.
Din amândouă, aceleaşi câtimi, şase litre, să puneţi;
Piatra de moară apoi să le râşnească pe rând.
Adăugaţi şi cenuşă, şi spuma roşcatei silitre,
Şi stânjenelul adus de pe-al Illyriei plai.
Tinere braţe vânjoase să le plămădească pe toate,
Însă o uncie doar să cântărească ce iei.
Se mai adaugă tina din care alcyonii-şi fac cuibul;

→

poesis

Marian Hotca

strada hornului

pe strada aceasta copiii sunt de fum
mai mult decât atât
ei au întunericul în sânge
soarta le-a țesut în inimă funingine când s-au născut
apoi le-au dat drumul rând pe rând
pentru a nu avea toți aceeași vârstă
în ploaia orașului galbenă
ca să-i ardă cenușa până la sânge

uneori în diminețile cu ploi superficiale de toamnă târzie
le aud rănile nedeslușite
coapte prin cine știe ce parte a corpului
azi a început să doară și amurgul
cerul are o febră explozivă
e aproape roșu cu pete de sânge înnegrit
și totul devine un topos inexplicabil
aflat la hotarul pietrei topite cu viața ce răsare din pământul gol
apoi se lasă încă o seară pe strada aceasta

un fum greu ne îmbrățișează ultimele oase
copiii rămân aceeași cenușă anonimă
scânteind numai niște vise arse
ce nu le va auzi nimeni

fum

ne-ați reproșat că v-am respirat tot aerul
așa că ne cerem iertare
și ne desprindem de timp
e pentru prima dată când
ne continuăm iluziile cu alte întrebări delirante
cerul îmbibat în galben
ne adâncește în noi uitarea

vrem să fim și noi copii de fum
să mâncăm doar frunze negre toamna
moartea crengilor arse
să ne întărească din nou idealurile

atunci ar fi mai bine să strigăm prin scrum
starea reală a vieții
dar nimeni nu ne va sufla
niciun cuvânt din primul nostru trecut
avem fiecare câte un start imperfect
și brusc cineva binevoitor ne rătăcește în lume
să ne găsim
calea

e firesc că după atâta așteptare printre pietrele anonime
ne place să călcăm totul în picioare -
noi, piese de decor încătușate
în vremea ce ne-a mai rămas

spectru #1

ar fi mai bine
ca timpul să ne lase odată
în pace
să plutim în vidul îngălbenit
ca o tăcere ascetă
ce nu mai frământă gândul

ne lungim de azi până mâine
în sângele orașului-ecou
și melodia de fond
e doar trauma fumului
zbătându-se în ruina adâncă din mine

mor, trăiesc și mă nasc
în aceiași ochi ce urlă în spectru
substanța primitivă
a trebuit să înghită
mântuirea și porumbeii
din oraș

Magda Grigore

În numele poemului

(dintr-o lume-n alta)

Ninge,
ninge,
ninge,
spațiul se frânge,
timpul se prelinge,
iarna va învinge,
lumina se stinge.

Lumina se-aprinde.
Albul ne cuprinde,
ninsoarea se-ntinde
şi ne va închide;
Ninge,
        ninge,
ninge –

a căzut o stea,
o mai apărea?
... o fi moartea rea,
o fi moartea mea !
Ninge, ninge, ninge
şi ninsoarea urcă
viaţă să-mi aducă.

Ninge, ninge, ninge,
cu lumină ninge –
o lumină cade,
o lumină urcă
mersul mi-l descurcă
dintr-o lume-n alta
ca o întâmplare,
ca o contemplare.

Ninge, ninge, ninge,
ca o lunecare
caldă dintr-un nume,
într-o altă lume...

→ *Dacă aţi vrea să cunoaşteţi cu cât să vă ungeţi o dată,*
Uncia-n două-mpărţiţi, doar cu atât să daţi."

De menţionat că alcyonul este o pasăre mitică, despre care anticii spuneau că-şi face cuibul în apa mării, cînd aceasta e liniştită.

Publius Vergilius Maro, în „Georgice", ne învaţă tratamentul boabelor de grîu pentru o mai eficientă întrebuinţare:

„Mulţi am pomenit înainte de-a-ncepe-nsămînţatul
Că îşi lecuiesc sămînţa, ba stropind-o cu salpetru,
Ba cu drojdii-ntunecate de oleu, ca astfel bobul,
În păstaia-nşelătoare, să ajungă-a creşte mare
Şi mai lesne să se moaie, chiar la foc scăzut de-a fierbe ..."

Poeţii japonezi din alte epoci înghesuiau în trei versuri o grădină cu trandafiri şi mai rămînea loc şi pentru inorogul care trecea la pas.

Poeţii fără imaginaţie, care scriu din chinul de a scrie, care s-ar lăsa de scris dar nu mai pot, nu-i lasă conştiinţa înşelătoare şi laşă, cunoştinţele, mediul, au de acum o posibilitate de a-şi duce mai departe patima: poezia concretă, utilitaristă.

Sunt chinuiţi de viziuni goale de conţinut şi de sens? Se pot întoarce cu picioarele pe pămînt.

Să militãm pentru o artă pură.

Ce e arta pură? E ca apa pură, din care s-au extras toate mineralele şi a rămas ceva fără gust; dar care curge ca oricare apă; care nu transmite niciun virus, nicio boală.

Un poem despre virtuţile concrete ale salviei este un triumf al artei care îşi reinventează cititorul.

Un poem despre brioşele perfecte (sau Gummy bears), în viziunea lui Dodo este un triumf al *inimaginaţiei* mereu în ofensivă pe frontul papilelor gustative. Frumuseţea se trăieşte, nu se cuantifică.

Nimic mai pur!

În lături cu tristeţile fabricate prost!
În lături cu miorlăiala simţurilor!
În lături cu poezia ca un muzeu al ororilor!

Audienţa poeziei e mică? Hai să luăm un poet şi o producţă a sa: el se plînge că nu e înţeles, că vorbeşte în pustiu!

Drama poeziei sale? Evanescenţa.

Dar dacă ar scrie despre infarctul miocardic, credeti că nu ar fi cîteva mii de persoane care să citească poemul despre chinurile inimii?

Un adevărat cititor de poezie cînd vede forma unui text, deja salivează. Presimte, intuieşte gustul, aroma.

Pentru că nimeni nu ştie ce este poezia, ea poate fi orice.

Misterul motorului cu aburi, misterul unui smartphone, a unui hard disk este la fel de profund ca acela al unei flori care înfloreşte la marginea pustiului şi nu-i permite acestuia să înainteze. Să explici acest mister? E ca definirea timpului, în accepţia Sfîntului Augustin: "Ce este Timpul? Dacă nu mă întrebi, ştiu; dacă mă întrebi, nu ştiu".

Sigur, „blocul motor", din poezia concretă a lui Tedy Arman, poate să pară deja o chestiune învechită.

Din miezul poeziei realitatea se autoreproduce continuu.

Matematica este muzica raţiunii.

Poemul hard diskului: o epopee?

Poemul soft.

Poemul hard.

Poemul stick.

Rotaţia din ce în ce mai iute a Pămîntului în jurul Soarelui ne-a dus, prin centrifugare, spre o ipotetică margine a Universului.

Aici timpul nu mai e o constantă, aici timpul are doar dimensiune interioară.

Mai putem întîrzia în acest timp, care ne absoarbe cumplit din interior, doar redescoperind lumea concretă din jur.

Poezia obiectelor e o şansă.

Tedy Arman ne arată o poartă care era, de fapt, trîntită de perete.

Tedy Arman are dreptate.

Prefaţă la volumul de poezie „Biela", semnat de Tedy Arman, în pregătire la Editura Charmides)

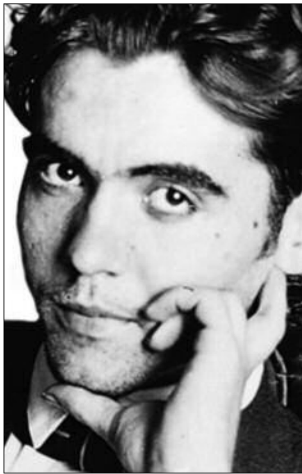
Piatra Neamţ, 21 noiembrie 2017

poesis

Din poezia lumii

Federico Garcia LORCA (1898 – 1936)

În traducerea lui LEO BUTNARU

Se naște în localitatea Fuente Vaqueros/ Gganada în familia unui latifundiar. Face studii universitare la Granada și Madrid. În 1918 publică prima sa carte „Impresii și peisaje" (eseuri și proză), urmată de „Carte de poeme" (1921), „Cântece" (1928), „Romaciero țigan" (1928), „Poetul la New York" (1930), „Divanul Tamatit" (1936), „Sonetele dragostei obscure" (1936) ș. a. Scrie piese de teatru, pe care le montează în Spania și În America Latină.

Când în Spania izbucnește Războiul Civil, Lorca refuză să se refugieze în Columbia sau în Mexic, ambasadorii cărora se oferă să-l ajute, intuind că poetul ar putea deveni victima unui atentat. Pe 16 august 1936 este arestat, iar peste alte două zile cade răpus de gloanțele fasciștilor, corpul său fiind aruncat într-o groapă comună. Cărțile sale sunt arse în Plaza del Carmen din Granada și interzise în timpul franchismului.

Este considerat cel mai de seamă reprezentant al liricii spaniole moderne și o personalitate de primă mărime a poeziei europene a secolului XX.

Hei, fiul meu, tăcere.
O tăcere unduioasă,
tăcere în care strălucesc văi și ecouri;
tăcere ce-nclină frunțile spre pământ.

Girueta

Vântule de miazăzi,
smolit, fierbinte,
tu îmi cuprinzi trupul,
aducându-mi semințe de
priviri luminoase
frăgezite de sucul
portocalelor în pârg.

Se-mbujorează luna
și plâng
plopii captivi,
însă tu vii prea târziu!
Eu deja am înfășurat sulul cântului,
punându-l în scrin!

În lipsa vântului,
ascultă-mă!, –
rotește-te, inimă,
rotește-te, inimă.

Rece văzduh de nord,
albă ursoaică a vântului!
Aduci peste trupul meu
tremurătoare aurore
boreale,
cu pelerinele de spectre
ale invizibililor căpitani,
și râzi dezlănțuit
de Alighieri Dante.
O, polizor al stelelor!
Însă tu vii
prea târziu.
Scrinul meu e năpădit de mucegai
și am pierdut cheia lui.

În lipsa vântului,
ascultă-mă!, –
rotește-te, inimă,
rotește-te, inimă.

Brizele, piticii și vânturile
ce bat de nicăieri.
Gâzele din trandafirii
cu petale piramidale.
Alizeele rătăcite
printre copacii brumați,
flaute în furtună,
lăsați-mă!
Lanțuri grele îmi apasă
memoria
și captivă e pasărea care
cu triluri înfrumusețează
amurgul.

Ceea ce pleacă e de neîntors,
lumea știe asta,
și printre mulțimea vânturilor clare
este inutil să te plângi.
Nu e așa, plopule, maestru al brizelor?
Este inutil să te plângi!

În lipsa vântului,
ascultă-mă!, –
rotește-te, inimă,
rotește-te, inimă.

VII.1920, Fuente Vaqueros, Granada

Cântec autumnal

Astăzi simt în inimă
tremur vag de stele,
dar calea mi-e pierdută
în sufletul ceții.
Lumina îmi retează aripile
și-ndurerarea tristeții
îmi umezește-amintirile
în izvorul ideii.

Astăzi trandafirii sunt albi,
la fel de albi ca suferința mea,
iar de nu sunt albi trandafirii
ninsoarea îi va înălbi.
Mai demult ei erau neam de iris.
De asemenea-i ninsoare în suflet.
Ninsoarea din suflet are
fulgi de sărutări și întâmplări
ce se scufundară în umbre
sau în lumina celui ce le-a gândit.

Zăpada de pe trandafiri se va scutura,
dar cea din suflet o să rămână,
iar gheara anilor din ea,
ca o andrea,
va împleti giulgiu.

Se topește oare zăpada
când moartea ne duce cu ea?
Sau, după, va exista o altă zăpadă
și alți trandafiri minunați?
Va fi pace și tihnă-ntre noi
precum ne învață Hristos?
Sau nu va fi posibil nicicând
rezolvarea acestei problemei?

Dar dacă dragostea nu e decât
înșelăciune? Cine-ncurajează viața
dacă doar amurgul vieții ne-afundă
în adevărata înțelepciune?
Binele, poate, nici nu există,
când răul i-aproape, rănește?

Dacă speranța se stinge în lume
și Babelul iar duce la confuzii,
ce făclie ne va lumina
căile pe Pământ?

Dacă albastrul nu e decât vis,
ce va fi inocență, minune?
Cu inima oare ce se va-ntâmpla
dacă dragostea rămâne dezarmată?

Dacă moartea nu e decât moarte,
ce se va-ntâmpla cu poetul pribeag
și cu lucruri ce dorm, pentru că
nimeni nu și le amintește?
Ah, soare, al speranțelor astru!
Limpede apă! Lună-n azur!
Inimi de copii, neprihănire!
Suflet al pietrelor fără glas!
Astăzi eu simt în inima mea
un tremur vag de constelații
și toți trandafirii sunt albi precum e
albă durerea-mi răzbunătoare.

XI.1918, Granada

Cântec de primăvară

I

Copiii veseli
pleacă de la școală,
răspândind prin aerul cald
proaspete cânturi de-aprilie.
Ce bucurie profundă în
liniștea din ulicioare!
Liniște prin care se răspândește
al râsetelor proaspete argint viu.

II

Eu merg în amurg,
printre florile grădinii,
lăsând pe cale
apa tristeții mele.
Pe muntele singuratic,
cimitirul satului
arata ca un câmp semănat
cu sâmburi de cranii.
Și chipurile au înflorit
ca niște capete uriașe
cu orbitele goale
și pletele verzi,
îngândurate și îndurerate
contemplând orizontul.

Divinule aprilie care vii
încărcat cu soare și miresme,
umple cu cuiburi de aur
craniile înflorite!

28.III.1919, Granada

Întrebări

Puzderii de greieri peste câmp treierat!
Marc Aureliu, ce ai putea spune
despre acești bătrâni filosofi ai lumii?
Bietu-ți gând pricepe-atare minune?!

Apa râului curge lin, șerpuitor.
Ce vezi dumneata, don Socrate,
în unda ce duce la moarte amară?
Sărace, sărace-ți sunt ideile toate!

Trandafirii își scutură petalele-n noroi.
O, dulce Ioan al lui Dumnezeu, dumneata
Ce vezi în aceste petale glorioase?
Ce mică și neputincioasă-i inima ta!

V.1918

Ora stelelor

Tăcerea rotundă a nopții
în pentagrama
infinitului.

Ies gol în stradă,
versuri mature
pierdute.
Întunericul, ciuruit
de țârâitul greierilor,
are acest foc intenționat
mort,
de sunet.
Lumina muzicală
percepută
de spirit.

Scheletele miilor de fluturi
dormind în camera mea.

Peste râu –
tinerețea brizelor demente.

1920

Tăcerea

Hei, fiul meu, tăcere.
O tăcere unduioasă,
tăcere în care strălucesc văi și ecouri;
tăcere ce-nclină frunțile
spre pământ.

traduceri

proză de **Marian Ilea**

Nordul lui Ilea

POVESTEA VIEŢII TRECUTULUI RAPSODULUI GHERASIN SCRISĂ DE EL ÎNSUŞI ÎN COLABORARE CU DUHUL SFÎNT

ILEA de Bârgău şi Ieud

NOTĂ: Începută din nouăsprezece, anul două mii unsprezece, luna lui decembrie, într-o sîmbătă, de Gherasin, adică de mine, la vîrsta împlinită de optzeci de ani şi gătată în patru, anul două mii doisprezece, luna lui martie, tot într-o sîmbătă, de către Duhu' Sfînt.

Cînd i-ai văzut ţi-ai zis: „Gherasine, Gherasine, pe oamenii ăştia care au venit în Ungureni tu i-ai adus, că-s de la Televiziunea din Bucureşti şi caută trecutul vieţii în satul tău, că şi tu ai căzut la rînd mai demult să cauţi şi aşa ai ajuns căutător cu cîntările tale.

Adică, mai clar, ai căutat una, apoi alta, şi-apoi alta, pînă ai ajuns unde ai ajuns.

Cu birja la început ai mers la Baia-Mare, pe linii de tren te-ai dus la Bucureşti şi-n alte locuri. Te puteai deplasa, te duceai cu hora ta din grumaz, căutată, găsită, iară căutată şi iară găsită, una, alta şi alta, şi alta".

Acuma oamenii ăştia de la televiziunea din Bucureşti îţi întorc drumurile tale.

Aşa ţi-ai petrecut, petreci, viaţa ta, Gherasine, cu horea din grumaz, cu taragotu', cu tilinca, cu fluierele, şi de-i mai avea putere, mai ai, da' nu ca la douăzeci şi şapte de ani, tot în crucile drumurilor îi cînta, pînă acolo mai poţi ajunge pe picioarele tale, că la voi în crucile de drum, aproape, se adună izvoarele acolo, la rîu.

Cînd ai fost şi tu, cîndva, oarecînd, Gherasine, tînăr, tăiai porc ca lumea, grăsun, ţineai şi oi şi cai, dar acuma nu mai ai nimica. Tot ai dat la copiii tăi. Şi nu vin pe la tine. Taie porcii lor, grăsunii, şi nu te cheamă. Nu-ţi zic: „Hai, tată, că mîine om tăia şi-om sta toţi împreună la cina de tăiere de porc, de grăsun". De adus îţi aduc ei şi-ţi zic: „Na!", ca la un străin. „Na! Ţi-am adus coştolău."

Da' tu, calm, nu le zici nimica. Ei cred că au tată fără valoare care le-a dat tot. Numai casa în care stai n-ai trecut-o pe ei la notar, Gherasine. Adică, tatăl lor, omul ăl vestit, omul care a împlinit optzeci de ani şi care cîntă la televizor din grumaz, şi care stă singur, cît mai are de trăit, în casa lui, adică tu, Gherasin, n-ai valoare. Bine c-ai avut cînd i-ai chemat şi le-ai împărţit tot găzdăluitu', în afară de casă. „Dă-ne-o şi pe-aia, tată. C-om avea noi grijă de tine", ţi-au zis. Da' casa ta n-ai trecut-o la notar.

„După ce-oi muri, a voastră să fie", le-ai spus, Gherasine. Şi de-atunci îţi aduc coştolău, da' la masa de tăiat porcu', la cina de-mpreună, nu te mai cheamă.

No, eşti bătrîn, eşti bătrîn, Gherasine, şi nu mai ai putere, pe la colindat nu-i mere. Nici în sat nu mai poţi ajunge uşor, da' nu-i bai, că şi-n sat oamenii s-au lăsat de Dumnezeu, c-aşa-i lumea de-amu', au de toate cei ce suduiesc, nu duc lipsă nici de bani, nici de horincă. Şi tu ai de toate, chiar dacă nu suduieşti. Cine n-are pe masa lui bucate? Numai acela care n-are credinţa copilului faţă de-al lui tată.

Te-ai supărat, da' rău de tot, cînd ai fost ultima dată în casa lor, n-ai luat nici de mîncare, şi fata ta s-a uitat urît. Ai plîns. N-ai spus. Ai înghiţit în tine. Îţi venea să pleci în munţi. Nu te-a lăsat Duhu' Sfînt ce era în tine şi nici picioarele tale ce-s oloage. Ţi-ai spus că aşa se apropie sfîrşitul lumii, Gherasine.

Cazi pe gînduri, ce să faci, stai unde stai, casa ta o mai ai, singur, eşti bătrîn. „Stai pe loc", zice Duhu' Sfînt. "Am ajuns, adică, la capătu' lumii", zici tu.

„Piei, Diavole care mă ispiteşti, am cunoscut ispitirea, am fugit de bine, oi mai trăi şi-oi mai vedea", mai zici tot tu.

Ai optzeci de ani, s-ar putea să mai trăieşti şaptesprezece. Vremea-i grea, tu n-ai putere, numai pînă afară poţi mere, să faci pipi pe ninsoare. Dar apoi e bine sus, în pat, lîngă leagăn. Pruncu-i demult răsturnat în lume.

Era cîndva. Bunicuţa ta te legăna. Apoi ai lucrat, ai construit, ai zidit, ai cîntat la clăci ori la ospeţe şi aşa te-ai petrecut, trecut, petrecut.

Iată, fraţii tăi, mama ta, tatăl tău.

Cine mai aude aceste cuvinte? Eşti bătrîn şi-i vai de tine, te-ai duce, da' n-ai la cine. Lumea s-a întoarce, da' tu n-o vei mai lua de la capăt vreodată, niciodată. Binele se mănîncă cu răul. Drumu-i amestecat. Mamele cu fetele s-au duşmănit. Soacrele cu nurorile şi ginerii cu socrii nu-şi vorbesc. Du-te Gherasine-n casa ta de pe malul rîului, aproape de crucile drumului, că te-aşteaptă moartea.

Cînd posteşti, iei în gură doar aeru' de-afară.

Asta-i supărarea, asta-i singurătatea, cînd te gîndeşti la rău te pierzi, vrei să laşi casa şi tot ce mai ai, să te duci să trăieşti cu sălbăticiunile din munte, apoi îţi zici: „Stai, măi Gherasine, ai ce mînca, ai ce purta, rămîi în casa ta".

Multe neveste ai sărutat aici în Ungureni şi gura şi poveştile satului s-au pornit.

Multe lucruri ai văzut, da' nu toate ţi-au plăcut, ai văzut şi buni şi răi, da' nu te-ai lipit de ei.

Aşa că-n sat te-ai făcut şi mut şi prost. Ţi-ai văzut de drumu' tău. Aici îţi vorbesc despre contactul sexual, Gherasine. „Hai aici, nevastă, către rîu, că tu poţi desface plăcerea", aşa ziceai.

Făceaţi tot ce voiaţi, apoi vă duceaţi fiecare în treaba voastră.

Tu cu sudoarea ta ţi-ai cîştigat anii ăştia, optzeci. De diavol ai scăpat pentru c-a plecat prin lume şi te-a lăsat în pace. Da' s-a sătura de umblat şi iară s-a-ntoarce în Ungureni. Ţi-ai luat o muiere, de ea ai divorţat că s-a luat cu altu', c-aşa se-ntorc drumurile tale rele înapoi la tine.

Ca să-ţi facă viaţa amară, muierea umblat-o pe la vrăjitoare. Te-ai rugat, iară te-ai rugat şi ai scăpat, Gherasine.

Şi de s-a apuca iară să-ţi întoarcă mintea, vei socoti ce-i de făcut, că ţi s-a-ntors în sat muierea, sătulă de cît s-a iubit cu ăia de prin Germania.

Ţi-ai făcut testamentu' şi pe ea n-ai trecut-o.

Cînd s-a dus, ţi-a lăsat în casă o lingură şi o farfurie plină de lapte otrăvit cu şoricioaică. N-ai mîncat atunci şi nu mai doreşti acuma să te-ntîlneşti cu ea.

Muierea ta a uitat că şi din Germania va veni vremea să tragă la satu' ei. De-acuma, lumea din sat zice că nu eşti bărbat. Că ai trăit ca un păgîn curat, curat ca un păgîn, adică, Gherasine.

Da' nu faci ca ţiganu' ăla din capăt de Ungureni, de la covăcie, care cînd a fost flămînd şi-a dat de pere a mîncat pîn' s-a săturat, şi-apoi s-a pişat sau s-a căcat pe ele.

Tu, Gherasine, te-ai săturat de lume, da' nu te-ai pişat ori căcat pe ea.

Mai mult n-ai mai vrut să trăieşti în curvie. Ai primit de veste de la un cetăţean din Ungureni, de la primărie, că Instituţia Culturală din Bucureşti s-a desfiinţat. Păcat. Acolo era puterea horii tale din grumaz. Da' să n-ai grijă, ai multe diplome, ai şi-o diplomă faină de excelenţă, dată, primită de la Sibiu.

Eşti bătrîn şi n-ai putere la genunche, nu-i mai mere, ai mare noroc că nu stai în pat de tot, te poţi duce-n treaba ta, pînă vei mai rezista.

Te dor picioarele rău de tot, mînurile-ţi amorţesc, văd că-ntruna tot slăbeşti.

Ai început în anul o mie nouă sute treizeci şi unu, în braţele bunicuţei şi-n leagănu' de lîngă pat, şi ai continuat pînă acuma. Cu Răduca pisica ai făcut Crăciunul ăsta.

Atîta te-ai rugat, Gherasine, că de diavol ai scăpat iară. „Doamne, atîta m-oi ruga pîn' de diavol oi scăpa", ai zis.

De cinci zile stai în pat. Vai de coastele tale, de genunchele tău, ca un om fără de minte ai căzut. Că n-ai putut sta în casă ori sus în pat. Bine că nu eşti în spital sau mort călcat de-o maşină.

Te-a chemat Dumitraş şi te-ai dus pînă la el acasă. Te-ai pornit pe cîntat, da' nu mai era cine cînta.

Dacă umbli pe drum îngheţat pînă la Dumitraş şi bei, dai de diavol la-ntors acasă, ţi se arcuiesc picioarele şi cazi în nas şi n-ai putere.

Dumitraş îi mort, Gherasine, tu eşti în pat, în casa ta, te uiţi la televizor şi fumezi ca un turc.

Cînd cobesc corbii la crucile drumurilor din Ungureni, adică ieri, observi şi-auzi că se trag clopotele de parcă ar trage să moară Dumitraş. Şi corbii au inimă mare cînd nu mai cobesc. Cînd apare porumbelul cu o crenguţă de mălin în Ungureni, e semn de viaţă şi se naşte un prunc în sat.

De la şapte ani împliniţi ai început să te gîndeşti la timpul tău. Şapte copii au fost la maică-ta-n ogradă. Dumitru şi Ioan au murit de mici, fraţii tăi.

Ai muncit ca Furnica Mare. Viaţa nu se poate lungi, Gherasine, cîtă-i atîta-i. Viaţa ta-i aşa, dacă ajungi Paştile, apuci şi Rusaliile.

N-ai putere în corpul tău, ai făcut bine şi rău, ai zidit, ai tencuit, ai tăiat scîndură cu fierăstrăul manual, ai arat, ai semănat, ai cosit pîn' te-ai săturat.

„Multe mai vede omu' la viaţa lui, mă gîndesc la trecutu' vieţii mele, Duhule Sfînt", ai zis, Gherasine.

Şi-ai mai zis aşa: „Io la crîşmă n-oi mai mere, de-acuma nu am putere. Doamne, nu ştiu ce-i cu mine de mă duc din rău în bine. Sînt aşa de zăpăcit că nu mai am loc niciunde. Sînt un om stricat în lume, bătrîneţea mă răpune şi necazul mă omoară, am o viaţă de om singuratec, n-am parte de-o femeie ca lumea ori de-o proastă, am răbdat, am suferit, da' nu-mi pare rău de viaţa trecutului meu".

Iată, Gherasine, că ai terminat. Nu-i tare greu să-ţi spui povestea vieţii trecutului tău şi al altora, al tău, al altora.

Iată, Gherasine, că-i uşor să spui drum bun la cei din urma ta.

„Hai, suflete, la Iad ori Rai, cum ai slujit aşa ai", îţi şopteşte la ureche Duhu' Sfînt.

Aşa ţi-ai petrecut, petreci, viaţa ta, Gherasine, cu horea din grumaz, cu taragotu', cu tilinca, cu fluierele, şi de-i mai avea putere, mai ai, da' nu ca la douăzeci şi şapte de ani, tot în crucile drumurilor îi cînta, pînă acolo mai poţi ajunge pe picioarele tale, că la voi în crucile de drum, aproape, se adună izvoarele acolo, la rîu.

proză

Mircea Bârsilă

Nichita Stănescu: spectacolul manierist

Critica literară a sesizat, adesea, deschiderea poeziei lui Nichita Stănescu spre manierism. În *Istoria literaturii române de la început până azi* (cap. ,,Literatura română actuală"), Al. Piru îl încadra pe Nichita Stănescu la *manierişti*.

Pentru Constantin Ciopraga, în poezia lui Nichita Stănescu ,,frapează felurile contorsiuni gratuite şi o iluzorie filosofare. N-ar fi exclus ca insistenţa în paradox şi în special obsesia formulelor extragramaticale (...) să sfârşească în manierism"(Constantin Ciopraga, *Între Ulyse şi Don Quijote*, Ed. Junimea,Iaşi, 1981, p. 166).

Romul Munteanu, plecând de la ,,accepţia negativă" a noţiunii de manieră (sau manierism) care presupune o comodă pastişare a propriilor tipare de creaţie sau a unor canoane împrumutate de la marii antecesori şi, respectiv, de la manierismul înţeles ca *artă combinatorie*, ajunge la concluzia că poezia lui Nichita Stănescu este dependentă într-o anumită măsură de retorica şi de meşteşugul de tip manierist. Elementele manieriste care apar cu pregnanţă în poezia ludică a lui Nichita Stănescu (ermetismul, parodia, asocierea contrastantă a cuvintelor, expansiunea spiritului ludic, ironia intelectuală şi meditaţia gravă textualizată într-un enunţ comic) fac din el un poet manierist, dar, precizează Romul Munteanu, ,,ca orice poet autentic el îşi construieşte singur propria sa manieră" (Romul Munteanu, ,,Manierisme creatoare şi iluzorii", în ,,Luceafărul", nr. 13/27 martie 1982).

Alexandru Condeescu îl numeşte un mare ,,artist manierist al nostru, poet din formaţia spirituală al lui Gongora, Novalis, Baudelaire, Mallarmé, G. Benn şi J. Joyce" (în ,,Luceafărul ", nr. 47/20 noiembrie 1982), iar Paul Dugneanu afirmă că principiul de bază al liricii lui Nichita Stănescu - un principiu arghezian - este acela al limbajului poetic ca **ars combinatoria**: sintagmă care trimite ,,la terminologia barocă sau manieristă unde are înţelesul precis de joc filologic şi filosofic al literei"(Paul Dugneanu, *Forme literare,* Ed. Eminescu, Bucureşti, 1993, cap. III: ,,Poezie. Un magician al cuvântului").

Contrar orientării poeziei moderne a cărei poetică nu mai este interesată de manierismele formale, Nichita Stănescu a întrebuinţat din belşug, într-o ambiguă şi uşor-parodică dispoziţie ludică, aproape toate procedeele specifice poeziei manieriste, de la procedeele *formale* - caimatele, enumerările ingenioase, paronimia ("Şi decade peste noi/al luminii trist noroi/şi te duci tu *trupule*/odată cu *trupele/ale viermilor*/şi ale *iernilor" ; s.n.),* amfibologia, parigmenonul, epifora, anafora, jocul omonimelor (,,Axios, Axios!/La Cina cea de taină,/el nu e de faţă/fiindcă nu are faţă") etc. - la cele *pararetorice*: raţionamentul ingenios (,,Viteza de existenţă a unei pietre/e mai lentă decât viteza de existenţă a unui cal"), paradoxul ("De mult negru mă albisem/De mult soare mă-nnoptasem/De mult viu mă mult murisem/De visare mă aflasem"), ilogismul, paralogismul, oximoromul, silogismul şi falsul silogism, anamorfozele şi experienţele legate de perspectiva iluzorie a limbajului, jocul dintre semnificaţi şi semnificanţi (N-ai să vii şi n-ai să morţi/N-ai să şapte între sorţi/ N-ai să iarnă, primăvară/N-ai să doamnă, domnişoară"), parodia, clovneria verbală, poanta şi disimularea..., procedee ce exprimă bucuria manieriştilor de *a fabrica* poezia: "artă a raţiunii"! Aspiraţia lor către o fericită alianţă între inspiraţie şi agerimea minţii n-a putut evita,totuşi, efectul de *cerebralizare* a poeziei şi confuzia dintre misterios şi insolit.

Mircea Bârsilă

studii

În tinereţe, Nichita Stănescu a scris şi un *palindrom* de care, mai târziu, s-a dezis, amuzat : "Dus aici beţiv opal/Lapoviţe bici asud/Dur, o vietate (cal) -/La cetate/ ivor ud".

Între manierismele formale se află şi jocurile bazate pe repetarea aproape identică a unui cuvânt, în scopul unei surprinzătoare schimbări de sens ("Talazul! Thalasul! Thalassa!") sau cele care amintesc în chip ostentativ de procedeul caimatelor: "Generalul mi-a spus că noi /nu ne putem lăuda cu victoria/din cea de-a doua/din cea de-a treia, a patra,/pentru că nu ţine de domeniul/comunicării/de domeniul Înţelesului,/Nţelesului/Ţelesului/Elesului/Lesului/Esului".

Sub semnul ingeniozităţii manieriste se află şi această enumerare în cadrul căreia înţelesurile obişnuite ale verbelor sunt plasate, imprevizibil, pe o altă orbită semantică: "Mai lasă-mă un minut./Mai lasă-mă o secundă./Mai lasă-mă o frunză, un fir de nisip./Mai lasă-mă o briză, o undă". În jocul enumerării, li se lasă cuvintelor, pe de o parte, libertatea de a se abate de la logica gramaticală a limbii, iar pe de altă parte, aceea de a se bucura de sarcina ludică pe care

le-a încredinţat-o, cu o seninătate copilărească, poetul.

În privinţa parodiei reprezentativă este poezia *Puşca* unde structura descântecelor, în care amănunţita enumeare a părţilor anatomice echivalează cu o ,,renovare" a celui bolnav, se resoarbe, ca într-o pictură abstractă, în ,,schiţa" acestui tip de discurs folcloric, iar ordinul ,,Foc" din finalul textului ironizează încredea vrăjitorului în puterile vindecătoare ale cuvintelor sale.

Arta combinatorie a manieriştilor presupunea o pararetorică, în baza căreia mijloacele logic-silogiste erau utilizate pentru producerea deliberată a anti-logicului. În spiritul unei asemenea ,,logici" definea şi Lautreamont frumuseţea, ca întâlnire întâmplătoare a unei maşini de cusut cu o umbrelă pe masa de operaţie. Nichita Stănescu este cu adevărat un ,,specialist" în mânuirea mijloacelor logic-silogiste moştenite de la manierişti. Jocul cuvintelor cu sensuri contrare duce la potenţarea mesajului şi la obţinerea unor efecte lirice imprevizibile: "Ci vino când nu vine nimeni,/când nu avem picioare, vino/dar mai ales când voi fi orb/lumino!"

În spiritul poeticii sale menite să şocheze, Nichita Stănescu a descoperit zone încă nebănuite ale *poeziei cifrelor*. În căutările sale ,,numerice", dispoziţia ludică este susţinută de ,,o retorică a discursului care relevă o deplasare a accentelor de pe o *ordo* pe *invenţie":* ,,Ştim că cinci fără patru fac unu/dar un nor fără o corabie/nu ştim cât face"; ,,Ah sunt vitreg, /şi pe deasupra fără de doi./Un străin faţă de unu/ Un străin de unu/Un străin al unului"; ,, Scuip pe 1/Plâng pe 1/Dau cu piciorul în 1". Într-o altă poezie, versurile ,,Numărătoare începe cu doi/Unu nu este numărabil" sunt doar în aparenţă lipsite de gravitate. La pitagoreici, Unu (Unitatea, Monada, Divinitatea) era considerat, dată fiind sacralitatea lui, în afara seriei numerelor. Prin urmare, numărătoarea începe cu Doi: primul număr par, ,,feminitatea dyadei" şi mijlocul tryadei. Că aceste versuri nu sunt arbitrare şi, de fapt, nici paradoxale, o dovedeşte ,,precizarea" făcută la începutul strofei a treia, unde este subliniată ideea că tot ce stă sub semnul Creaţiei (al lui Doi, al Începutului) stă şi sub acela al devenirii ; tot ce se naşte are şi sfârşit: "Numărătoarea începe cu doi /dar şi sfârşitul".

În spirit manierist sunt întrebuinţate poetic şi literele: ,,Eu sunt A/petala strigării/tu eşti U/friguroasa floare" ; <<Ce tragedie cuvântul ,,iubito" !/După litera ,,I" urmează litera ,,U"./După litera ,,B", litera ,,I",/apoi ,,T", apoi ,,O".../Şi asta-i ca şi cum ar trece un timp/între ,,I" şi ,,O",/deşi ,,iubito" nu are timp ;/ci este tot şi dintr-o dată. / Sau nu : a fost. Sau nu : va fi/ sau e este pur şi simplu>>.

Aceeaşi lipsă de gravitate, care creează impresia de joacă, deşi în esenţa lor versurile au o altă ţintă decât pura plăcere a gratuităţii, transpare şi în cazurile unor iconuri absurde, bizare, atât de abundente în poezia stănesciană: ,,Dintele meu e ochiul tău./Mâinile mele sunt părul tău/(...)/Pielea mea este pătura ta". Prezenţa unor asemenea iconuri enigmizează realitatea şi aminteşte faptul că printre ,,zeii" cei mai de seamă ai poeziei moderne se află (alături de limbaj, de eul modern, de nean**t**, de increat etc.) şi *fantezia*: această facultate "producătoare de ireal" şi, totodată un instrument indispensabil poetului "artifex".

Nichita Stănescu a utilizat aproape întreaga paletă de procedee manieriste, pe de o parte, într-o manieră parodică, iar pe de alta, cu scopul de a reactualiza şi de a reîmprospăta, în spirit postmodernist, anumite procedee care au marcat poezia în evoluţia ei.

Înzestrat cu o spontaneitate sărbătorească, el a anulat opoziţia dintre poezia manieristă şi inspiraţie. Jocurile sale verbale - de *infiltraţie* manieristă sau *ostentativ* manieriste - nu au nimic în comun cu stilul elaborat şi trudit al manieriştilor. Liber şi frenetic, Nichita Stănescu a aşezat jocul poetic de factură manieristă sub semnul *gratuităţii*. Aşadar, poetul nu obscurizează la modul sibilinic şi nici nu abuzează de formulări eliptice sau de capacitatea frazei de a rezista la cele mai complicate răsuciri. Aşa cum observa Dumitru Micu, gratuităţile manieristului Nichita Stănescu par mai degrabă ,,un mod al spontaneităţii" şi au în comun ,,candoarea jucată", ,,fantezia ghiduşă", ,,infantilismul mimat" şi ,,suavitatea creată prin umor cerebral".

Utilizând o serie de procedee manieriste, Nichita Stănescu a înnoit, în chip imprevizibil, anumite tipare ale discursului poetic modern şi a inventat, desigur, altele, ignorând, cu un orgoliu specific întemeietorilor, orice risc.

Nichita Stănescu s-a apropiat de manierism sau, mai exact, s-a jucat de-a manierismul din nevoia de a-şi exprima, într-o modalitate spectaculară, sensibilitatea de factură barocă.

Vasile Spiridon

Consideraţii confortabile despre Alexandru Philippide

Cu o competenţă datorată realei pasiuni pentru mitologie, Mircea Bârsilă demonstrează, în partea introductivă a studiului *Vârsta de fier în lirica lui Alexandru Philippide* (Ed. Tracus Arte, 2014), că nostalgia Vârstei de Aur este prezentă, în diverse variante, în inconştientul colectiv al tuturor popoarelor, deoarece dinamica vârstelor omenirii este marcată, în vechile mitologii, de legea unei continue decadenţe în urma căderii din Paradis. Iar această nostalgie, general umană, este dependentă de facultatea fabulatorie a spiritului menită să întreţină elanul vital al fiinţei umane în veşnica sa pendulare între Eros şi Thanatos. În acest sens, autorul aduce drept mărturie îndelungatul proces de interferenţă cu *topos*-urile fericirii (orfica Insulă a Fericiţilor, Câmpiile Elizee, Paradisul terestru al Arcadiei, Paradisul ceresc destinat sufletelor celor „aleşi", lumea din universul mitic al colindelor religioase şi din anumite basme, fericitele ţinuturi utopice unde nu se poate ajunge decât în mod miraculos). Desigur că universitarul piteştean ţine cont de faptul că factorii sinusoidalei evoluţii/involuţii istorice au un rol determinant în cristalizarea acestei utopii regresive, ceea ce nu înseamnă că sunt excluse elementele spirituale, care vor fi participat la constituirea mitului şi de care depind atât permanenţa, cât şi universalitatea mesajului meliorist pe care-l promit.

Premisa studiului este aceea că, în concepţia lui Alexandru Philippide, valoarea unei creaţii poetice nu este garantată de raritatea subiectelor abordate, de noutatea lor sau de aspectul insolit al expresiei, ci de tratarea cu mijloace originale a unor teme cu relevanţă ontologică. Animat de această credinţă, poetul inventează pseudo-alegorii şi revalorifică motive, teme şi scheme osificate, ce par a nu mai spune nimic în contemporaneitate. Astfel, el prelucrează, sub tutela mitului, felurite teme considerate îndeobşte a fi catacrezate, introducând adeseori elemente inedite şi ingenioase în ţesătura lor, aşa cum le găsim, de exemplu, în foarte cunoscutul poem *Izgonirea lui Prometeu*, în care „demonicul Prometeu îşi afirmă visul de a rătăci din omenire-n omenire, la fel ca Don Juan, din femeie în femeie, spre a dărui şi altora «mântuitorul foc»" (p. 211). Suntem avertizaţi că discreditarea „piromanului" erou nu trebuie pusă doar pe seama epocii moderne, deoarece, încă din Antichitate, mulţi filosofi cinici în descendenţă socratică apreciau ca fiind justă pedepsirea sa din partea divinităţii.

O parte a studiului vizează decelarea credinţei de nezdruncinat a omenirii în legea progresului şi problematica ivită prin sancţionarea lui Prometeu. Drept consecinţă, finalismului pragmatic prometeic trebuie să i se opună orizontul estetic de coloratură orfică. Biblicul fruct oprit şi „fructul olimpic" (adică focul) dublat de înşelătorul dar al lui Zeus (cutia Pandorei, legată cu fundiţă de cadou atrăgător) devin simboluri complementare ale cunoaşterii de care a depins ruptura de natura originară a omului. Orgolioasa insubordonare faţă de regulile ce guvernează lumea şi existenţa umană este susţinută de romantica dorinţă a instituirii unor legi proprii. În această viziune construită pe antimitul creaţiei, autorul *Monologului în Babilon* procedează la tratarea „pe negativ" a concepţiei fundamentale din mitologia şi mistica creştină ce ţine de triumful Binelui asupra Răului. La întrebarea de unde izvorăşte totuşi iubirea lui Prometeu pentru oameni, răspunsul găsit este acesta: „Aşa cum se înţelege din doctrina orfică, doctrină legată de o nouă fază a mentalităţii umane, aceea a culturii vinovăţiei, natura umană este duală. Poate că în numele acestei *înrudiri* (s.a.) a oamenilor cu titanii, iubeşte Prometeu omenirea şi vrea, din iubire, s-o ajute, ignorând ambivalenţa focului" (p. 38).

Alexandru Philippide pune într-o relaţie antagonică prezentul în continuă desacralizare cu epocile în care oamenii întreţineau comuniunea cu zeii bazându-se pe alte coduri decât acelea actuale. Este motivul pentru care, preluând o sugestie din confesiunile Sfântului Augustin, Mircea Bârsilă observă că în poezia sa cele trei forme ale subiectivităţii de pe axa temporalităţii se reduc la una singură – prezentul (prezentul din cele trecute, prezentul din cele viitoare şi prezentul prezentului). Această contragere implică transformarea temporalităţii dintr-o categorie calitativă într-una cantitativă (numită „temporaneitate"), marcată de semnele degradării, ale vastităţii deşarte şi ale îngreunării sau încetinirii, induse de o reverie materială negativă.

Drept urmare, peisajul, care va acumula cadre saturniene dezolante şi sterile, capătă valenţe demoniace traumatizante, ilustrând dependenţa de un imaginar liric aservit esteticii urâtului. În orizontul unei atare estetici, este explicată maniera în care peisajul urban dobândeşte aspecte distinctive prin integrarea în realitate a unor imagini fantastice: „Philippide preia anumite teme ale literaturii fantastice pentru a le retopi şi a le da un impuls nou, uzând, de pe poziţii moderne, de strategiile specifice discursului fantastic: intrarea şi ieşirea dintr-un timp în altul, saltul din realitate în vis, din real în imaginar, dedublarea, călătoria onirică, exagerarea cu efecte halucinante, gigantizarea, ridicarea memoriei la statutul de imaginaţie, ignorarea calităţii fantastice a unei situaţii (lectura *ad litteram* a sensului figurat al unei imagini), camuflarea imaginarului în real etc." (p. 223). Poemele anti-citadine reactualizează un imaginar infernal tradus prin versuri ce îl înscriu pe autorul *Stâncilor fulgerate* în rândul rarilor poeţi din secolul trecut care au valorificat o tradiţie literară purtând amprenta „extraordinarului fantastic".

Fantezia lui Alexandru Philippide este dirijată adeseori de conflictul metafizic cu iraţionalul din lume şi de revolta împotriva înşelătoarelor daruri ale civilizaţiei. Ceea ce glorificau futuriştii (marile aglomeraţii urbane, viteza automobilului, ritmul trepidant al progresului ştiinţific şi tehnic) îl nelinişteşte şi îl tulbură pe poet, determinându-l să împrumute accente expresioniste. El deformează şi personifică oraşul în termeni preponderent arhaici extraşi din mitologie şi din folclor, cu scopul de a avertiza asupra pericolului prometeic şi de a demoniza realitatea industrială creată de „noul demiurg" apărut sub numele de *homo sapiens* (aici ar fi trebuit să se facă o mai insistentă raportare a liricii philippidiene la expresionism). Spirit cumpătat ce alege mereu *aurea mediocritas*, autorul *Consideraţiilor confortabile* se declară împotriva falsului modernism, taxat undeva drept „ciobănism de carnaval", şi citez aici ce afirmă într-un eseu: „Tradiţionalismul nu e deloc acompaniamentul cu tălăngi şi izvoare al unor sentimente de mucava şi drâmbă, tot aşa cum nu se cheamă modernism înlocuirea sistematică a adevăratei inspiraţii prin metafore stridente şi comparaţii cu zgârie nori, tramvaie şi claxoane".

Relaţia cu timpul, derivată înspre „onirism lucid", mai determină, în lirica supusă analizei, atât tipologia diversificată a visului, cât şi sensul – ascendent, orizontal şi descendent – al călătoriilor. „Visurile în vuietul vremii" se asociază cu tema călătoriei: în spaţiul real sau cel imaginar, în propriul trecut, în viitor, în autarhicul timp echinoxial (mitologic) şi în cel istoric – al lumii „gheboasă de trecut". Iar reveria melancolică, în ambiguitatea ei, totalizează impresii contrare, astfel distribuite în cadrul studiului: depărtare–apropiere; ficţiune–realitate; utopie–regrete; dinamic–static; sacru–demonic; instinct ascensiv–psihologia saturniană. Cât despre călătorii, ce au deopotrivă şi semnificaţia unor aventurări în ireal, a unor evadări de sub restricţia legilor implacabile ale realului obiectiv, ele au loc în spaţiile siderale, în sine, în infern sau în trecutul mitologic. Pentru Mircea Bârsilă, metafizica lui Alexandru Philippide, orientată spre revelarea tragismului lumii şi a spiritului uman, este impulsionată atât de aspiraţia de a se depăşi finitudinea spaţio-temporală, prin avântarea în călătoriile în spaţiile astrale, în mitologie sau în trecut şi în viitor, cât şi prin aspiraţia la o existenţă liberă, proteico-panteistă. Totul se constituie într-o meditaţie pe tema contrastului dintre nemărginirea cosmică şi finitudinea existenţei umane individuale.

Spirit clasic placat pe un temperament romantic, Alexandru Philippide este adept al echilibrului creator, mai degrabă sub aspectul modalităţilor de producere a sensului poetic decât în ceea ce priveşte imaginarul. El este considerat de autorul studiului un mare poet modern (termen al cărui sens diferă de mult restrictivul interval temporal al curentului modernist), chiar dacă scriitura sa degajă impresia reală că aparţine unui „poeta artifex". Însă această ipostază de făurar este înfăşurată într-o imagistică nocturnă de tip baroc ce se extinde de la straniu către fantomatic şi macabru de un romantism negru, pentru a semnifica invazia infernalului şi apocalipticului în lume. Cerebralitatea poeziei este tributară solemnizării clasico-parnasiane a rostirii, precum şi procedeelor de organizare a materialului poetic şi de insolitare a exprimării – procedee care lasă impresia îndreptăţită că versurile se ivesc din luciditatea unui poet lipsit de vocaţia ludicului. Or, tentaţia livrescului şi intelectualizarea emoţiei fac posibile exprimarea conţinutului noţional în formulări memorabile şi în surprinzătoare imagini. Reuşita lor este rodul simbioticei relaţii dintre simţul concretului şi voluptatea intelectuală cu întunecate valenţe contemplative.

Concluzia studiului *Vârsta de fier în lirica lui Alexandru Philippide* este că densul şi puternicul imaginar poetic luat în discuţie şi, implicit, capacitatea poetului de a valorifica expresiv ceea ce era iniţial „monocrom" în gândirea sa abstractă justifică situarea autorului volumului *Visuri în vuietul vremii* între cei mai importanţi poeţi ai secolului al XX-lea (nu se precizează dacă numai din spaţiul românesc). Mircea Bârsilă emite „consideraţii confortabile" despre lirica lui Alexandru Philippide, graţie atât solidei armături teoretice în privinţa cunoştinţelor de mitologie, cât şi spiritului analitic pătrunzător de care dă dovadă.

Premisa studiului este aceea că, în concepţia lui Alexandru Philippide, valoarea unei creaţii poetice nu este garantată de raritatea subiectelor abordate, de noutatea lor sau de aspectul insolit al expresiei, ci de tratarea cu mijloace originale a unor teme cu relevanţă ontologică.

studii

Eugen Suciu

Orga și leopardul

Am străpuns inimile groase
mîncăm cu capul plecat
supa de culoarea cositorului
și visăm la vremurile cînd
cu un săculeț de piper
puteai să trăiești
lipsit de griji
o viață întreagă

trăim în mintea unei balerine
cu picioare scurte
care stă în fața noastră
”dreaptă ca un reproș”
o orgă cu gratii de lemn;

”cînd i-au dat mugurii
ceilalți copaci
au început să rîdă și au zis:
uitați-vă la frasin
s-a jucat cu degetele în cenușă”

O plimbare cu Frida

Vara și-a îndeplinit misiunea
toamna fură zilnic
cîte 6 minute din zi
și din viața cerbilor
cu coarnele mari

în culise oboiul ploii
descrie semicercul
în care vor sta răsfirați
monahii la bucătărie

nu găsești întotdeauna
numai lucruri bune
în sufletul tău
unele lucruri îți scapă

lucrurile care îți scapă
vor dezinforma cenușa

În casa măceșului

Anul ăsta iarna
a coborît mai devreme
vrăbiilor din casa măceșului
n-ai mai apucat
să le pui nume

nimeni nu-ți arată
ce greșești
în fiecare zi
nici elegiile involuntare
ale lucrurilor mărunte
nici strălucirea vieții necunoscute
nici semnul de beznă din pahar
nimeni
ai putea începe
să șchiopătezi ușor

așa
fără motiv

Cîntec pe vîrful limbii

Peștele Pelania
în caz de pericol
își înghite puiul
și îl scuipă
abia după ce pericolul a trecut

la rîndul meu zilnic
înghit moartea
și expectorez
abia după ce crizantemele
au înnegrit apa
și insectele din chihlimbare
și-au terminat fecundarea

le scriu morților
unde ești ce faci
aveți pîine și supă destulă?
nu las să se piardă
nici o firmitură
nici o faptă nici un distih
și nici nu șterg din telefon
numele celor dispăruți

ar fi prea definitiv

Note pentru cartea amară (I)

Dau din gură
pe o foaie albă
o metodă bună
pentru a te îndepărta
de trup
de straturile suprapuse de lavă
și de penumbră

unii
strecoară predici
în pădurile inundate
predici pline de ranchiună
care cojesc de lumină
cuiburile memoriei
și varul rănit al iernii

sînt cei ce nu știu
cît de înspăimîntătoare poate fi
beția preciziei
dependența arhaică

foaia albă

Ape

Există cuvinte
care combină vocalele
consoanele
precum delfinii lui Aristotel

cu mișcări ce nu par
deloc științifice
cuvintele în căutare de hrană
momite de etilena oracolelor
pătrund pe sub albii
și străbat ținuturi întregi

apele
sînt suflete bătrîne
care ne liniștesc
și ne aduc de departe
”vecinătăți”

Mersul în zig-zag

Impresii cerebrale
îngreunează glezna
mersul în zig-zag
cu palmele împreunate
puține rînduri mai păstrează
efemere

nu vă așteptați
la lungi descrieri după natură
după ce s-a îmbolnăvit gutuiul
pe Iisus l-am căutat
în capul pisicii

acolo
mici ezitări ale hărților
desenate în apă

Egrete și cai

Ne-a plăcut mult
să străbatem pămîntul
am iubit mult libertatea
naivi
egrete și cai
gerunzii ale amărăciunii
împleticiți printre picioarele meteoriților;

acum pămîntul
e cât buricele degetelor
cu care ții lingura de supă
cît oglinjoara umflată de mercur
în care din chipul ridat
nu mai izbucnesc litere
nici lacrimi
numai cratime și bastonașe
și o absență sărată între ghilimele

Aerul rezidual

Necruțătoare
ca un miracol
e prima gură de aer
zace în ea și ultimul oftat

floarea de colț
presată între file
e pragul de sus al neliniștii

aș vrea să dansez
cu cineva
care cunoaște pașii

Note pentru cartea amară (II)

Aproape trist – aproape gras
cu prea multe cuvinte în cap
ori prea puține
lipsit de opțiuni
dimineața citesc
prima hieroglifă scrisă de aer
etichetele de pe slănina atîrnată în turle
magneții din creierul berzelor
inscripțiile din cimitirul cifrelor
și mai ales panica potecilor ofilite
pe care atît de bine
o descrie mercurul;
îmbătat de precizie
de cîte ori am prilejul
și nu sînt văzut
izbucnesc în plîns
dacă ezit
pedepsele la care mai apoi sînt supus
devin excesive:
ploaia nu se mai oprește
peisajele devin ipohondre
erorile răsună în coșul pieptului
ca niște clopote
umbrele nu mai au limite
în case au loc dispariții

Doamne!
nici unul dintre bastarzi
n-a fost pregătit
pentru astfel de responsabilități

poesis

METIN CENGIZ
PRELUDIU PENTRU O NOAPTE LA KARS

Traducere și prezentare de NICULINA OPREA

Metin CENGIZ, născut la 3 mai 1953 la Göle - Kars, provincie situată în estul Turciei, este poet, eseist, traducător şi editor. Școala primară a absolvit-o la Göle (1964) iar liceul la Kars (1972). A început studiile superioare la Universitatea Erzurum Ataturk la Departamentul de Limbă și Literatură Franceză (1977) și le-a finalizat la Universitatea Marmara, Departamentul de Limbă Franceză (1987). În timp ce era student, a lucrat pentru o perioadă scurtă de timp ca ofițer civil la Institutul de Statistică din Turcia (1973). În perioada 1977-1987 a fost profesor de liceu la Kars și Erzurum. Din cauza ideilor sale politice după lovitura de stat din 1980 a fost închis pentru doi ani. Ulterior s-a stabilit la Istanbul unde a fost redactor și editor la diferite reviste și edituri. În 2005 a înființat Editura "Digraf ", editură specializată în publicare de poezie, astăzi editura se numește "Șiirden".

Poetul a publicat 14 cărţi de poezie, poemele lui au fost traduse în franceză, engleză, italiană, spaniolă, română, bulgară, bosniacă, azeră, kurdă, maghiară, iar volume de poezie i-au fost publicate în Franța, Spania, SUA, Ungaria, India.

Dincolo de cărţile de poezie, autorul a publicat numeroase cărţi în care a abordat aspecte teoretice şi critice ale poeziei turce. A tradus în limba turcă numeroase lucrări din creaţia scriitorilor Pablo Neruda, Eugène Guillevic, Jacques Prévert, Jules Laforgue, Aimé Césaire, Max Jacob, Gerard Augustin, Michel Cassir, Tahar Bekri, Naim Araidi, Jaime B. Rosa. A tradus şi editat *Antologia poeziei moderne de la Baudelaire până în zilele noastre* (2000) şi *Florilegii ale poeziei franceze contemporane* (2005).

Din opera poetică: *După potop* (1998*)*, *Marea dragoste* (1989), *Crinul înfloreşte din propria-i otravă* (1991), *Cartea Cântărilor* (1995), *În vremurile tinereţii* (1998), *Imnurile iubirii* (2005), *Viaţa şi Hazardul* (2006), *După potop şi alte poeme* (2006), *Poezii complete 1* (2007), *Poeziile libertăţii* (2008), *Poezii complete 2* (2009), *Reflecțiile sunt casa mea* (2011), *Statul și lumea* (2013), *Poeme alese* (2013), *Amărăciunea poemelor* (2015).

Volumele de eseistică: *Puterea poeziei* (1993), *Realismul socialist în poezia turcă între anii 1923 și 1953* (2002), *Modernismul și poezia turcă modernă* (2003), *Poezia, religia si sexualitatea* (2005), *Poezia, forma şi stilul* (2005), *Globalism, postmodernism şi literatură* (2008), *Ce este ficțiunea?*(2009), *Cultură şi poezie* (2010), *Filosofia şi poezia* (2011), *Eseuri despre viaţă şi poezie* (2011), *Despre poezia lui Cemal Süreya* (2012), *Ideea de poezie la Platon şi Aristotel* (2013).

Poetul a obținut premiile literare "Behçet Necatigil" (1996), "Melih Cevdet Anday" (2010) Premiul Internaţional ,,Tudor Arghezi" (2011, Tg. Jiu, România), Premiul literar al orașului Mersin pentru întreaga operă (2014), Premiul Special pentru *Interferenţe cu limba şi literatura română* (2015, Iași, România).

Metin Cengiz este membru al Sindicatului Scriitorilor și al PEN Turcia.

Tăcere violetă

Alătură-te marelui templu al iubirii,
din această spumă dulce a rostirii
ridică-te și renaște sub luminile violete.

Scufundă-te sub clarul de lună, în cădere
se aude sunetul stropilor fosforescenți –
tot ceea ce tu vei trăi
va fi asemenea unei ploi vineții

În locul în care vei auzi chemarea dorinței
aruncă-te în brațele întunericului,
călătoria continuă iar conversațiile
despre tot ceea ce suntem
în pliurile unei amintiri profunde
devin din ce în ce mai aprinse –
tăcere violetă,
vibrațiile respirațiilor noastre,
râul bolborosind ce curge printre noi –
această dulce oboseală în care
până aproape de zori
ne scufundăm după bunul plac
se regăsește la sânul înserării asemenea celor
două drumuri care se intersectează pentru
a se îndepărta.

Găsește-te și pierde-te
în vidul petalelor ființei tale –
ceea ce ai trăit și ceea ce vei trăi
se amestecă cu aceste valuri infinite
asemenea dimineții ce se scutură de amintiri
în apele fântânilor

Regăsire

Pe gura ta împurpurată dar neîmblânzită
respirația mea este un ținut fără sfârșit –
a te iubi ar fi minunat, eu sunt doar
un refugiat din calea iubirii.

Te ating și cerul își deschide porțile,
tăcerile se răvășesc iar eu nu pot aproxima
când vor veni furtunile, uraganele,
când fără niciun motiv
o verdeață rătăcită a toamnei
acoperă albastrul –
acest albastru a evadat
din mare și mângâie acoperișurile,
norii, fumul șalupelor.

Cânt pentru tine în diferite limbi,
toți îndrăgostiții deschid porțile râurilor,
porțile anotimpurilor iar limba mea maternă
este gata de-a o lua la vale asemenea
magmei ce clocotește în adâncul pamântului.

Te ating și cuvintele încetează
de-a fi neputincioase, alături de tine
apele se revarsă din albiile lor –
îți promit că alături de aceste furnici
ducând povarea zilei vreau să apăr
tot ceea ce este albastru.

Privește, au fost ridicate ancorele, bărcile
pornesc în lungul râurilor
tu acoperi marea cu rouă de parcă
ai flutura o batistă –
în larg, asemenea acestor ambaracațiuni
cuvintele mele mângâie valurile
până când te voi regăsi așa cum erai
la început

Calea poeziei

În zorii zilei
lumina scapără în ochii abia deschiși,
cântecele turturelelor se aud
sub streașina din fața ta,
marea este calmă, își ascultă freamătul,
murmură un cântec de adio,
spre căpitan se înalță aripile melancoliei
își salută iubita rămasă pe ţărm
roza vânturilor îi arată vânt la nord.

Cerul se umple de sunetele glasurilor,
cuvintele curăță cerul cu bisturiul poeziei,
calul vrea să alerge prin apele revigorante,
pe crestele semețe ale munților
luminile se îndreaptă spre călătorul care aude
sunetul de tambur al văilor.

Cucul,
îndrăznețul alpinist
al singurătății și al iubirii
cântă amestecând zilele între ele
,,zilele de oțel s-au topit în jarul cărbunilor"
noaptea rămâne un prilej nemărturisit –
pe când ziua se fac socoteli numai poetul
anunță în fiecare poem
infinitul cuvântului.

Din partea de sus a muntelui
limbile flăcărilor îndreptate spre august
trec peste roadele acide ale lunii iulie –
dragostea este calea magică promisă Poeziei.

Freamăt

Dă-ți pe păr cu lichidul violet
adus din adâncimile înserării
căldura din sclipirea stelelor să-ți atingă trupul,
lasă ca ele sa-ţi lingă ochiul fermecător
care se deschide la picioarele tale
așa cum semnul infinitului,
așa cum fulgerul linge copasele pământului,
repede, repede, la fel ca cerul din perspectiva
întunericului dintr-un uragan al aceastei vârste
a suicidului și a nașterii.

Recită poezia,
poezia, această unealtă de forjat limba
o dată cu leagănarea unei frunze
rezonează în iubire cu tăria bronzului.

Ah femeie, ah corpuri de ape fremătânde
primăvara să fie patria ta
sub acest val de lumină violet!

Dragoste pierdută

Cu vârsta,
mă sprijin tot mai mult de primăvară,
umbra crește o dată cu ţipetele sale
apele sunt la locul lor dar amintirile
mă duc în adâncuri, cuvintele se fac ţăndări
la fiecare rostire, nu mă mai înţeleg
nici pe mine însumi

Acest copac aplecat spre mare
este o pasăre moartă, amplifică fără încetare
imaginea plictiselii: piatra se sparge,
ghiața se topește, pământul se prăbușește,
cerul șterge urmele din calea lui,
dragostea s-a sfârșit, iubirea s-a sfârșit,
iubirea s-a sfârșit, iubirea s-a sfârșit,
acestă floare ce încolţește în sâgele nostru –
dragostea s-a sfârșit, sunt obosit dar scriu
despre sabotajul memoriei apei –
această memorie infinită
a apei.

Cărări pline de stele
fire de nisip precum mărgelele,
nu uita pescărușii, nici sunetul vocii,
acest sunet sunt eu cu dorința de-a inventa
un trandafir din spuma valurilor.

Dincolo de maluri

O poveste începe și se termină
dincolo de cele două maluri ale râurilor
dimineața doar statuile își găsesc odihna.
Peștele este otăvit, marea pute,
o casă abandonată se dărâmă,
trăinicia frumuseții unei dorințe
se închide în mormântul din inimă,
când ziua face loc nopții, în îndepărtare
un câine se întoarce după propria lui coadă –
privind la drum, femeile uită a se întoarce acasă
iar licuricii sclipesc în iarba înaltă.

– Dragă, plouă peste noi,
mătasea misterului acestui întuneric
rupe-o în bucăți!

pe când ziua se fac socoteli numai poetul anunță în fiecare poem infinitul cuvântului.

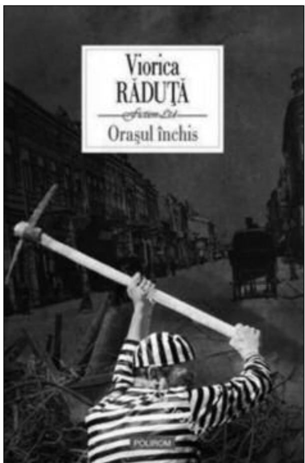
traduceri

Florin Dochia

Magie, tăcere şi suferinţă

Râmnicul Vioricăi Răduţă este un topos aparte, remarcabil realizat, un Macondo crepuscular, în care magia are rolul ei misterios, când nu îi ia locul sau îl augmentează o atmosferă apăsătoare, dominată de temniţă, (dar şi spitalul Nifon, şi tribunalul, şi cimitirul, şi gara Saligny), şi unde există ceva ce s-ar numi „Teatru şi stă ca un pietroi uriaş în spatele lui Vlahuţă, bustul."

S-a spus că poţi judeca rapid un roman, o proză, după prima propoziţie. Ba chiar există o listă a celor mai frumoase / memorabile prime fraze din cărţi de literatură. (Se poate face şi un dicţionar de începuturi de roman, negustorit apoi de vreun Matei Vişniec.) Sunt celebre, astfel, între altele, prima frază din *Metamorfoza** de Franz Kafka, din *Anna Kerenina*** de Lev Nicolaevici Tolstoi, din *Pavilonul canceroşilor* de Alexandr Soljeniţîn*** (cum sunt celebre şi cele mai proaste introduceri într-o carte...). Într-un fel, acestea rezumă esenţa întregii naraţiuni. Eu însumi, am ales, cândva, o frază de început remarcabilă, din *În fiecare zi e joi* de Hanna Bota, un roman distopic care se deschide cu „Mă cheamă Daria. Am murit într-o joi."

Iată-mă aflat în situaţia plăcută de a alege din nou o frază de deschidere remarcabilă dintr-un alt roman excelent, de asemenea distopic, *Oraşul închis*, de Viorica Răduţă (Editura Polirom, Iaşi, 2017): „Mihăiţă a simţit că şi aerul este mort." Nu ştiu ce ateliere de scriere creativă au frecventat autorii citaţi, (evident, este o glumă!), dar, în cazul de faţă, ştiinţa folosirii limbajului în arhitecturi narative semnificative, retorica particulară, alături de talentul de povestitor relevat cu prisosinţă, cheamă la o lectură deloc comodă, nu prea lesne de urmărit, dar incitantă şi cu osebire bogată în revelaţii etice şi estetice, dar mai cu seamă emoţionante. Naraţiunea din *Oraşul închis* se dezvoltă poliedric, cu multiple faţete, transparente, translucide, opace, oglinzi, cu fluxuri dialogale combinate, deritmate, adesea sacadate precum respiraţiile fugăriţilor. Un spaţiu limitat la dimensiunile oraşului, dar imens şi închis, complex, labirintic, amintind de acela kafkian, din *Procesul* ori din *America*, mohorât, cu proiecţii din timpuri diferite, fantasme rupte din memoria unei perioade de cataclism social, de degradare morală aproape extremă. Râmnicul Vioricăi Răduţă este un topos aparte, remarcabil realizat, un Macondo crepuscular, în care magia are rolul ei misterios, când nu îi ia locul sau îl augmentează o atmosferă apăsătoare, dominată de temniţă, (dar şi spitalul Nifon, şi tribunalul, şi cimitirul, şi gara Saligny), şi unde există ceva ce s-ar numi „Teatru şi stă ca un pietroi uriaş în spatele lui Vlahuţă, bustul." Mai ales temniţa e omniprezentă, desigur, e ponderea consistentă a concentraţionarului, iar în jurul directorului acesteia, Vişinoiu (Vişinescu din realitatea contemporană) se învârt personajele, torţionarii subalterni, cetăţeni ai oraşului din diferite perioade istorice, mai cu seamă prin intermediul rezoneurului reflector Mihăiţă („Mihai Bratosin – fiul lui Natural şi al Stana" – într-un fel, alter ego al autoarei, excelent documentată şi cu o mare îndemânare în introducerea elementelor de istorie locală în povestire), aflat într-o stare continuă de baleiaj ameţitor între momente din timpuri diferite, descrise după o poetică ce-ar ţine stilistic şi de fluxul memoriei, dezvoltându-se la modul arborescent, fractal (Ştefan Borbely, pe coperta a patra a cărţii vorbeşte de cercuri concentrice, ceea ce sugerează lesne apropierea, măcar fonetică, de cuvântul „concentraţionar", însă senzaţia mea este mai degrabă a unei continue şi nesfârşite încercări de evadare prin rememorare, de căutare a unor căi de ieşire – şi de sublimare psihologică –, precum crengile – şi rădăcinile! – unor copaci căutând lumina – sau hrana – în mediul înconjurător.). Evident, tot un fel de realism magic, asumat ca refugiu din faţa terorii care domină timpul stătut şi ieşit din orice ordine firească. O salvare imposibilă dintr-un „oraş închis", pe care-l traversează de-a lungul şi de-a latul Mihăiţă, parcă reluând la infinit călătoria unui Leopold Bloom, personajul alter ego al lui James Joyce în *Ulysses*. O călătorie, 59 de episoade, nu de iniţiere, ci de deziniţiere, de rupere prin asimilare de deşertăciunea unui timp trecut, dar persistent, al degradării umane, real şi teribil, deloc fantasmatic, dar la fel de încremenit, paralizat precum acea lume a irlandezului.

Tăcerea şi suferinţa viitoare se imprimă încă de la inaugurare (1901) în zidurile temniţei: „Chiar atunci, umbrele vărgate apropiau apusul de însoţitorii săi [ai lui Carol I, n.m], fraţii Lupescu şi prim-ministrul, aşa încât însuşi corpul regal a simţit viitoarea tăcere în ziduri. Era acea răcoare ca o groapă săpată de curând." (p. 22) Iar directorul torţionar de mai târziu are o apariţie sugestivă (pag. 23: „bătrânul făcut covrig de peste ani [de la procesul din secolul XXI, n.m.] nu mai părea taurele de Vişinoiu, cu baioneta în ochi şi faţa de topor, gata să lovească şi morţii. Că tot erau în gura lui, dar mai ales în gând. [...] că purta zidurile în el", la fel cu subalternii săi, „Lupu şi Zamfir şi Aramă şi Ghizuran şi Perieţeanu şi Miti [care] lovesc lanţurile omului împrăştiat pe ciment." Martorul Mihăiţă, presupus sărac cu duhul, dar cu viziunea timpurilor grele, când 60-70 de gardieni supraveghetori şi alte câteva zeci de ofiţeri de miliţie şi securitate păzeau 32-35 de deţinuţi politici, duşmani ai poporului, vede venind spre el pe Vişinoiu, „faţa lui de lopată, baros, săpăligă", căci „Comandantul nu avea gură, avea o ventuză". Imagine obsedantă, care se combină cu aceea a bătrânelului cu aparenţă benignă din sala de tribunal, dar şi cea încrâncenată care loveşte, în stradă, microfonul unui reporter insistent, întrebându-se „unde sunt gardienii, unde e secretara, ea ştie adevărul". Şi Mihăiţă răspunde: „Unde să fie? Mulţi şi-au construit case pe Matei Basarab, pe Amurgului, Fundătura Caisului, Brâncoveanu, Domneasca, Păcii, Drăgăicii? Şi pe toată harta străzilor Râmnicului, care ţine loc de faţă de masă pe biroul secretarei Giurumelea. Erau case cu trandafiri la poartă, ca la închisoare." Iar unul dintre ei „şi-a scris anul de moarte pe crucea de marmură, ca să nu-l mai caute cineva în Râmnic. Locuia, ca persoană respectabilă, pe strada Tudor Vladimirescu."

Locuitorii oraşului se obişnuieră cu existenţa închisorii, aproape că uitaseră de existenţa ei. Dar iată cum lucrurile se schimbă când, în 1961, unul dintre ei este încarcerat, liniştea le devine tăcere şi o amprentă a magicului – care ăi este atât de familiar Vioricăi Răduţă! – se strecoară în rândurile ce descriu situaţia: „Când Mihăiţă dispăruse de pe străzi, râmnicenii, învăţaţi cu cerul dus de nebun pe o lature a digului, s-au neliniştit. Se uscase amiaza, se uscase şi apa. Tăcerea zidurilor îi apăsa. Nu-i treaba lor, da' bate vântul fără oprire. Şi se uită găvanele ochilor lui în copii, Doamne Dumnezeule! Dacă îi aude când dorm? Apa Râmnicului face noduri şi numai duhul ştie că o atinge cu plopii de pe margine. Şi de ce să nu meargă el slobod prin oraş, dacă tot zice că stă în mătasea broaştei? Şi când e treaz, şi când doarme. // Dar Mihăiţă a ieşit după vreo jumătatea de an din zidurile duble, făcând străzile la fel ca înainte, de parcă ele, străzile, erau carne vie." Recluziunea, oricât de strictă, poate fi suportată, până la un punct, prin refugiul în fantasmă, într-o lume alcătuită şi locuită în minte. Este cazul mai cu seamă al orelor de tortură din timpul interogatoriilor de la subsol, descrise de autoare în imagini cu impact violent. „Ce vremuri! Le înfigeai duşmanilor baioneta în oase, că piept nu mai aveau, de spurcaţi ce sunt, fac ei greva foamei şi le băgăm furtunu' pe gât şi dau 'napoi de ai dracu'. Era pe când i-a trimis la celula din subsol pe bandiţii de arnăuţii mă-sii! Să nu-i înfigi ţepuşa-ntre dinţi? Că în celulă se lăfăie cu rahatu' pe ei. Şi să nu credeţi că ţepuşa putrezea. Putrezeau picioarele. Şi organele, futu-i, zicea gardianul Tudorache, dar numai în gând. Teama urcase până acolo că Diavolu' acesta intră în noi ca în carne. Dar carne nu se mai afla în celule." (pag. 36) „Tocat pe pielea goală cu o curea lată, băgat în gura câinelui de păzea doar mucegaiul din poarta închisorii Mihalache a stat într-o singură cămaşă." Poate cea mai semnificativă, ca duritate de un realism atroce a mărturiei, este descrierea de manual al torturii, la paginile 305 şi 306 şi scena de necrofile de pe pagina următoare. Nu este de reprodus aici, fie şi cu avertismentul „vor urma imagini cu un impact emoţional deosebit".

Sunt, însă, şi câteva elemente care potenţează, prin reluare, de asemenea obsesivă, şi înseninează viziunea cu elemente magice, un teritoriu al refugiului. Unul ar fi vântul, nelipsit într-un oraş de vamă din Bărăgan, („vântul nu s-a oprit niciodată la vamă"), vântul care-i însoţeşte pe oameni oriunde, pe câmp, pe străzi, în subsoluri („prin perete bătea alt vânt, din catacombe"); altul ar fi ceasul de pe clădirea gării („navetiştii treceau prin el ca prin somn", „ceasul aştepta, bătând ceva mai rar minutul şi secunda", „duhoarea unui timp care nu mai trece"), simbol al timpului încarcerat, murit, dar şi al persistenţei omenescului indiferent de vicisitudini. Apoi, acaparatoare, sunt zidurile („zidurile purtau acelaşi aer ca toamna"; „din zidurile închisorii ies şoapte. Ţipete, nu. Şi asta pentru că seara stătea singură de veghe acolo. O rugăciune neîntreruptă."). Zidurile cărora li se adaugă deasupra o inutilă sârmă ghimpată, care doar subliniază recluziunea, starea de prizonier lipsit de speranţă.

Singurul în care magia salvatoare funcţionează pe dos este Mihăiţă, căruia i se oferă amintirea, visarea, delirul populat de aceleaşi şi aceleaşi scene ale torturii. „Dacă ar fi să dau timpul înapoi, Mihăiţă, aş spune că mi-a fost greu. Mai ales cu tăcerea. În ea se auzeau băţul, bâta, vâna de bou, cizma, coada de mătură, cleştele, aerul, apa pe trupul gol. şi furtunu' înfipt pe gât să bage lichidul. Că lăsaţi protestu', mama ta de lepră, striga Vişinoiu." Finalul romanului Vioricăi Răduţă este în acelaşi spirit al firescului precum real-ficţiunile acelea citate la început, poate cu excepţia romanului lui Soljeniţîn, care ratează ultimele pagini din *Pavilionul canceroşilor*. Mihăiţă, cel care „Are un geamăt în el, săracu'! Pentru că vede totul prin ochi", priveşte din nou, pentru ultima dată, filmul care se derulează pe peretele salonului de spital, acolo unde „ţara e un azil, unul cu securişti cu salarii babane." Închisoarea din Râmnic are zidurile ruinate, închisoarea care a crescut în oameni nu a dispărut niciodată. Oraşul intrat în istorie, mai cu seamă în aceea a atrocităţilor „comunismului de omenie", este imaginea unei ţări întregi, a unei jumătăţi de secol de recluziune, de degradare a omenescului coborât în cele mai de jos bolgii al Infernului. Arta naraţiunii Vioricăi Răduţă face din acest roman o carte de referinţă pentru literatura de pretutindeni.

____

* *„Într-o bună dimineaţă, când Gregor Samsa se trezi în patul lui, după o noapte de vise zbuciumate, se pomeni metamorfozat într-o gânganie înspăimântătoare."*

** *„Familiile fericite sunt toate la fel, fiecare familie nefericită este nefericită în felul său propriu."*

*** *„Pavilionul canceroşilor purta chiar numărul treisprezece."*

cronici

Leonid Dragomir

Balzac actual

Editura Paralela 45 din Pitești a publicat în 2016 într-un volum două texte ale lui Balzac mai puțin cunoscute: *Tratat despre excitantele moderne* și *Tratat despre viața elegantă*. Această a doua traducere – prima a fost realizată în 2006 – se datorează unui colectiv al Masteratului de *Traductologie franceză* al Facultății de Litere din Pitești. Cartea beneficiază de o prefață scrisă de Diana – Adriana Lefter, unul dintre coordonatorii traducerii alături de Silvia – Adriana Apostol, și de numeroase note de subsol lămuritoare asupra contextelor, influențelor, mizelor etc celor două *Tratate* balzaciene scrise în urmă cu aproape 200 de ani.

Cu privire la oportunitatea unei noi apariții în limba română a unui autor clasic se întreabă încă din primele rânduri autoarea prefeței aducând mai multe argumente în favoarea unui răspuns pozitiv. "Vom spune, de asemenea, concluzionează ea, că Balzac este un autor al tuturor epocilor, deci și al epocii noastre și că a-l (re)citi este un exercițiu ce se poate dovedi productiv, formator, modelator de spirit și de cultură, surprinzător, de ce nu". Pe mine m-a surprins – voi încerca să spun de ce – mai ales *Tratatul despre viața elegantă*, dar și cel despre excitantele moderne: alcoolul, cafeaua, ceaiul, zahărul, tutunul, scris ca o completare la *Fiziologia gustului* de Brillat-Savarin, oferă un tablou al epocii din perspectiva moravurilor culinare foarte viu, ca și o viziune asupra omului în care centrală este ideea echilibrului între diversele organe și funcții, dorințe și cerințe sociale.

Tratatul despre viața elegantă aprofundează și extinde această perspectivă organică, de aceea nu întâmplător ele au fost incluse în *Patologia vieții sociale*, volum de eseuri din cadrul ciclului balzacian *Comedia umană*. După cum documentează Diana-Adriana Lefter, Balzac adoptă teoriile unor savanți iluștri precum: Buffon, Cuvier, Géoffroy de Saint – Hilaire, Gall sau Lavater, ceea ce-i justifică, cel puțin așa credea el, pretențiile de științificitate. *Tratatele* au o construcție într-adevăr sistematică, incluzând: *Prolegomene*, *Definiții*, *Dogme*, ș.a., precum și niște aforisme care concentrează în fraze adesea memorabile dezvoltările diverselor capitole. Dar influența acestor autori din perioada când clasicismul domina nu numai literatura este vizibilă mai ales în principiul unității, considerat principiul constitutiv al eleganței, care ia naștere din "consonanța misterioasă a trei virtuți primordiale: potrivire, armonie, simplitate relativă".

Cum trebuie să arate ea în toate sferele vieții private și sociale este tema centrală a întregului *Tratat*, unde rigoarea geometrică este bine echilibrată de finețea analizelor și observațiilor romancierului. Nu are nimic din ariditatea la care titulatura ne face să ne gândim, ci oferă o lectură plină de desfătare, în care formulările scânteietoare – aici este evident meritul traducătorilor - abundă. Poate chiar că în această formă eseistică apar mai explicit decât în romane calitățile de observator al vieții, naturii, caracterelor, tipologiilor, moravurilor, care-l definesc pe Honoré de Balzac.

Construcția organică a *Tratatului despre viața elegantă*, în care diferitele părți se susțin și-și răspund reciproc, iese la iveală abia la capătul lecturii. Aș recomanda ca apoi să fie recitite cele 53 de aforisme care-l conțin implicit și care dau încă o dată seama de eleganța scriiturii. Farmecul cărții provine și din consonanța dintre formă și conținut, o definiție posibilă a eleganței. Invitându-l pe cititor să-l guste în noua traducere românească mă voi opri asupra tipologiei propuse de autorul francez chiar la începutul cărții.

Moravurile moderne, susține el, ar fi creat trei tipuri de oameni: cel care muncește, cel care gândește și cel care stă degeaba, fiecăruia corespunzându-i un mod de viață: ocupată, de artist și elegantă. Ele sunt organizate ierarhic, scriitorul neascunzând presupoziția că doar ultimele două sunt cu adevărat viață umană demnă de a fi trăită, vârful reprezentând-o viața elegantă a omului care stă degeaba având mijloacele de trai asigurate cu asupra de măsură. Dacă există într-adevăr o egalitate pe Pământ, ea este a oamenilor eleganți, "aristocrația naturală a unei țări". Prin ideea vieții elegante, una care spre deosebire de avere nu este dobândită, ci înăscută, Balzac încearcă în prima jumătate a secolului al XIX-lea francez să salveze ideea unei aristocrații întemeiate nu pe privilegii, ci pe ceea ce aș numi o metafizică estetică a acordului dintre interior și exterior. Fără a dezvolta, voi spune doar că în a doua jumătate a aceluiași secol, Nietzsche propunea ceva similar, însă în spațiul german; de aici și diferențele semnificative între cele două viziuni estetice asupra vieții.

Acum, dacă ne gândim la cum a "evoluat" modernitatea de la 1830 încoace, când *Tratatul despre viața elegantă* era publicat sub forma a cinci articole consecutive în revista regalistă *La Mode*, nu putem constata decât că indiferent de deosebirile de statut social sau de avere s-a produs o răsturnare a ierarhiei tuturor valorilor, nivelul de jos, al muncii devenind etalonul. El și-a impus regulile - nu doar în societatea comunistă - și asupra celorlalte două tipuri balzaciene, astfel încât nu mai vedem în jurul nostru sau pe ecrane decât oameni care, indiferent de înzestrările artistice sau de bogăție, sunt veșnic ocupați. A sta degeaba înseamnă în vremurile noastre a fi inutil, sentiment ce însoțește depresia, una dintre maladiile despre care statisticile spun că are și va avea o dezvoltare explozivă.

Astăzi, remarcă Diana – Adriana Lefter la sfârșitul prefeței, suntem foarte preocupați de cele două subiecte ale *Tratatelor* lui Balzac, alimentația și eleganța, iar criticile și ironia sa la abaterile de la principiile lor sănătoase ne privesc direct. Totuși, în ciuda interesului nostru pentru diferențe în ceea ce privește gastronomia, vestimentația, automobilele, destinațiile de vacanță etc, se pare că uniformitatea mentală a devenit regula. Diferențele dintre oameni sunt de grad, de avere, dar nu calitative, așa cum le percepea Balzac (Excepțiile, dacă există, nu fac, ca întotdeauna, decât să confirme regula generală). Să fie acesta unul dintre prețurile democrației generalizate?

Interesul actual al *Tratatului despre viața elegntă* este și acela de a ne face să conștientizăm faptul că "progresul" civilizației se face cu prețul pierderii unor calități precum cele care constituiau viața elegantă. Mai departe are de hotărât fiecare dacă acest preț merită sau nu plătit. Balzac încă ne pune pe gânduri.

Petru Pistol

Diortosiri

Motto-ul: „...că nu este nici o gramă / Din a lumii scrieri toate să ni aibe melodramă (*Levantul*).

Anima naturaliter christiana

N.1. „Sufletul este creștin prin natura lui", spune Tertullian (*Apologeticum*, 17,6).

Dintre vârstele ființei umana, cea mai apropiată de suflet este incontestabil aceea a copilului: între vocea lui profundă – cum altfel? – și sufletul lui distanța este zero. Prezența lui Dumnezeu în lume este natură, nu artificiu, Dumnezeu cel bun și drept fiind garantul iubirii pe pământ.

N.2. Urcăm, împreună cu monahul de la Rohia, în regatul iubirii lui Dumnezeu.

Scuză pentru refuzul chemării sale nu există. „Soroace, date, condiții, clauze, tocmeli: sunt lovite de nulitate absolută. Chemării de sus i se poate răspunde numai cu «Iată-mă» [...] La acest nivel, pe acest plan nu se poate judeca potrivit celor de pe tărâmul profan al logicii juridice [...] Devotamentul oamenilor nu cunoaște soroace și pauze [...] nimic nu poate să constituie temei de absență nemotivată". (Nicolae Steinhardt, *Dăruind vei dobândi*, secvența „Timpul smochinelor".)

- *Fii atent*! *Ai să cazi, nu mai alerga*!, își avertizează pruncul mama grijulie. Copilașul însă știe că alături de el este o ființă iubitoare care îl păzește și îl salvează. Cade, totuși, micuțul, se lovește, plânge:

- *De ce nu m-ai prins?*

- *Cum să te prind când tu erai când într-un colț de cameră, când în altul*?

Reproșul pruncului are îndreptățire hristică. Argumentul mamei însă e pueril: dacă în spațiul unei singure camere nu poți să-ți aștepți pruncul cu brațele deschise, atunci, peste ani, când va fi în ... America, cum îi vei mai fi tu înger păzitor?

(Ca să nu uite, autorul a menționat notele de la bun început. A uitat însă să le consemneze în text cu 1) și 2). Dar cititorul, care a văzut multe, le știe.)

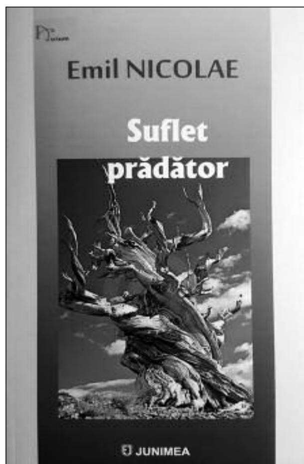
Viața ca trecere și petrecere

Evocările din cuprinsul noii cărți a lui Dan Ciachir, *O formă a iubirii de viață* (Ed. Timpul, Iași, 2017) au ca numitor comun plăcerea de a gusta din dulceața vieții. Majoritatea descriu atmosfera din restaurantele bucureștene celebre sau mai puțin cunoscute, de pe la mănăstiri, navele dunărene sau vagoanele restaurant. Calitatea bucatelor și băuturilor consumate acolo o reflectă pe cea a oamenilor cu care s-a intersectat destinul autorului: intelectuali de calibru, fețe bisericești, politicieni dar și oameni simpli al căror bun simț îi atrage simpatia. Reuniunile oficiale sau nu la care participă Dan Ciachir stau sub semnul iubirii creștine, agapé, una care nu neagă plăcerile vieții, ci le transfigurează în bucuria de a fi împreună. Pe aceasta, spre deosebire de plăcere, timpul nu o destramă, ci o sporește. Așa s-au născut evocările acestea în care amănuntele bine plasate pe firul epic al textului își joacă perfect rolul de a readuce la viață trecutul mai mult sau mai puțin îndepărtat. La Dan Ciachir evocarea trecutului completează eseurile mai incisive și mai pliate pe actualitate din *Cronica ortodoxă* sau din recent apăruta *Biserica - țintă*. Și unele și altele mărturisesc din interior despre ce înseamnă a trăi creștinește în Răsăritul ortodox. Autorul acceptă ca pe o profesiune de credință spusa părintelui Rafail Noica după care: "Ortodoxia este firea omului". Chiar firescul acceptării vieții cu toate ale sale, fără moralisme inchizitoriale sau intelectualizări eclactante și epatante ni-l transmite în fraze scurte, precise și *O formă a iubirii de viață*. În ultimul eseu ce dă titlul, Dan Ciachir ne dezvăluie principiile ce s-au pus în mișcare atunci când după anumite reticențe a început să scrie în genul memorialistic. Nu le voi enumera - ele vin de la Gogol, Iorga și Valeriu Cristea – ci mă voi opri asupra unui aforism, considerat o veritabilă definiție a memorialisticii, al scriitoarei franceze Marguerite Yourcenar: "Dragostea de trecut este dragoste de viață". Consider că afirmația aceasta se aplică la fel de bine tradiției, în absența căreia viața își pierde reperele, sensul. A-ți aminti, a te raporta corect la trecut, nu înseamnă paseism, ci aflarea formei interioare și ritmului propriu în tumultul prezentului.

În vremurile acestea accelerate spre un viitor nebulos, evocările lui Dan Ciachir ne readuc gustul și perspectiva trecutului. Însuși sentimental nostalgiei pe care reușesc să-l nască este atât un criteriul al reușitei estetice cât și, prin marile întrebări trezite, al fertilității iubirii față de trecut ca formă a iubirii de viață.

Adrian Alui Gheorghe

Relatări de pe frontul vizibil-invizibilului

Dacă ar fi să transpună în desen propriile poeme, Emil Nicolae ar realiza un perfect echilibru vid-plin din arta tradiţională chinezească. Spun asta, pentru că senzaţia pe care o ai citind cartea „Suflet prădător” este a unui echilibru perfect între cuvînt şi tăcere, între exprimabil şi ceea ce rămîne subînţeles.

Emil Nicolae – „Suflet prădător”, Editura Junimea, 2017

Poet care se reinventează continuu la nivelul expresiei şi formulei lirice, de pe un suport al unei sensibilităţi mereu în alertă, Emil Nicolae îşi modulează vocea de la o carte la alta, ţinînd în priză un eventual cititor. Noul volum, „Suflet prădător” (Editura Junimea, 2017), ne arată un poet reflexiv, observator hiperlucid care reconsideră toate implicaţiile subsidiarităţii într-un discurs discontinuu, fragmentar, simbolic. De la volumul „Omul de hîrtie” (1999) încoace, poezia lui Emil Nicolae este o relatare de pe un front al vizibil-invizibilului pe care îl detectează cu toate simţurile, pe care îl traduce pe înţelesul tuturor destructurînd închipuirile onirice: *„Visul în întuneric/ este obligaţia acestei zile/ uită visul cu ochii deschişi/ care te-a umplut de iluzii/ sub pleoapă colcăie adevărul/ anatomia fericirii îşi dezvăluie/ planul grotesc/ colecţia de păpuşi/ cu zâmbet standardizat nu mai valorează doi bani/ pe piaţa liberă a vieţii/ pe cine ai iubit dacă/ nu ai auzit geamătul mamei şi/ cine te-a iubit dacă/ nu ai văzut uciderea tatălui/ ia-ţi în spinare sacul/ cu toate zilele care ţi-au rămas şi trage pleoapa peste ele/ cu zgomot/ cu furie precum poarta/ grea peste o proprietate pustie”.*

Miza textului poetic este la Emil Nicolae iluminarea, una de tip rimbaldian pe alocuri, transfigurarea poetică are însă, drept „decont”, paradoxul ca sumă a subiectivităţii transfiguratorii: *„zilnic să aprinzi focul din / aceleaşi amintiri dar mereu/ altfel dispuse pentru ca/ aceasta să rămână/ o lucrare originală cu/ surprize şi cu piedici obscure/ curenţii de aer îşi schimbă direcţia/ soarele se află în alt punct al/ bolţii pereţii respiră din/ motive diferite chibritul îşi/ înclină flacăra cu viclenie/ astfel aprinzi focul în/ pântecele sobei cum ai/ aprinde dorinţa în pântecul unei femei/ în fiecare zi surprinzând-o/ mai adaugi un lemn uscat/ apoi două umede pe urmă un ciot de fag/ două vreascuri de salcâm/ eşti foarte atent să nu se / stingă focul capricios/ care oboseşte la o vreme/ care izbucneşte din senin/ sau mocneşte la pândă ore în şir/ iar când temperatura atinge nivelul de alarmă/ (şi asta nu-ţi vor spune / termometrele ci senzorii fiinţei tale secrete/ îmbălsămată în experienţe străvechi)/ separi lemnele de foc şi aştepţi mesajul ei/ lapidar/ care-ţi va spune „astăzi nu pot să vin”/ după care laşi cenuşii ceea ce este al cenuşii/ adică uitarea”*

Emil Nicolae este, în esenţă, un orfic care se întoarce cu credinţa că realitatea de recuperat, din memorie, este aceeaşi, dar cu speranţa secretă că va fi, totuşi, alta: *„Când soarele ţi se-nfige în sânge/ sub arşiţa necruţătoare/ şi toţi au înnebunit de căldură/ poţi să spui şi tu adevărul despre/ trădare f ără teama că vei fi pedepsit// aşa cum viteza luminii/ este egală cu viteza/ întunericului (te repeţi) reducerea/ la absurd este egală cu/ ridicarea la aceeaşi limită de unde rezultă că/ adevărul rămâne o vorbă goală/ pe care ne chinuim de milenii/ să o umplem cu înţelesuri de aur –/ licitaţi băieţi numai licitaţi să/ crească preţul nimicului// aşadar ea – cu prea multă graţie –/ păşea prin câmpul de maci/ ca peste purpura senatului roman/ istoria se află mereu dedesubt/ dar Tacitus a preferat să tacă/ despre asta”.* Secvenţialitatea, ca relatare discontinuă dintr-o „irealitate fecundă”, face recurs la faptul divers pe care starea lirică îl încarcă cu metafizică, conferind poziei o dinamică aparte, astfel „înscenările” sunt mereu surprinzătoare: *„Ştirea că piticul macho de la etajul doi / a ucis-o pe vipera languroasă de la trei /pentru că-i oferea satisfacţii egale/ cu partidele de poker de vânătoare /sau cu ambalarea propriului 4 x 4/ în panta bulevardului/ răpindu-i timpul destinat acestor pasiuni/ nu e decât un fapt divers”;* sau: *„Pe aleea din marginea parcului/ grăbită să prindă cadenţa paşilor lui/ cealaltă femeie/ nu ezită să răvăşească zăpada/ pe care se odihneşte umbra panterei/ scăpată din visul pictorului”.*

Între inocenţa imaginarului şi rafinamentul calofil, umorul se insinuează ca o alternativă moralizatoare; iar subiectivitatea se exprimă minimalist: *„Când ziua de sărbătoare s-a încheiat þi/ toate tarabele din piaţă se goliseră/ de gablonzuri cocarde insigne/ brelocuri/ şi alte nimicuri zornăitoare/ strălucitoare (până şi vânzătorii/ plecaseră acasă)/ în jurul unei singure mese încă era/ mare înghesuială şi îmbrânceli / apropiindu-se curios a aflat că acolo/ se dădeau gratis locuri de veci”*

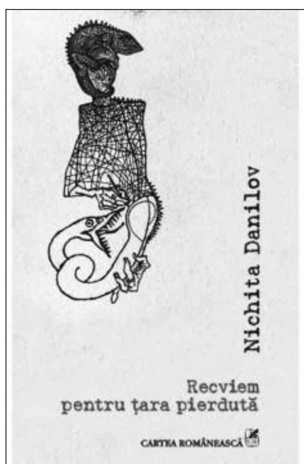
Carnea text, viaţa text, iubirea text, moartea text sunt cîteva constante ale poeziei lui Emil Nicolae, de la volumele „Omul de hîrtie” (1999) şi „Mortul perfect” (2002) încoace. Tema transformării în text a universului, sub toate formele sale, pare a fi ecoul aserţiunii lui Ludwig Wittgestein care spunea un lucru infailibil: „Limitele limbajului meu sunt limitele lumii mele”. Poetul, mai mult, vorbeşte pe lîngă cuvinte şi cu tăceri, iar limita limbajului imaginaţiei sale este ... inimaginabilul: *„În spaţiul dintre primul vers/ şi al doilea vers/ nu trebuie/ să rămână timp pentru o crimă”;* sau: *„Pe foaia albă foşneşte/ uşor lumina înserării/ pe carnea albă clipeşte/ ascuţit peniţa de oţel/ şi scrie şi scrie”.*

Dicteul automat, propriu avangardismului, care transformă amorful în structuri lirice, se regăseşte în multe secvenţe din acest volum. Reproduc, de altfel, poemul preferat din această carte: *„Luni dimineaţa/ după week-end trenul picoteşte în gară/ şi vaca paşte iarba/ un ceferist cu ciocanul bate melancolic în roţile grele/ şi iarba paşte vaca/ bucurie reţinută în vagoane când trenul porneşte/ şi vaca paşte iarba/ întârzierea de patru minute aproape că/ trece neobservată/ şi iarba paşte vaca/ după doi kilometri fum fum şi trenul se opreşte brusc/ şi vaca paşte iarba/ abia acum un frison tulbură somnul pasagerilor/ şi iarba paşte vaca/ o roată a luat foc de la un sabot de frână defect/ şi vaca paşte iarba/ alte minute se adaugă întârzierii iniţiale/ şi iarba paşte vaca/ trenul pleacă mai departe mai departe încet încet/ şi vaca paşte iarba/ nimeni nu aude strigătul Europei furate/ cândva de un bou/ şi iarba paşte vaca/ luni dimineaţa aici în vagon toată lumea e/ surdă/ şi vaca paşte iarba/ alţi surdomuţi descarcă pe mese obiectele lor inutile”*

Moartea şi iubirea sunt peste tot, caligrafiate, însuşite, îmblînzite. Absurdul este subînţeles, acceptat. Viaţa însăşi e asumarea unei gratuităţi. Spunea, cîndva, laureatul Nobel Imre Kertesz: „Cu siguranţă nu e plăcut să fii mort, dar cu timpul trebuie că te obişnuieşti şi cu asta (ca şi cu orice altceva). De fapt, de ce ne e teamă? Să nu ne doară cumva? Sau, mai degrabă, că ne vom schimba modul de viaţă? Dacă moartea e absurdă, cum poate avea vreun sens viaţa? Dacă moartea are un sens, la ce bun să mai trăieşti? E evidentă lipsa oricărei corelaţii între raţional şi moral. Tot ce e raţional şi etic face trimitere la o altă lume: or, această altă lume nu există. Despre creaţie se spune că învinge moartea. Contrariul e, cu siguranţă, adevărat. Creaţia, dacă îşi merită numele, ţîşneşte din pîntecele morţii. Moartea e, pur şi simplu, morala creaţiei; ba, dacă ne gîndim bine, la fel şi viaţa”. Aşa şi la Emil Nicolae, poemul este caligrafia unui gînd, astfel oceanul este redus la o picătură de apă, cum o picătură de apă este un ocean pentru o fiinţă imperceptibilă. Nimic convenţional în poemele din această carte, imaginaţia mai pregnant chiar decît notaţia, certifică o realitate expusă continuu, un spectacol la care poetul este spectatorul impenitent adesea: *„Moleşiţi de aerul coclit al zilei/ şi venind din direcţii diferite/ familia veselă care a fost „la un grătar”/ văduva satisfăcută de buna împărţire a colivei/ şi tânărul care şi-a exersat la ştrand/ puterea de seducţie a tatuajelor/ s-au aliniat ca-ntr-o vitrină/ în staţia de autobuz/ de la colţul cimitirului”.*

Dacă ar fi să transpună în desen propriile poeme, Emil Nicolae ar realiza un perfect echilibru vid-plin din arta tradiţională chinezească. Spun asta, pentru că senzaţia pe care o ai citind cartea „Suflet prădător” este a unui echilibru perfect între cuvînt şi tăcere, între exprimabil şi ceea ce rămîne subînţeles.

Piatra Neamţ, noiembrie 2017

cronici

„Cum reflectă aurul clipocitul unei stele care moare?”

Nichita Danilov – „Recviem pentru ţara pierdută”, „Cartea Românească”, 2016

Poet al viziunilor ample, care evoluează deopotrivă pe un plan terestru dar şi pe o mulţime de planuri subsecvente care dau sens existenţei, Nichita Danilov continuă prin „Recviem pentru ţara pierdută” (Editura „Cartea Românească, 2016) un spectacol poetic inconfundabil. Trăind sub transcendenţa simbolului, poetul se simte asemeni unui alchimist care dispune de realitate tocmai pentru că i-a înţeles (descoperit) vulnerabilităţile (chipurile): *„ (...) mă priveam în oglindă –/ buzele mele erau năpădite de aripile altor buze,/ ochii mei de alţi ochi,/ zâmbetul de alte zâmbete;/ atunci mi-am zis că trăisem un vis urât/ care trebuia să se termine:/ am apucat în mâini un pahar/ şi odată cu el alte mâini au apucat alte pahare,/ şi am aruncat în oglindă,/ am spart-o în mii de bucăţi, călcând-o în picioare:/ abia atunci mi-am văzut chipul/ adevărat răsfrânt de alte chipuri/ prelingându-se tăcut pe sub uşi/ din patria noastră din cer/ spre patria noastră pierdută.”* (Chipul sublim)

Profilul „personajului poetic” la Nichita Danilov este (sau pare să fie) acela al unui ascet care stă la marginea pustiului şi cu mîna desenează pe aer imagini dintr-o mitologie proprie, viaţa în sine fiind o confruntare a voluptăţilor imagistice la care are acces fiecare individ în parte. Eşti cît poţi să îţi imaginezi, pare să spună Nichita Danilov. Ca martor poetul pare (să spună) că el nu fantazează, ci că ia act de fantezia tragică a lumii noastre, o face fără dramatism, asemeni ascetului creştin pomenit, care înfrînge evanescenţa cu o cugetare. Există, de altfel, în poezia lui Danilov, încă de la debut, o ancestralitate care transcende cotidianul, istoria recentă, o melancolie care se deschide în cercuri concentrice pînă la rădăcinile mitice, biblice, tonul însuşi este unul oracular: *„Noaptea când se şterg/ diferenţele dintre lucruri şi umbre/ dintre aparenţă şi prezenţă / dintre mâini şi coapse/ dintre palme şi sâni/ noaptea când carnea de bărbat/ se amestecă gemând cu carnea de femeie/ când mişcările trupurilor fierb/ când gesturile dau în clopot/ când rufele de pe podea/ aruncate în dezordine/ iau forma trupurilor care le-au purtat cândva / imitându-le mişcările/ atunci, brusc, apare în întuneric/ o rază infimă de lumină/ separând genunchii de umăr/ şi tălpile de creştet/ atunci ţipătul de durere/ se transformă în geamăt/ atunci geamătul se transformă în bucurie/ atunci teama de-a luneca în hău/ devine o adiere plină de lumină,/ atunci sânii se dezlipesc de piept/ iar pleoapele se deschid/ asemenea unor aripi/ desprinse dintre ferestre.”* (Noaptea)

Gestica poetică este, în cele mai multe poeme, la Nichita Danilov, cea a sacerdotului care se află într-un dialog continuu cu lumea din jur, obiect sau fiinţă, exorcizînd-o, tiranizînd-o chiar. Avem de a face cu un vitalism al metaforei, care nu se mai mulţumeşte cu calitatea ei de comparaţie subînţeleasă, care prin exces de poetizare se parabolizează: *„Ceasul acesta care/ dă semnalul de plecare/ stă cu mîinile în buzunare.// Pipăie orele, minutele,/ secundele stelare/ cu mîinile adînc înfipte-n buzunare// Pe chipul său oval/ vîntul a desenat o pipă/ şi nişte dinţi de cal”* (Orologiu). Poetul asistă înveselit la arlechiniada

lumii înconjurătoare, zgîndăre chiar cu vîrful peniţei cîte un personaj din umbră îmboldindu-l să iasă la rampă, pare a fi un Gulliver într-un teritoriu al fiinţelor (şi al lucrurilor) numai bune de îmblînzit, de stîrnit din starea lor imuabilă: *„Vîntul cîntă la tobe,/ luna la acordeon, întreaga stradă doarme/ cu ferestrele albe ale ochilor/ daţi peste cap, în balcon.// casele îşi suflecă/ mînecile pînă la cot,/ înfundîndu-şi burlanele/ în gurile de canal deschise/ ca într-un uriaş feribot.// Scot dinăuntru/ tot felul de lucruri/ legate între ele cu aţă subţire/ ochelari, pălării, bastoane, pantofi/ şi, bineînţeles, costume de mire,// Pe care, iată, nu ştiu de ce tot încerc/ să le ascund în tomberon./ În timp ce solistul orchestrei/ îmi face cu ochiul/ exersînd la trombon.// De arşiţa nopţii de vară/ mă adăpostesc pe terasă,/ cu ochii cufundaţi în halba de bere/ în care apare, născîndu-se din spumă, o mireasă.// Privind-o, fără să vreau/ îmi fac un nod la cravată,/ ochiul de sticlă din orbite mi-l scot,/ tăcut îmi pun dinţii şi peruca la loc.// ... Vîntul cîntă la tobe./ Casele îşi suflecă mînecile pînă la cot./ Priveşte-mă, doamnă, îi spun,/ sunt un Hamlet bătrîn, transformat în Irod."* (Recviem)

Poezia lui Nichita Danilov este, în fapt, (o) antipoezie, există un răspăr continuu împotriva stării de graţie, asemeni alchimistului care nu mai este interesat de extragerea aurului din metalele comune, ci este interesat de modul în care aurul reflectă clipocitul unei stele care tocmai se gîndeşte cum să rodească viaţă sau a unei stele care se pregăteşte să moară. Spectacolul gratuităţii perpetue a vieţii, care se justifică mai mult prin contemplare decît prin dinamism, este o constantă a poeziei lui Nichita Danilov: *„Pietrele mergeau după pietre;/ fiecare piatră ţinea în mînă o altă piatră,/ cînd ajungeau în dreptul focului aprins,/ despicau pietrele în două./ De o parte puneau viscerele de bărbat,/ de cealaltă pe cele de femeie,/ după care îşi înălţau faţa spre cer,/ rugîndu-se la luna plină.// Întinşi pe trotuare, priveam/ mucurile de ţigară lipite/ de caldarîm, dar şi de bolta cerească;/ priveam burlanele caselor/ din care picura tăcerea,/ căzînd asemenea unor bănuţi de ceară/ în sufletele noastre/ pe jumătate vii,/ pe jumătate moarte" (Pietre).*

Două poeme ample din carte sunt subsumate unor teme majore: „Recviem pentru ţara pierdută" şi „Idolul". „Recviem pentru ţara pierdută" este o odisee a sentimentului de apartenenţă la o lume în disoluţie, angoasa tiranizează carnea şi spiritul, moartea e răspunsul abrupt la orice încercare de ieşire din contingenţă. De aici pînă la Apocalipsă nu mai e decît un pas. Spune, de altfel, Gilbert Durand : "... atitudinea angoasată a omului în faţa morţii şi a timpului va fi întotdeauna dublată de-o nelinişte morală iscată din carnea sexuală şi chiar digestivă. Carnea, acest animal care vieţuieşte în noi, ne face întotdeauna să medităm asupra timpului. Iar cînd moartea şi timpul vor fi respinse sau combătute în numele unei dorinţi polemice de veşnicie, carnea sub toate formele ei, va fi temută şi condamnată în postura ei de aliată secretă a temporalităţii şi a morţii". Iată, pe acest fond, cum arată apocalipsa după Danilov: *„Reclamele luceau stins/ luminînd capetele îngenuncheate ale mulţimii./ Îmbrăcaţi în veşminte strălucitoare,/ idolii cu picioare de lut/ îşi ridicau faţa din cenuşă./ Ne tîram scheunînd ca nişte cîini/ la picioarele lor înfăşurate în steaguri fumegînde,/ uitînd de Dumnezeul nostru bun,/ uitînd de noi şi de ţară,/ în timp ce pămîntul cărat/ se transforma într-o mîzgă cleioasă,/ ne ungeam trupul cu el,/ încingînd un dans în jurul/ idolilor ce vegheau în beznă./ Fără să ne dăm seama,/ noi singuri ne ignoram soarta,/ cărînd pămînt dintr-o ţară în alta,/ ne săpam şi într-o parte/ şi în cealaltă parte a rîului groapa comună./ Cărînd pămînt ne gîndeam/ la ţara noastră din cer,/ la ţara noastră pierdută" (Recviem pentru ţara pierdută).* O legendă din mitologia Nordului european spune că populaţiile mai mult sau mai puţin migratoare o luau din loc, mînate de griji şi interese, cărînd după ele osemintele înaintaşilor lor. Cînd se adunau prea multe oase şi nu mai puteau bieţii oameni să se mişte sub povara lor, se opreau şi îşi întemeiau satul acolo unde se găseau. În poemul lui Danilov povestea pare să ia forme incontrolabile, aceiaşi oameni sunt nevoiţi să care cu pumnii ţărîna străbunilor direct în cer. Aşa cum spune şi Apocalipsa lui Ioan, care reverberează în poemul lui Danilov: **„Ieşiţi voi din mormînt ca să intrăm noi, că nu mai putem suferi!"**

Celălalt poem amplu din carte, „Idolul", este o evocare a „generaţiei noastre pierdute", capacitatea de a crea idoli pentru a ne justifica opţiunile şi ... subiectivităţile. Idolul e poetul care ne-a sucit minţile în adolescenţa noastră sută la sută poetică, are şi nu are chip sau nume, însă fiecare dintre noi poate să îi confere o identitate. Poate fi şi (un) Mihai Ursachi, poate fi şi (un) Nichita Stănescu, poate fi şi (un) Cezar Ivănescu sau (un) Virgil Mazilescu. Din reveria poetică, din melancolia recuperatorie ne trezeşte, brutal, realitatea crudă, rămăşiţele pămînteşti ale idolului, crucea de stejar, lemnul sicriului, toate au fost împănate, vai !, cu microfoane. Morala e directă, pînă şi în postumitate valoarea e subversivă, „aparatcicul", miliţianul, delatorul stau vigilenţi la post în societatea noastră nereformată, idolul chiar şi mort „nu doarme", încă mişcă poporul de poeţi care îi urmează: *„Ne adunam în fiecare luni seara/ la mormântul maestrului,/ al idolului tinereţilor noastre,/ pe care-l veneram ca pe un zeu./ Veneam acolo pe viscol,/ da, măturam cu mâinile goale zăpada de pe criptă/ până dădeam de numele lui încrustat cu litere aurii/ pe lespedea rece de marmură neagră/ presărată de firişoare subţiri de culoare argintie;/ numele lui alături de data naşterii şi data morţii/ (careva dintre noi scrijelise locul şi ora,/ iar altul adăugase, plin de zel, minutul şi secunda stelară)./ (...) Eram generaţia în blugi,/ generaţia îmbătrânită în rele./ Ţin minte ca şi acuma,/ într-o seară de toamnă/ am venit acolo vreo trei patru,/ slabi, gârboviţi, înarmaţi ca de obicei/ cu sticle de votcă şi bere/ şi lemne pentru focul de tabără;/ şi atunci, nu fără mirare, am văzut lume/ adunată în jurul locului sacru;/ câţiva ziarişti şi reporteri/ cu camere de filmat, reflectoare/ şi aparate foto, precum mulţi şi oameni de ordine./ Am dat târcoale locului,/ Încercând să aflăm ce se întâmplă./ Paşii noştri foşneau pe aleile cimitirului/ năpădite de frunze căzute./ În aer plutea un miros înecăcios/ de crengi arse, dar şi miros de toamnă./ Lespedea fusese ridicată,/ sprijinită de grilaj,/ iar crucea dezasamblată./ Vroiam să ştim ce se întâmplă/ şi de ce e atâta lume şi zarvă/ în acest loc liniştit./ (Un bâzâit ciudat ciudat/ răzbătea din mormânt/ ca şi cum s-ar fi adăpostit acolo un roi de albine.)/ Ne-am apropiat, am privit./ Ne-am tras cu câţiva paşi înapoi,/ apoi ne-am apropiat iară şi iarăşi:/ acum nu mai aveam dubii:/ lespedea neagră de marmură/ sub care se odihneau rămăşiţele pământeşti/ ale idolului tinereţilor noastre,/ precum şi crucea cioplită din lemn de stejar/ cu puţin timp înainte de revoluţie/ fuseseră împănate cu microfoane."*

Volumul „Recviem pentru ţara pierdută" nu modifică poetica lui Nichita Danilov, ci o completează, o consolidează.

Piatra Neamţ, decembrie, 2017

Poezia lui Nichita Danilov este, în fapt, (o) antipoezie, există un răspăr continuu împotriva stării de graţie, asemeni alchimistului care nu mai este interesat de extragerea aurului din metalele comune, ci este interesat de modul în care aurul reflectă clipocitul unei stele care tocmai se gîndeşte cum să rodească viaţă sau a unei stele care se pregăteşte să moară.

C. Voinescu

Like gramatica

Doamna suferă de...nervoză

Ce vilă ***fastidioasă*** aveţi, scrie, pe facebook, cineva, plin până peste margini de admiraţie. Că autorul enunţului nu cunoaşte tâlcul vorbei, de ale cărei sonorităţi neologice se lasă ispitit, este limpede. În loc să dea fuga la un dicţionar, mai lesne i-a fost să facă o asociere după ureche cu ***fast*** (franţuzescul *faste*) – splendoare, măreţie, lux, strălucire şi să creadă că ***fastidios*** e rudă de înţeles cu acesta. Numai că, pentru francezi, *fastidieux* înseamnă plictisitor, anost, searbăd, aşa că enunţului i-ar fi stat mult mai bine cu ***fastuos***, tot un franţuzism, *fastueux*, cu rădăcini latine în *fastuosus*. Dar şi mai bine i-ar fi stat acolo unuia dintre sinonimele mai la îndemână ale acestuia: măreţ, splendid, bogat. Cei mai potriviţi termeni sunt cei pe care îi stăpânim bine şi care nu ne dau brânci în caraghioslâcul fandoselilor lexicale. Zice Ion Ghica: *Într-un cadru restrâns, ca al unei epistole, ar fi fastidios a mă întinde mai mult asupra acestui subiect*

Preluăm mecanic, dintr-o evidentă lene a minţii, şablonul lexical sau vorba de-a gata, hodorogită de uzul excesiv. Fază larvară a limbajului de lemn, clişeul lingvistic exclude efortul propriu de gândire, trece comunicarea pe pilot automat, o uniformizează, lipsind-o de expresivitate şi nuanţă. Internetul, presa şi, desigur, limbajul politicienilor oferă exemple: Cumpărătorii ***vor scoate din buzunar mai mulţi bani, credincioşii s-au călcat în picioare, mercurul urcă în termometre*** (unde altundeva?), ***vom avea parte de ploi***, un actor ***a intrat în pielea personajului***, e necesară ***o luare de poziţie*** clară, ***să ne ancorăm în realitate*** şi ***să vorbim cu subiect şi predicat*** (cum altfel am putea?), unul dintre partide ***s-a repoziţionat pe eşichierul politic***, un politician ***riscă ani grei de puşcărie***, Guvernul ***îşi dă OK-ul***, fotbalul este ***sportul rege***, alcoolul – ***licoarea lui Bachus***, iar jucătorii ***au dat totul din ei, făcându-şi bine treaba în teren*** sau ***ceva de genul***... Zice Radu Paraschivescu: *Un om care gândeşte şleampăt nu se poate exprima cursiv, după cum un om fără lumini pe faţă sau în suflet nu îşi poate colora verbul.*

Cum a descălecat... – zice Caragiale – *a intrat în cârciumă... să-şi prinză inima cu un ciocan de rachiu...* Macedonski într-altfel spune: *Ia trageţi-mi încoa câte o cinzeacă* – în timp ce Sadoveanu mărturiseşte: *Ne-am dus şi-am băut câte-o sângeapă de rachiu.* Zaharia Stancu are varianta regională proprie: *Din mână în mână trece ţoiul de ţuică, ulceaua cu vin.* Marcel Luca versifică în grai bănăţean: *Vischi, zece mii un deţ, Şapce – beutura mov, Dar mai ieftină la preţ, Trei mii, votca Gorbaciov!* Aşadar: ***cinzeacă***, derivat din forma populară *cinzeci*, măsură pentru băuturi alcoolice, egală cu 0,16 l sau, după Scriban, „cin-zecĭ de dramurĭ de băutură din ocaŭa veche"; ***ciocan*** (familiar), păhărel în formă de sticluţă cu gâtul strâmt şi lung, din care se bea rachiul – din slavonul *čekanŭ*; ***sângeapă*** (alterare populară din cinzeacă – *sânge+apă*, sunt de părere Şăineanu, dar şi Candrea); ***ţoi***– păhărelul asemănător ciocului păsării cu acelaşi nume, presupune Şăineanu; ***deţ*** – din germanul *Dezi*(liter), decilitru. Şi zice Gică Petrescu, pe-nţelesul tuturor: *Ia mai toarn-un păhărel,/ să ne mai trezim niţel!*

Dând drept cauză această toamnă rebelă, cineva susţine, pe facebook, că suferă de ***nervoză*** descriind simptomele şi cerând sfaturi pentru o mai grabnică vindecare. Tulburarea *nervoasă* cu caracter funcţional, pe care doar medicul specialist o diagnostichează şi o tratează, ***nevroza***, vine din franţuzescul *névrose*, de ea suferind şi Macedonski, după cum însuşi mărturiseşte: *Rămân cu trista mea nevroză,/ Cu dorul meu nespus de ducă.* Numită etimologie populară, abaterea constă în modificarea formei unui cuvânt prin motivarea greşită a etimologiei sale, aşa cum, de pildă, se întâmplă cu celebrul ***renumeraţie***, care nu de la *a număra* (banii) vine, ci din franceză: *rémunérer*, sau cu ***lăcrămaţie***, neavând nimic comun cu *lacrimă*, ci cu *réclamer*. Din ce pricini *funicularul* devine, pentru unii, ***furnicular***, *somiera* – ***somnieră***, iar *policlinica* – ***boliclinică*** e lesne de înţeles. Zice Negruzzi: *Numai atunci li se va lua în băgare de seamă reclamaţia, când vor da înscris şi chezăşie.*

Cu o vervă narativă de nestăvilit, o distinsă doamnă ne destăinuie, pe facebook, cum ***s-a bălăcărit*** dumneaei aproape o oră într-un bazin cu apă termală şi cât de bine s-a simţit apoi. Nu aflăm şi cu cine ***s-a bălăcărit*** în piscina cu pricina, dar ne mirăm doar că după o oră *de ceartă, batjocură reciprocă şi rostire de cuvinte injurioase,* doamna s-a simţit bine. (Sârbescul *balakati*, de unde vine şi *bălăcăreala* românească, tocmai asta înseamnă). Fără îndoială că personajul-narator *s-a scăldat, s-a zbenguit în apă, a făcut tumbe,* ***s-a bălăcit*** – vasăzică, conform bulgărescului *balakam*. DEX identifică şi o relaţie sinonimică (rară şi regională) a celor doi termeni, pentru că asta e rostul lui, dar tot el ne descâlceşte şi tâlcurile lor felurite. Zice Caragiale: *Se dusese la eleşteul din apropiere şi, după ce bălăcise în mocirlă, prinsese două broscuţe.*

litere

Ştefan Ion Ghilimescu

CRONICA LITERARĂ

Skepsisul unor scrisori de dragoste expediată

Pe scriitorul care astăzi semnează, te miri unde, cu numele de Ioan Romeo Roşiianu, l-am cunoscut cred pe vremea studenţiei sale bucureştene, în urmă cu vreo 30 de ani, la librăria “Mihail Sadoveanu” (în sediul vechi al acesteia din B-dul Magheru, desigur). Nu mai ştiu ce carte se lansa, dar junele îl seconda acolo pe profesorul Romul Munteanu, care l-a şi invitat să vorbească. Mărturisesc că am rămas surprins de siguranţa cu care locutorul, de o frescheţe verbală uluitoare şi o emaciaţie accentuată, ca de schivnic, şi-a completat cu eleganţă pofesorul, care era evident foarte mulţumit de prestaţia alumnului. O vreme, deşi i-am mai găsit când şi când semnătura (în varianta fie Roşioreanu, fie Roşiori!!!), l-am pierdut din vedere, pentru ca să-l întâlnesc, apoi, după nişte ani, în anturajul lui Laurenţiu Ulici tocmai la Sighetul Marmaţiei. Păstrând aceeaşi voce deosebit de expresivă, ba chiar melodioasă, din punct de vedere fizionomic şi vestimentar, Roşiianu îşi schimbase complet înfăţişarea… Cu o carură atletică de nerecunoscut faţă de a tânărului sfrijit pe care îl cunoscusem în urmă cu ani, cu faţa smeadă, încadrată de perciunii prelungi ai unui chici abundente, cu mustaţa dreaptă tăiată în colţul buzelor şi sprâncenele groase părcă desenate cu cărbune, îmbrăcat complet în haine negre, lejere, Roşiianu de după “loviluţie” părea – cel puţin pentru mine - întruchiparea vie a unui balcanic Anton Pan, “finul Pepelei”, cum zice în *Epigonii* despre *autorul Năzdrăvăniilor lui Nastratin Hogea,* Eminescu. La începutul anilor “90, ani de fastuoase risipe, Ioan Romeo Roşiianu s-a numărat printre cei care s-au implicat în fondarea a cel puţin două edituri ce vor face ulterior o strălucită figură, fie în domeniul “revistelor de familie”, precum Trustul de editură al revistelor de familie “Casa Lux” (azi integrat “Burda”), fie în cea a “promovării tradiţiilor culturale şi literaturii române pentru publicarea, cu precădere, a scriitorilor români moderni şi contempotrani, consacraţi sau debutanţi”, ca în cazul Casei Editoriale “Odeon”, unde Roşiianu şi-a editat în 1996, dacă nu greşesc, al doilea său volum de versuri, intitulat “Naşterea insomniei”. După experienţa bucureşteană, unde devenise la un moment dat nelipsit de la evenimentele mondene, ca un autentic peregrin, Ioan Romeo Roşianu a rărtăcit câţiva ani prin diverse locuri din ţară, făcând de toate, de la ziaristică de atitudine sau investigaţie, în presa scrisă, la radio şi televiziune, *advertisment*, *supervisor literary circle* sau critică literară la secretar privat (!) etc., etc. Cu o astfel de experienţă şi perfect pregătit din toate punctele de vedere să ia taurul de coarne, la mijlocul anilor ‘90 – sper să nu greşesc - Roşiianu a ajuns în frumosul burg de sub Turnul lui Ştefan, unde repede s-a făcut util, creând emuli şi afirmându-se din plin mai ales ca un tumultos publicist, dar şi ca autor de proiecte culturale, redactor de carte, critic literar, autor de prefeţe, director de ziare şi reviste… Nu cunosc în amănunt întreaga arie de preocupări a lui Roşiianu la Baia Mare, începând de la mijlocul anilor ’90 (debutând chiar cu ’93, poate!) şi până astăzi, dar atât activitatea lui literară cât şi în domeniul unui activism social-politic radical sunt strâns legate aici atât de editurile *Enesis* şi *Iulius* unde, după propria mărturisire, “a coordonat şi îngrijit peste 100 de cărţi”, cât şi de prestaţiile sale în cadrul emisiunilor de la postul local de televiziune, foarte urmărite şi apreciate; neignorând sub nicio formă, bineînţeles, nici “campanile” redactorului şef de la cotidianul “Necenzurat”… Cu un termen cu totul demonetizat astăzi, trebuie spus că Ioan Romeo Roşiianu a ajuns celebru în *mass media* românească în urma procesului intentat statului român şi câştigat la CEDO în chestiunea încălcării de către un fost primar de municipiu a prevererilor Legii 544/2001 privind liberul acces la informaţiile de inters public. Pe cale de consecinţă, cazul ca atare a determinat schimbarea ulterioară a jurisprudenţei europene în domeniul aplicării articolului 10 din Convenţia Europeană a drepturilor omului…

Cu toate că nu mai m-am văzut cu I.R.R. de mai bine de 15 ani, poate şi mai mult, nu cred câtuşi de puţin că insaţiabilul îndrăgostit în regim perpetuu care a fost acest bărbat cu sângele firbinte al sudului dunărean să-şi fi schimbat într-atâta caracterul încât să fi devenit un monstru, cum îl prezintă extrem de inflamat presa maramureşană aflată de partea cealaltă a baricadei… L-am redescoperit, de altminteri, anul acesta pe Ioan Romeo Roşianu, graţie unui reportaj jurnalistic realizat în Tabăra internaţională de literatură de la Călineşti, la fel de plin de iniţiativă, inventiv, zburdalnic şi copilăros, semn că anii trecuţi peste omul tânăr (încă) nu l-au pervertit şi nu i-au ucis molipsitorul tonus vital şi vocaţia de generos risipitor. Mărturie stau şi cele trei cărţi personale pe care le-a publicat în acest an (!), şi pe care mi le-a trimis de curând, respectiv, *Împlinirea cuvintelor* (“Adempimento delle parole”, în varianta italiană, bilingvă), *Scrisori de dragoste expediată* (“Letters of Delivered Love”, retroversiune engleză) şi *Punte peste vremuri* (o carte de cronici literare întinse pe o perioadă de peste 20 de ani), toate scoase la aceeeaşi editură Grinta din Cluj-Napoca.

Creator cu un profund respect mai curând pentru valoarea patrimonială, veche a cuvântului, pe emergenţa căreia pariază constant, Ioan Romeo Roşiianu nu iubeşte sub nicio formă experimentul ori ismele oricât de trendy ale poeziei de ultimă oră, minimalistă, *funky, grunge, hard sexy* etc., etc, dar nici metafizica dezumanizantă teoretizată de un Hugo Friderich în *Aisbergul poeziei moderne*. Compuneri pe înţelesul tuturor, la prima vedere, versurile lui Ioan Romeo Roşianu se constituie de fapt într-o subtilă broderie, realizată pe o relativ scorţoasă canava de evidentă tranzitivitate, încrucişând un enunţ concretist şi în linii mari strict denominativ, ca pur fapt de limbă, dacă vrem, cu latura complementarităţii sale reflexive, fatalmente tributară subiectivismului, afectivităţii şi unui funciar vizionarism specific acestui autor. Un *modus vivendi* aparent litigios, devenit cu vremea amprenta însăşi a fizionomiei poeziei lui Roşiianu, îi permite autorului să dea expresie, depotrivă, atât tumultului şi autenticităţii gregare a vieţii imediate, cât şi unei transcendenţe şi metafizici generate de o estetică sui-generis: un artefact implicit dar cât se poate de evident al faptului de limbă întors împotriva propriei anentizări. “IUBITO, te-am visat şi-am tresărit din somnul/ întretăiat de zgomotele nopţii pustii/ şi măcar la fel de pustii îmi erau orbitele căutându-te/ prin întunericul camerei tale de lux din centru/ camera în care se strecura ca o şoaptă mirosul/ de viaţă trăită intens se încălceau norii pe cer şi se/ amestecau miresmele în casa sfinţită cu tablouri/ erau contemporani mulţi şi-mi era/ greu să-ţi spun că-i ştiu pe de rost/ ca nu cumva să-mi spui că i-ai cunoscut mai de aproape/ decât admite morala creştină.// (*Mai ţii minte ce gros era întunericul ce se strecura printre/ noi ca un şarpe mai lung decât liniştea?)*// Atunci am mijit privirea şi mi-am deschis sufletul/ aşa am admirat liniştea am măsurat tăcerea/ şi-am îndrăznit să cântăresc şoapta/ aşa am tras nevăzute contururi în jurul tău/ să-mi păstrez pentru ziua de mâine mulajul/ niciodată nu vei mai şti cum arată sufletul atunci când/ din cărţi se descarnează poeme şi eroi/ n-o să mai afli că-n noaptea aceea în care te eliberai de/ tihnă dormind/ că-n noaptea în care dormeai te atingeam ca o urmă de/ vânat să nu-ţi tulbur somnul şi visul/ am numărat pe degete boante argintii luminii/ ce se strecura până la mine printre perdelele groase.// (*Tânăr poet vând suflet frumos pentru apartament în centru/ şi maşina la scară!)*// Ai dormit frumos şi simţeam atunci că te pot frământa din/ lutul pământului străbunilor noştri/ că din culori nevăzute de ochii lor pot picta povestea / prea scurtă-a iubirii noastre/ ca printr-o mângâiere scăpată printre degete pot trasa-n/ cearceafuri urma trupului tău ca şi giulgiul din Torino.// A fost un vis să stau lângă tine o vreme/ două vremi şi-o jumătate de vreme ca-n Biblie/ vor creşte-ntre noi/ şi vei şti cândva ca-ntre tine şi mine n-au crescut ziduri/ şi spaţii/ ci tu ai clădit metereze de ascuns adevăruri/ şi luminii să-i pui piedică/ să nu vezi cum lumea îşi vede liniştită de treabă/ în ceasul în care cocoşul sorţii cântă degeaba/ pentru că Iisus e mort de mult/ şi-ar muri imediat dacă s-ar întoarce iarăşi în lume”. În versurile reţinute din recentul volum *Scrisori de dragoste expediată* (!!!), care nu fac decât să ducă mai departe o cvasiformulă confesivă din *Scrisori deschise trupului tău* (2000), sau *Scrisori de dragoste neexpediată* (2016), tema autorului pare să fie infernul cotidian al vieţii fără de iubire, similar pierderii înaltei taine a revelaţiei metafizic-dumnezeieşti. Fire sensitivă capabilă de un înalt grad de idealitate, difuzată şi proiectată de predilecţie în imaginar, lui Ioan Romeo Roşiianu nu-i lipseşte luciditatea de a analiza şi trăi iubirea ca pe cea mai mare dintre tristeţile cu putinţă. Neoromantic prin natura sensibilităţii sale generoase, el îşi dă seama, altminteri, că, desfăcută din nimbul idealităţii în care este permanent tentat să o înveşmânte, femeia visurilor sale nu este decât o fiinţă de rând, iar iubirea sa, calvarul conştiinţei de a nu şti nimic precis despre o chimie căreia numai arta îi poate oferi înţelege şi redempţiune. În consecinţă, trnazitivitatea ductului de predilecţie realist, antiliric şi cotidian (cel puţin la nivelul ariei “incipiturilor”), pe de o parte, şi muzicalitatea aproape orfică a refrenurilor (o particularitate atât de dispunere a versurilor în cadrul fragmentelor sevenţiale de text, dar şi cu un rol eufonic de netăgăduit; vezi mai sus versurile culese cu italice), la rându-le, desele tentative de motivare a sensului, ori invocarea fără nici un complex a “Dumnezeului Iubirii”, pe de alta, nu fac decât să acţioneze într-o perpetuă basculă posibilităţile mijloacelor de comunicare ale expresiei directe şi accesarea sau sondarea interstiţiilor metafizicului. ”IUBITO, primul om apărut pe pământ nu/ s-a transformat în maimuţă spune suftetul meu/ Dumnezeu l-a făcut pe om când era trist/ de-aia femeia a ieşit mai frumoasă din coasta lui/ abia după ce a făcut femeia Dumnezeu / a fost mulţumit şi fericit de rodul mâinilor lui/ la fel am fost şi eu, Iubito, când am memorat / în palmele trupului transparente şi goale formele trupului tău/ memoria sufletului meu a accesat memoria / facerii noastre din lut/ a fost ca atunci când în prundul pârâului de munte / făceam metereze pentru oprit ploaia/ nimeni nu ştia jocul nostru cu vântul când/ ne

ascundeam printre crengi să nu ne vadă soarele/ mereu m-am opus, Iubito, ştii bine inima mea/ n-a fost niciodată pasăre în colivie / mereu am răscolit munţii căutând plaja mării mereu în/ nisipul spălat de valuri căutam tihna pădurii/ mereu în privirile tale am căutat vederea de început/ Iubito când Dumnezeu s-a aplecat asupra ta/ şi te-a făcut.// (*Mai ştii când te-am rugat în genunchi să-mi faci loc în / liniştea ta?)* // Aşa a fost, Iubito, când Dumnezeu a început / să treacă mătănii prin inima mea goală/ ai apărut tu cu mătăsuri de ceaţă pe umeri/ şi iluzii de haine pe trup/ ţi-ai înfipt un hanger până la prăsele în privirea mea/ şi am orbit de atâta lumină atunci/ s-a făcut de zi apoi s-a făcut de noapte şi în tumultul/ clipelor scurse minutarul n-a mai ţinut ritmul/ cu bătăile inimii rănite (…)".

Dintotdeauna – şi în *Poetul ucis de cuvinte* (1999) şi în *Căutarea Îngerului pierdut* (cu două ediţii, ultima din 2005) , asemeni, în *Arhitectura poemului* (2015), nemaivorbind de "ciclul" mai recent de *"Scrisori…"* - poemele lui Ioan Romeo Roşiianu s-au născut din elaţiunea spirituală a sufletului îndrăgostit nu atât, cum ne-am putea aştepta, de femeia-femeie (de aceea în versurile lui, poate, nu e de găsit nicăieri vreun nume al ei), ci, în mod vădit, de nişte substitute imaginative cărora sufletul eului liric li se cofesează şi dăruie în voie… Şi asta pentru bunul motiv că poetul iubeşte ardent şi cu toată fiinţa doar iubirea, şi destul de relativ, până la urmă, iubita pasageră (vezi mai sus versul suficient de edificator în acest sens: *Iubito, ştii bine inima mea/ n-a fost niciodată pasăre în colivie).* Trebuie spus, de altminteri, pentru a lua un exemplu, că *Scrisori*(le) *de dragoste expediată* (titlu deliberat echivoc) conservă nu jvungul sângelui şi palpitul existenţial al îndrăgostitului, cît tristeţea aventurii ieşirii temerare din singurătatea fiinţei lăuntrice. "…Iubito, astăzi în catedrala din centru/ *toate femeile au fost la fel* (s.n.)/ niciuna n-a avut nimic misterios în ea/ în afară de florăreasa bătrână/ în ochii ei trişti citeai povestea trecerii prin lume/ tristeţea de-a fi greutatea bucăţii de pâine vedeai/ apoi clopotul a dat deşteptarea la viaţă a femeilor/ cu râvnă de viaţă în trupul fierbinte/ fardul sfinţeniei şi l-au şters urcându-se-n maşini/ luxoase lângă amanţii puternici ai zilei/ pe treptele *catedralei Iisus stătea desculţ şi era trist în/ tăcerea Lui,* s.n.(…)". Într-o asemenea stare, deşi poate inima poetului continuă să se lase voluptuous amăgită de minciunile şi măştile Dalilei de lângă el, mintea lui e suficient de puternică să înţeleagă eroarea, să rupă legăturile blestemate şi să arunce asupra ei anatema; *să* o *expedieze* - acesta ar fi mesajul; cu alte cuvinte, să se debaraseze şi să scape de ea… Creator binecunoscut ca susţinător şi apărător vrednic al canonului şi dogmelor bisericii strămoşeşti – să nu uităm că Roşiianu este coautor, alături de Înalt Prea Sfinţia Sa Justinian Chira (+), Arhiepiscopul Maramureşului şi Sătmarului, al *Acatistelor Maicii Domnului* (ediţia a II-a, 2003) -, poetul cred că ştie prea bine litera *Elclesiastului* care cere *să nu dai femeii putere asupra sufletului tău* ("Non des mulieri potestatem animae tuae"), socotind iarăşi, pentru sănătatea şi îmbogăţirea spirituală, *că mai bună este întristarea decât râsul.*

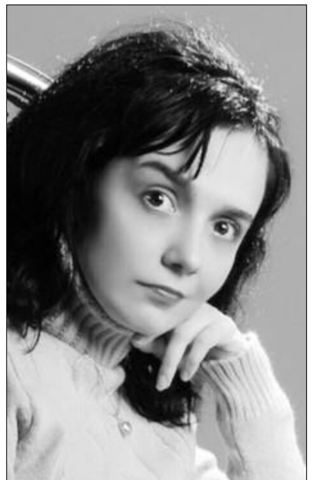
Cititorii versurilor deopotrivă lumeşti sau, într-o bună măsură, spiritual religioase ale lui Ioan Romeo Roşiianu vor fi poate surprinşi de atmosfera şi "recuzita" lingvistică de apăsată provenienţă ecleziastică a versurilor lui *(Dumnezeu, cer, biserică, altar, icoane, preot, sfinţi, strană, tămâie, clopote, mătănii, lumânări, smerenie, mir, Sântilie, binecuvântare, rugăciune mucenic, catedrală* etc., etc.*).* Ea ţine, deloc întâmplător, cred, de stategia unei propedeutici particulare, foarte a sa, prin care Dumnezeu, înainte să se reveleze pe deplin prin întrega graţie şi sporire în duh acordate celui ascultător şi capabil de îndumnezeire, este chemat în primul rând să se dezvăluie nu mai puţin prin fulguraţiile cuvântului; exerciţiu aproape sacerdotal, potrivit convingerilor sale, pe care numai poezia adevărată, la acest nivel, îl mai poate susţine. Pentru Ioan Romeo Roşiianu, aşa cum o mărturiseşte în versuri, de câte ori este inspirat, poezia este în egală măsură Dumnezeul tăcerii şi Dumnezeul Cuvintelor, entitatea în numele căreia mai speră într-o lume mai bună chiar şi aici pe pământ.

Poet pe cât de risipitor cu darurile vieţii, pe atât de pozitiv şi generos în a se pune la dispoziţia unor confraţi în care simte germenele unei vocaţii scriitoriceşti (proiectul *eCreator*, de dată ceva mai recentă, mi se pare absolut edificator în acestă privinţă), Ioan Romeo Roşianu este un făuritor şi născocitor de universuri poetice cu mult mai profunde şi mai complexe decât par la prima vedere; un meşter şi un medium foarte original, departe, chiar foarte departe de a-şi fi spus ultimul cuvânt.

Creator binecunoscut ca susţinător şi apărător vrednic al canonului şi dogmelor bisericii strămoşeşti – să nu uităm că Roşiianu este coautor, alături de Înalt Prea Sfinţia Sa Justinian Chira (+), Arhiepiscopul Maramureşului şi Sătmarului, al Acatistelor Maicii Domnului (ediţia a II-a, 2003)…

Amalia Constantinescu

Romanul celor șapte nopți

Despre Simona Liutiev – o lipoveancă prin adopție (etimologică), dar o lipoveancă autentică, pasionată de magia umbrei, de clar–obscurul pictural al literei scrise – v-aș putea spune multe, pentru că Simona însăși este o carte în continuă scriere, o carte ce se lasă, din când în când, povestită. Dacă aș începe cu acele cuvinte–cheie după care se ghidează viața ei, nici nu ar mai fi nevoie să vă spun că ne aflăm în fața unei învingătoare: „cere imposibilul ca să obții cât mai mult!" Iar Simona a obținut: *Premiul Național „Vasile Voiculescu"* la secțiunea proză, acordat de Biblioteca Județeană „Vasile Voiculescu" din Buzău, pentru cea de a treia carte a sa – *Câmpie și oase*, Ed. Science Press, Baia Mare, 2016, reeditată la Editura Teba, Gura Humorului, Suceava. O carte scrisă în liniștea câtorva nopți – șapte la număr – ca o experiență inițiatică, după ieșirea din transă; o carte ca „un punct de sprijn pentru amintiri"; o carte împărțită în două asemeni titlului – *Praful* și *Ochii*. Cele două părți ale romanului sunt așezate discret, dar reprezentativ, sub semnul amfitrionic al spuselor lui Lev Tolstoi, gravitând între durere și veșnicie. La fel gravitează și autoarea prin personajul său: între boală și ezoterism, între singurătate și datorie, între lumea ei și între lumea lor – a oamenilor de la câmpie –, între praf și privire.

Prima parte a romanului, cea care personifică acest praf, începe cu înmormântarea bunicii Florica și s-ar fi sfârșit, probabil, cu o amintire simplă din copilăria nepoatei Luci, dacă scenariul n-ar fi fost tulburat de o mărturisire. Ca o căință inutilă și târzie, se va interpune în această simetrie**:** mărturisirea lui Sofronie (iubitul, din tinerețe, al bunicii) , o mărturisire la limita dintre spovedanie și reproș**: „**– Tu ai iubit vreodată?/ – Cred că nu./ – Atunci nu ai cum să înțelegi./ – Încearcă!/ … / – Mă-ta mare era singura femeie frumoasă din sat. Știa și ea, știa și tac-to mare. Recunoștea toată lumea. Dacă nu eram eu, ar fi fost altul. La noi nu ai decât două variante, femei sau băutură. Durerea ta sau durerea altuia. Nimeni nu alege durerea pentru el./ … / Nici eu nu am mai putut iubi./ – Eu cred că nici ea nu te-a iubit vreodată!/ … / Nu putea să iubească pe altcineva. Decât pe ea. De ce n-ai venit la înmormântare?/ … / – Nici acum n-aș veni. Florica nu a murit, înțelegi, e aici, aici! și se izbi cu pumnul stâng peste inimă. Și aici o să stea! Nu e după capul ei. Și o să aflu eu cine i-a făcut asta. Nimeni nu merită să plece așa**"**. Abia acum începem să înțelegem, vagul motiv pentru care iubirea bunicii e disputată, în corul bisericii, ca-ntr-o *coridă* mascată în care sacralitatea și patima își măsoară puterile, înfruntându-se în cercul vicios al vieții.

Elementele primei părți se rezumă frecvent la ambiguitatea simbolurilor și la fatalitatea lor. Rochia de mireasă, purtată de Luciana, în noaptea înmormântării propiei bunici, prevestește semnul rău al închiderii unui cerc de treizeci de ani, printr-un odios (și dublu) viol. **„**O ceață aprigă săruta câmpia într-o împreunare matinală. Ceața nu se mișca și nici nu ținea de cald dimineții**"**, dar arăta că viața merge mai departe prin natura lucrurilor. Descrierea ceții printr-o șaradă, constituie un alt element–simbol al romanului: **„**să nu vezi văzutul**"** și ce ascunde acesta… **„**viața de moarte**"** și **„**omul de om**"**… Nici aerul nu este trecut cu vederea, de autoare. Este surprins deformând – undeva în cântecul ploii – sunetul, glasul, plânsul, veghea. Pe linia stropilor de ploaie se află arșița, singurătatea, pustiul… Satul de câmpie își pierduse, de mult, copiii. Pământul *prădat* este descris de Simona Liutiev cu aceeași sete a înaintașilor săi, scribi. Obiceiurile și ritualul înmormântării, monezile aruncate la răspântii, bocitoarele, femeile satului care așteaptă pomană așezate, la un fel de clacă după îngropăciune, nu resușesc să se ascundă de ochiul vigilent al autoarei, ce pigmentează momentele cu piesele de puzzle ale realității, în care noi toți trăim. Astfel personajul principal, Luciana Dragomir, află de la știrile tv de incidentul cu cei șapte violatori din Vaslui. Realitatea este inserată subtil în paginile romanului.

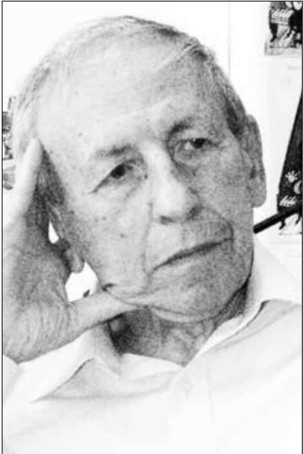
Un ciudat recviem al tinereții pierdute, poate fi considerat acel ultim *avans* al bătrânului Sofronie, față de Luciana – nepoata fostei sale iubite.

Râsul Lucianei, învecinat cu isteria, constituie un dublu laitmotiv: frica și furia. El este prezent în ambele părți ale romanului, subliniind tacit continuitatea și dorința de coerență a faptelor redate**:** o luptă acerbă între senzitivism, filosofie, depresie mimată până la evidență. Densitatea acțiunilor dilată paginile propriu-zise, trimițându-ne cu gândul la stilul lui Mihail Bulgakov. Întâia apariție a unui fond muzical cult se petrece în partea a doua a romanului. Revenită în lumea ei, Luciana ascultă *Bolero* de Ravel, în timp ce bunicul ei ascultase lăutăreasca veche, definită de acordurile *Bordeiașului*. Aparenta discrepanță a stilurilor ascunde un soi de parvenitism ierarhic, ca o glumă reușită a imaginației. Acordurile muzicale clasice sunt transferate sesizabil de la Ravel la Wagner. Ne este sugerată trecerea timpului prin muzică, prin lectură, prin somn: **„**Adormi secerată de un dor. Inexplicabil, așa, cum e dorul**"**.

Ceea ce *Praful* a acoperit, *Ochii* vor descoperi. Doar ei mai pot *cerși… vieții îndurare*. Cu acest mesaj nerostit se face trecerea, între cele două părți ale romanului. Abia atunci realizăm că forța condeiului, mânuit de Simona Liutiev, subliniază funcția terapeutică a scrisului. Simona scrie ca și cum ar picta**:** fiecare cuvânt azvârlit aparent, pe hârtie, este de fapt imaginea unei culori, ce-o definește. Lecturând romanul, în această cheie, nu mai vedem cartea sau rândurile scrise. Ele dispar în hăul închipuirii – din care au venit – rămânând vizibil numai tabloul celor două elemente: *câmpia* și *oasele* ca simbol neclintit al sărăciei, al pustiului, al necuprinsului. Cercul se închide, după ce punctele–cheie au fost, în totalitate, atinse**:** scepticismul și credința, frumusețea, durerea, santificarea… **„**Se-nnoptează… și câmpia își ascunde oceanul**"** (Ion Pillat).

La fel gravitează și autoarea prin personajul său: între boală și ezoterism, între singurătate și datorie, între lumea ei și între lumea lor – a oamenilor de la câmpie –, între praf și privire.

Marin Ioniță

Şi cum de multă vreme nu mai murise şi nu se mai căsătorise nimeni, şi nu mai fusese bătută nici o muiere, şi nu se mai speriaseră caii nimănui, şi nu mai plesnise nici o vacă umflată cu lucernă, şi nu mai muşcase pe nimeni şarpele, şi nu mai fusese furată nici o fată, şi nici un om n-a mai fost pocit de iele sau de trăsnete, şi nu s-a mai auzit de vreo femeie care să sară pârleazul în braţele ibovnicului, toată lumea era convinsă că se coace undeva o întâmplare nemai-pomenită, care nu se poate să nu dea năvală peste noi.

proză

PRINŢESELE

Prințesa Tudora

Tudora de la început de lume... Nevastă la trei ani... Amantă mai dinainte. Mireasă fără nuntă. Poate ne-am iubit înainte de a fi născuţi. Gardul. Pârleazul. Poteca la fântână, florile, stelele.

Student. În Bucureşti. Ăla cu bursă mare. Îmi permiteam să mai fac şi achiziţii nenecesare.

Pantaloni albi de tergal. Pantofi de aceeaşi culoare. Centură bătută în ţinte argintii.

Sacou albastru cum văzusem la un actor de la Operetă. Ochelari de soare.

Nu sunt un extravagant. În general, un student model. Dar mă las furat şi de alte experienţe. Ca să văd cum este. Nu mă tem. Ştiu când şi că pot să mă opresc. Am dovezi.

Nu pun picătură de alcool pe limbă. Nu pun ţigară între buze. "Bă, tu eşti muiere ?" Şi, ce?... Fetele, ca şerpoaicele, sug alcool şi trag fum pe nas...

Iubita mea de acum, studentă la Politehnică. Cea mai inteligentă fiinţă feminină din câte aveam să întâlnesc în viaţă. Dar... Dar ce? O să vedem! Deocamdată ne înţelegem bine. Dar, ca să o scot din fire, s-o surprind, s-o şochez, azi intru într-un joc ce nu e al meu. Mă îndrept spre casa ei. Unde este şi ea în vacanţă, în satul Coşoieni.

Pedalez agale de-a lungul satului Ragu, unul ca oricare altul. Ţărani, căruţe, vite, câini, raţe în apa din şanţuri, - a plouat azi – noapte -, copii lăsaţi de capul lor.

Cine ştie că aici a fost începutul lumii?!

Legendă străveche. Poate chiar din substratul predacic. Oricum, înainte de creştinism.

Doi zei. Apăruţi de nicăieri. Din nimic. Gemeni. Fraţi. Fârtaţi. Zeul Binelui. Şi Zeul Răului. Dualitatea puterii. Oceanul primordial. Şi axa lumii. Un stâlp în noianul de ape.

Fârtatele cel mare, zeul bun, îl trimite pe cel mic să aducă o mână de mâl de pe fundul apelor. Frământă nămolul, îl plămădeşte şi pune coca la uscat pe vârful stâlpului primordial. Şi acesta este pământul. Şi îl aşterne peste valuri, şi se întinde pe el, ca să se odihnească. Şi îl fură somnul. Dar fârtatul, ce face? Apleacă discul pe o parte, ca să-l înece, să rămână singur. Atunci zeul cel bun, bâldâbâc în apă, adormit. Dar se trezeşte. Prima încăierare ancestrală. Însă zeii nu mor. Cei doi încep să construiască împreună lumea. În opoziţie. Ce face unul, distruge altul. Şi din aceste confruntări iese perfecţiunea.

Şi în capul meu de tânăr zănatic se naşte o idee. Ideea unei mitologii româneşti. Măcar o sagă...E plină lumea de creatori, de zei, de mitologii. De la vechii egipteni la sumerieni, la evrei, la greci, la romani, la celţi, la germani, la popoarele scandinave, la cele asiatice şi africane, la incaşi, la mayaşi...

Mitologia românilor. Sunt destule elemente şi fragmente din basme, din poveşti...

Cu Zmei Paralei, cu Muma – Pădurii, cu ştime, cu vântoase, cu iele, cu duhul apelor, cu izvoare de apă vie şi apă moartă, cu munţii care se bat în capete, cu spirite, cu vârcolaci, cu stafii, cu Negru şi cu Roşu Împărat şi cai înaripaţi hrăniţi cu jar, cu Gerilă, cu Setilă, cu Strâmbă – Lemne...Şi tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte...

Am s-o scriu...

Mă opresc la ultima casă a satului să-mi salut un prieten student la filozofie. Este într-o tabără la mare. Îi salut părinţii, care mă cunosc mai demult, îi fur o sărutare Ileanei, sora lui, vedeta balurilor şi chermezelor noastre, şi pornesc la drum. O tai peste câmp, spre Coşoieni, unde mă aşteaptă prietena mea din această vară. O urmă de drumeag, de roţi de care, între izlaz şi lanul de porumb.

Soarele fierbinte. Îmi bate în creştet. Aburi din pământ. Polenul din porumb.

Mormoloci în băltoace. Un fel de ameţeală plăcută. Amintiri estompate.

Şi deodată, Tudora! Nuntirea noastră...

Azi era zi de sărbătoare şi se strânsese o grămadă de lume la taclale între prânz şi nămiez, în dreptul nostru, pe malul şanţului.

Şi cum de multă vreme nu mai murise şi nu se mai căsătorise nimeni, şi nu mai fusese bătută nici o muiere, şi nu se mai speriaseră caii nimănui, şi nu mai plesnise nici o vacă umflată cu lucernă, şi nu mai muşcase pe nimeni şarpele, şi nu mai fusese furată nici o fată, şi nici un om n-a mai fost pocit de iele sau de trăsnete, şi nu s-a mai auzit de vreo femeie care să sară pârleazul în braţele ibovnicului, toată lumea era convinsă că se coace undeva o întâmplare nemaipomenită, care nu se poate să nu dea năvală peste noi.

Şi cum stăteau ei aşa tolăniţi pe malul şanţului, privind de-a lungul drumului pe care nu trecea nimeni, ce zice Voica lui Ilie Militaru:

- Mă duc, mă, şi eu pe la voi prin grădină!...

- Du-te, lele, că sunt câinii legaţi! zice mama.

- Vin cu tine să-ţi ridic poalele, se amestecă în vorbă Dumitru lui Mircea, care ştia el bine ce căuta femeia în grădină.

- Tu ai grijă de nevastă-ta, să nu-i ridice altul fusta!...

Ea pleacă, ei se dau la altă vorbă. Dar Voica se întoarce cu o faţă plină de mirare.

- Fă, suratelor, mă, oameni buni, nu e de glumă!... Haide să-i vedeţi şi voi!

- Ce-o fi văzut nebuna asta?

- Ce-ai văzut, lele?

Ce să vadă ? Eu şi cu Tudora lui Necula lui badea Oană. Faţă în faţă, despuiaţi, în jgheabul găinilor. Ne spălam unul pe altul cu apa încălzită de soare. Ne turnam apă cu pumnul în cap. Ne spălam unul altuia obrajii, gâtul, pieptul, şoldurile, coapsele...

Ne-au privit cât ne-au privit în tăcere, până când o voce groasă de bărbat, cine ştie a cui, a rupt vraja:

- Ce faceţi, mă, voi acolo ?

- Ne-am ridicat în picioare şi stam aşa, ţinându-ne de mână, doi copii cu părul lung şi bălai în pielea goală, care parcă lumina în bătaia soarelui. Şi mă aude toată lumea când spun:

- Ea e nevasta mea!

Şi-i zice Tudora:

- Eu sunt femeia lui!

Îşi fac femeile cruce, iar bărbaţii se uită cu gura căscată. Primul care a întrerupt tăcerea a fost moş Sandu de pe uliţă, un om atât de bătrân, de-i clănţăneau dinţii în gură.

- Ei, drăcia dracului!

Apoi au început vorbele în vânt:

- Parcă ar fi nişte îngeri...

- A înnebunit lumea!...

- Când vrea să ne piardă Dumnezeu, ne ia mai întâi minţile. Şi începe cu copiii...

- Copiii oamenilor, draci goi!

- Parcă ar fi făcuţi de o mamă şi de un tată...Şi ce frumoşi sunt amândoi...

- Când faceţi nunta?

- Te culci la noapte cu ea?

- Îi pui o mână căpătâi şi p-ailaltă unde-o pui?

- Ăsta e semn de la Dumnezeu...Cine ştie ce mai vine peste noi...

- Dracul când n-are treabă îşi cântăreşte coada.

- Treci acasă, curvă mică! strigă mama Tudorei, care fusese chemată să vadă şi ea minunea.

- Şi pe urmă ce mai faceţi? vrea să ştie Lisandra Bădilii.

- Ne culcăm şi ne sculăm şi mâncăm şi ne scăldăm...

- Ne culcăm, ne sculăm, mâncăm, repetă fata după mine.

- Scula-te-ai ţeapănă şi mânca-te-ar pământul, Tudoro, maică!

- Ai mei nu mă ceartă. Mama trage pe mine o cămaşă lungă până la călcâie. Iar tata, de acolo: "Feriţi-vă, bă, fetele !"...

Vorbele astea, ca multe altele, păstrate în amintirea celor care au fost acolo, le-am auzit rostite mai târziu, pentru că întâmplarea a fost repovestită de nenumărate ori.

Tot ce văd eu în faţa ochilor, de parcă s-ar petrece chiar acum, sunt doi copii în pielea goală, culcuşiţi într-un jgheab de lemn cu apă călduţă. Şi simt încă în palmă părul fetei, obrajii ei, gâtul, umerii, pieptul, coastele, abdomenul, şoldurile, coapsele... Şi mă văd cu ea de mână, cu trupurile goale în bătaia soarelui.

Şi parcă lumea toată ar fi fost să înceapă cu noi.

Plecat din sat, n-am mai ştiut de ea. Am întrebat unde e în prima vacanţă. Fusese "dată de suflet" la nişte oameni bătrâni şi săraci din Coşoieni, pe care avea să-i moştenească. Mai mult slugă fără simbrie, să aibă grijă de gospodărie şi de ei, până când Dumnezeu îi va culege de pe pământ.

Trecuse an după an. O uitasem de tot. Ce mai e cu ea? Se va fi măritat? O fi având copii? Se va mai fi gândit şi la mine?

Îmi piere drumul de sub roţi. Islazul şi lanul de porumb, năpădite de tufe de mărăcini, de măceş, de buruieni. Nişte capre

slobode se învârtesc fără rost. Câini întinşi la umbră.

Şi o arătare. Parcă ar fi fost femeie. În zdrenţe. Părul scămoşat. Ochii pungiţi. Obrajii zbârciţi. Buzele crăpate. Priviri de sălbăticiune. Gingiile cu doi colţi. Firele de păr în barbă. Voce hârâită. Miros de femeie nespălată. De jivină în bârlog.

Arunc bicicleta . Îngenunchez în faţa ei ca la o icoană.

- Tudora...Tudora, tu eşti ?

Mârâie... Bâlbâie... Cu o voce neomenească:

- " Pleacă ! Pleacă !"

Câinele se ridică pe două labe, îşi arată colţii şi i se zbârleşte părul pe spinare...

- Du-te, du-te, du-te !

- Tudora...

- Piei din ochii mei !

Pune capul pe piept şi tace. Lacrimi grele îi cad în poală.

...Familia Preda mă aşteaptă. Sunt ameţit. "Du-te, du-te, du-te !" Mă latră câinii...

- Ai venit pe izlaz ? mă întreabă doamna, privindu-mi ciulinii de pe pantaloni...Ai dat de nebună ?

Domnul Preda e gata să înceapă povestea nebunei din satul lor.

- Lasă, tată, nu-l interesează, zice fata şi mă târăşte în camera ei. Parcă trec pragul altei lumi. Cărţi, tratate, reviste, planşe, schiţe, scheme, tabele, atlase, caiete, hărţi pe masă, pe jos, pe scaune, pe pat, pe perete, pe tocul ferestrei...

- Toată noaptea a lucrat!

- Închide uşa, mamă!

Mă sărută în grabă, mă ia de mână şi mă trage la masă.

- Ce mai scrii ? mă întreabă în treacăt.

- Mă gândesc la o mitologie a poporului român!

- Dă-i bătaie!

Asta era. Făcea parte din plan. Un viitor mare scriitor şi o viitoare savantă. Planul ei...

Începe să-mi explice cu un început de triumf :

- E posibil ! E posibil! E posibil!

De ce n-ar fi ? Nu am treabă cu ştiinţa, mai ales în acest domeniu pe care şi l-a ales. Dar am imaginaţie. Şi s-au întâmplat în ultima vreme nişte lucruri care erau incredibile.

După exploziile nucleare, a fost o serie de explozii în multe creiere. Elevi, studenţi, tineri cercetători, oameni de ştiinţă, credeau că au dat peste o altă formă de energie care poate să fie folosită. Era vorba să ia în stăpânire câmpul gravitaţional.

Prietena mea, cu marea ei inteligenţă, căzuse şi ea în capcană. Îl avea profesor pe omul de ştiinţă Ion Mânzatu, care pretindea că a obţinut ecranarea gravitaţiei, lucru dovedit chiar prin talerele unui cântar. Entuziasmul fără limite al acestei teorii devenise paradoxal. Prietena mea vedea oameni plutind în spaţiu, mai pe sus, mai pe jos, după voinţă, în toate direcţiile dorite. Ce mai era nevoie de automobile, de tramvaie, de trenuri, de avioane. Cel mult nişte nacele în care să te plimbi de plăcere.

Dar mie îmi sună mereu în urechi acele cuvinte mai mult hămăite decât rostite: "Du-te ! Du-te ! Du-te !"

- Îţi dai seama cum o să fie ?

Nu stau s-o contrazic. De ce s-o aţâţ ? E şi aşa destul de pornită. O diversiune nu scrisă. Şi arunc, hodoronc- tronc:

- Iancu Negru...

- Ce e cu el?

- A mai trecut pe-aici?

- În fiecare zi. Stă de vorbă cu tata...

Vorbeşti de lup, şi lupul la uşă. Iată-l la poartă. Domnul Preda îl prinde de umăr şi vrea să-l târască spre bufetul satului. Ţuică, secărică şi "câte una mică".

- Fata n-are timp, dezleagă nişte probleme, îi explică...

Dar el vrea să stea de vorbă cu mine. Ne aşezăm pe o stivă de lemne din curte. Nu ştie cum să înceapă. Îl las să fiarbă în propriu-i suc. Minutele trec greu...

- Ce mai faci ? rup tăcerea...

- Sunt în vacanţă. Se zugrăveşte şcoala.

Nu pleci şi tu pe undeva ?

- Un director n-are concediu !

- Nu te însori ?

- Cu cine ?

L-am provocat destul. Intră în subiect.

- Ascultă, de ce nu o laşi ?

- Eu ? Pe cine ?

- Ştiu că nu ai intenţii serioase ! Şi de-ai avea, ce poţi să-i oferi ?

- Dar tu ?

- Începe inventarul : casă nouă, o adevărată vilă, o alee în interior, cadă, duş, apă caldă, alee pavată, gard de beton, pomi

altoiţi, boltă de viţă de vie, grădină de zarzavat, păsăret, curcanii ca bostanii şi mama, văduvă şi încă tânără, bună de muncă şi care o iubeşte ca pe fiica ei.

- Să vă fie de bine !

- Dezleag-o de tine !

- Cerşetor la drumul mare ! Mi-e milă de tine ! Dar dacă vrei să-ţi cedez prima mea iubire, caut-o în mărăcini ! Da, nebuna ! Chiar ar avea nevoie de un duş cu apă caldă şi mult săpun...

- Eşti nebun, zice, şi se ridică...

Se îngână ziua cu noaptea. Cerul e gata să crape primele stele. Iubita mea mi-a împuiat capul cu proiecte. Domnul Preda vrea să mă reţină peste noapte. Se teme să nu pună ceva la cale Iancu Negru. Cunosc omul. Nu e chiar atât de ticălos...

- Apucă-te de mitologia aia ! Sau mai degrabă scrie un roman de dragoste !

Este tot ce poate spune prietena mea la despărţire.

Seară senină. Doar o sprânceană de nor negru într-o margine de orizont. Dar e aşa departe...

O iau tot pe scurtătură. Gura islazului. Tufe, mărăcini, scaieţi. Pe unde o fi nebuna ? Tună !

Dau de un muşuroi. O grămăjoară de zdrenţe. Nu o fi chiar ea culcuşită în iarbă ?

- Tudora !

Tăcere de mormânt. Fulgeră. Mă apropii. Cu amândouă mâinile zgâlţâi mormanul de ţoale.

- Tudora... Tudora... Tudora...

Nici un semn. Îngenunchez.

- Iart-o, Doamne! Iartă-ne!

Şi deodată, aşa, din senin, furtuna! Picături mari de ploaie. Grindină! Clocoteşte cerul ! Trăzneşte... Se aprinde un copac uscat de lângă noi. Ploaie de scântei. Şi fulgeră. Şi urlă vântul.

Şi, deodată, din grămada de zdrenţe, se ridică o arătare. Ca un strigoi ieşit din mormânt. Îşi întinde mâinile spre mine. Poate vrea să mă îmbrăţişeze. Fug...

Urlă cerul. Urlă pământul. Se zbat firele de porumb. Se zbate apa în băltoace. Beznă. Fulgere. Se joacă stihia cu mine. Cad. Mă ridic. Îmi curge apa pe sub haine. Parcă direct pe oase şi pe carne. Când prin porumb, când pe izlaz. Bicicleta mă trage ca o capră după ea. Aş abandona-o, dar nu e a mea...

Urlă cerul. Urlă pământul. Se zbat firele de porumb. Se zbate apa în băltoace. Beznă. Fulgere. Se joacă stihia cu mine. Cad. Mă ridic. Îmi curge apa pe sub haine. Parcă direct pe oase şi pe carne. Când prin porumb, când pe izlaz. Bicicleta mă trage ca o capră după ea. Aş abandona-o, dar nu e a mea...

Ajung la casa din capul satului. Casa prietenului meu, student la filozofie. Bat disperat în poartă. Dar cine să mă audă ? Reazem bicicleta şi sar gardul. Ajung, împleticit, la fereastră. Dau cu pumnii în ramele geamului până îmi plezneşte pielea. Se aprinde o lumină. Bărbatul iese cu felinarul. Cad aproape leşinat în braţele lui. Mă duce în casă. Mă dezbracă la piele. Prosoape flauşate. Rufe uscate.

De-abia poate să-mi strecoare câteva înghiţituri de ceai fierbinte printre fălcile încleştate. Şi câteva picături de rom. Pat cu saltea de lână. Plapumă umplută cu fulgi. Dar tremur de sare carnea de pe mine. "Are fierbinţeală, băiatul !" N-au pe cine să cheme în ajutor. Moaşa comunală este la o femeie pe care a apucat-o facerea. Veterinarul e cu mâna vârâtă până la cot într-o vacă unde viţelul venea de-a curmezişul. Aprind candela. Furtuna se înteşeşte. Zgâlţâi geamul. Scoate copacii din rădăcini.

Vise. Coşmar. Oameni care plutesc pe deasupra pământului. Duhuri.

Vântoase. Iele. Roată – roată în jurul meu. Dansează, fac tumbe . Mă sucesc. Mă răsucesc. Mă îmbrăţişează. Mă îmbracă în voaluri. Strâng la piept năluci. Şi mascatul. Nasul roşu. Dinţii de fasole. Şi iar, şi iar. Plutesc pe sub nori. Printre stele. Stăpânirea gravitaţiei funcţionează. Prietena mea. Studenta de la Politehnică. A reuşit. Zeul cel bun. Se multiplică. Nişte păpuşoi plămădiţi din pământ. După chipul şi asemănarea lui. Îi pune la soare să se zvânte. Fârtatele pereche, încearcă să-i strice opera. Până una alta, despică între picioare o jumătate din păpuşi. Şi aşa apar femeile. Dezbrăcate. Despuiate. Frumoase. Îmi dau târcoale. Parcă ar vrea să mă ia.

Undeva unde nimeni nu ştie. "Du-te, du-te, du-te !" Tudora...

Apocalipsa. Se rostogolesc copacii în aer. Dobitoacele. Domestice şi sălbatice. Şi lucruri de tot felul. Se desprind cărămizile şi pietrele din zidiri. Şi plutesc anapoda în spaţii. Cutremure. Erupţii vulcanice. Ies râurile din albii. Şi morţii din morminte. Vieţuitoarele din apele mărilor şi oceanelor. Crapă cerul, crapă în explozii pământul. Globul o ia razna în univers. Planetele îşi ies de pe orbite. Se topeşte soarele.

Mă trezesc de-abia pe la amiază. Ileana, singură, într-un capot de mătase, cu sânii pe jumătate goi. Tatăl nu s-a întors de la primărie, unde lucrează.

Mama şi ea, pe undeva. Mi-a călcat şi mi-a uscat hainele. Şi lenjeria. Chiloţii. Draga de ea.

O strâng de mijloc, o sărut chiar în gropiţa suprasternală. „Nebunule, ce faci ?" O sărut şi pe creştet şi îmi văd de drum. Şi rămâne în urmă, zeul cel bun şi zeul cel rău. Şi Tudora. Începutul pământului. Începutul lumii iubirii mele...

proză

Mioara Bahna

Fragmente din devenire – Marian Ilea: Amintiri din casa scării

...romanul lui Marian Ilea este un lung poem în proză, în care lirismul, amintit încă de la începutul acestor rânduri, asociat frecvent cu ludicul (surprins și la nivelul conținutului, dar și la cel al limbajului, prin valorificarea folclorului copiilor, sugerat prin prezența unor recitative, dintre care unele sunt create ad-hoc), răzbate din acțiune și (mai ales) din limbaj.

cronici

Romanul lui Marian Ilea, ***Amintiri din casa scării*** – Editura Limes, 2014 –, este o proză profundă, infuzată de lirism, cu multiple conotații, venind din caracterul în bună parte alegoric al întregului, care spune povestea unor copii și, prin ei, aduce o perspectivă asupra copilăriei urbane, din anii '60-'70 ai secolului al XX-lea, etalând, prin urmare, o lume în devenire, drept care vocea auctorială se identifică, în cea mai mare parte a cărții, cu a lui Margasoiu, eroul principal, dar și cu ale prietenilor lui ori, mai degrabă, cu a personajului colectiv pe care îl compun aceștia, cu toate că fiecare are un (supra)nume – Cătană, Nădușitu, Strâmbătură, Lușu –, cu posibilitățile lor de a percepe realul, prin prisma brumei de experiență de viață, coroborată cu o sumă de eresuri ori doar elemente din folclorul copiilor pe care le creează înadins ori doar le asimilează.

Cât privește caracterul alegoric al romanului, acesta reiese, de pildă, din surprinderea eforturilor pe care le face viața, pentru a-și fixa rădăcinile, pentru a căpăta stabilitate, o imagine sugestivă, în acest sens, fiind cea a trenurilor de cherestea cu ***câte două vagoane de călători atașate de locomotivă***, în care ***oamenii călătoreau pe acoperișuri, agățați ciorchine***, iar ***picioarele baletau până găseau locuri stabile.***

Fiind un bildungsroman, cartea lui Marian Ilea urmărește, mai ales, psihologia copilăriei, pe un segment reprezentativ al acesteia, surprins în clasele primare, când puiul de om caută să ia în stăpânire, măcar în parte, realitatea în care trăiește, fie învățând de la cei mari, fie căutând să redefinească lumea. De pildă, ***i-au spus negrului – îndoliatul și s-au oprit***, pentru ca această „geneză" sui-generis să continue: ***La o săptămână după ce-au descoperit negrul, Margasoiu le-a definit și galbenul. L-a numit: strada lungă și uniformă.*** Pe de altă parte, asemenea lui Leopold Bloom, binecunoscutul erou al lui Joyce, dar, fiește, la altă scară, copilul străbate lumea orașului – de fapt, cartierul –, descoperindu-i topografia, pătrunde în viscerele societății căreia îi este parte și pe care o percepe atât de familiară, încât spațiul în care se mișcă este desemnat drept ***curtea cartierului.***

Acest procedeu, al urmăririi traiectoriilor personajului prin oraș / cartier, este, de fapt, pretextul romanesc pentru schițarea perimetrului unde trăiesc eroii cărții, cu semnele sale distinctive și, cu precădere, cu umanitatea care-l populează și, desigur, îl animă: ***Casa era nu departe de piața cu catedrala, de fabrica de pâine, de castanii cu coroane stufoase și de râul învolburat ce curgea din munte.***

Traseul personajului este, în aceeași ordine de idei, calculat cu grijă (***De la chioșcul de tutun până la școală sunt cinci minute de mers la pas.***) și trece prin ***tunelul vechi, de legătură între biserică și fosta școală de călugări, întunecos, căptușit cu pietre late cenușii – care la lumina chibritelor sau a lumânărilor se înviorează umplându-se cu mii de punctulețe argintii***, cel care ***se înfundă chiar sub scara pe care se ajunge la clopote*** și adaugă doza de mister necesară imaginației copiilor, încât poveștile se prelungesc și în viața reală, așa cum, pentru ei, ***Nea Isac***, unul dintre adulții cu care interacționează, are un picior de lemn fiindcă a luptat cu un rechin cândva și s-a salvat pe ***o bucată de lemn la gurile de vărsare ale fluviului.***

Rămânând în aceeași sferă joyceană, la peregrinările lui Margasoiu (ori ***ale Margasoiului***, nume a cărui paradigmă e aproape completă în carte) prin cartier, care amintesc de cele ale personajului irlandez, prin Dublin, se adaugă și modul în care sunt, deseori, decupate, atent, gesturile personajelor, actele din care se compune existența. Iată, de pildă, un astfel de fragment: ***Nea Arghire iese din casa scărilor, îmbrăcat în hainele din piele neagră. Sub braț își ține casca portocalie și ochelarii. Scoate din garaj mobra*** (...). ***Ochii lui Nea Arghire sunt închiși în spatele oglinzii. În ochelari se vede curtea răsturnată. Nea Arghire ambalează motorul...***

Pe de altă parte, în lumea concentrică a cartierului, unde se formează viitorii adulți, narațiunea înregistrează, cu precădere, clipele, insignifiante, din afară, dar care dau savoare existenței copiilor, ale unor plăceri mai mari sau mai mici, de la posibilitatea de a se bucura de banala gumă de mestecat – o raritate la momentul când își trăiesc personajele copilăria –, la farmecul adus de circul ambulant și până la descoperirea satisfacției date de chiulul de la ore, dar, mai ales, de crearea strategiei în acest scop: ***te ceri afară cu o față chinuită, după ce ridici două degete și aștepți să te vadă doamna învățătoare Munteanu.***

Totodată, naratorul surprinde modul în care, încă de pe acum, își face apariția, în psihologia copilului, sentimentul vinovăției, venind din convingerea că există, mai devreme ori mai târziu, un moment în care greșelile se plătesc, așa cum, în întuneric, lui Margasoiu i se pare, uneori, că este lovit peste față de păpușile surioarei lui pe care le rupsese din răzbunare.

Totodată, devenirea copiilor înregistrează și un difuz (pre)sentiment – prematur, firește – al precarității, fără (aparentă) legătură cu imediatul, care începe să-i traverseze, de vreme ce, pe lângă povești cu feți-frumoși, universul imaginației lor adună și povestiri despre întâmplări surprinzătoare pentru ei, fiindcă sunt triste, dar reale, cu eroi palpabili, așa cum este tatăl lui Lușu, ***Nea Arghire***, despre care află că ***fugise din armată*** doar ca ***să-l vadă pe Lușu***, fiind, apoi, ***căutat cu armata, miliția și câinii.***

Asemenea unui insolit comando, cei câțiva copii din grupul aflat constant în jurul lui Margasoiu, descind în punctele-cheie (așa cum le consideră) ale cartierului, observă și se încarcă – uneori prea devreme – cu imagini ale vieții pentru care, conștient sau nu, se pregătesc, între ei și lumea mare stând, tampon, câțiva adulți, pe care-i urmăresc, de la care învață, care le sunt, în parte, modele: ***Nea Arghire*** (care-și tot desface și reasamblează motocicleta), ***Nea Vicente***, milițianul Joji, cărora li se adaugă și alții, pe măsură ce raza cercului în care se mișcă se mărește. Astfel, celor de mai sus, li se alătură preotul Călugăratu, ***Doamna învățătoare Munteanu*** ori ***Nea Isac***, vânzătorul infirm de la chioșcul unde se găsesc mai de toate pentru lumea din cartier (***jucării, ciocane, traforaj, țigări, dulciuri, caiete și creioane***), dar dintre care acestuia, simptomatic, poate, nu-i place să vândă caiete.

Tot acum, pentru eroii cărții, încolțesc și primele tresăriri ale sufletului (când Margasoiu o sărută pe frunte, într-o recreație, la școală, pe Aurelia Knall, fata care-i oferă bomboane din cele primite de la ***Nea Isac*** și care, desigur, se înroșește de emoție), și, de asemene, în aceeași epocă, este încercat și gustul cruzimii.

Romanul lui Marian Ilea nu ocolește nici intruziunile politicului (eufemistic, spunând), în viața oamenilor, în perioada în care se derulează acțiunea – deși nu este obiectivul său principal – , o ipostază a acestui univers fiind ***omul roșu***, sintagmă cu trimiteri cel puțin uble, atât la lumea basmului, cât și la comunism.

Cât privește relația dintre generații, pentru că universul cărții cuprinde o comunitate relativ restrânsă, deși orășenească, adulții sunt un fel de părinți ai tuturor copiilor, în sensul că fiecare, în felul său, le poartă de grijă. De aceea, de exemplu, ***Nea Isac*** își dă și el obolul la educarea puștilor, atrăgându-le atenția asupra exprimării. Când Margasoiu vrea să cumpere ***un caiet din ăla cu pătrățele, nene Isac***, vânzătorul îl corectează: ***Vă rog frumos, nene Isac. Așa se spune, băiete***, iar copilul acceptă firesc sfatul și se adaptează. Însă povețele merg și în sens opus, fiindcă și Margasoiu îi spune maturului: ***Nu se spune autobuzul ăla, nene Isac*** (...). ***Se zice autobuzul acela, nene Isac.***

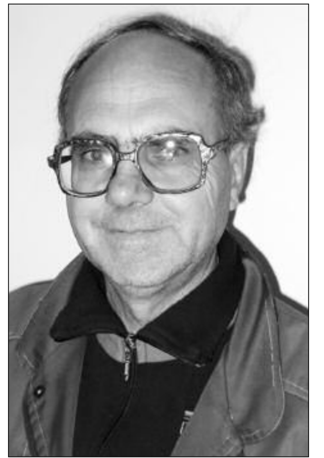
Prin urmare, aproape tot ce-i privește pe copii pare a se înscrie într-o acțiune concertată (chiar programatică, în măsura în care scopul e al vieții), inițiatică, pornind de la întâmplări majore (o operație de apendicită, de pildă) și ajungând până la informații mărunte (cum ar fi ***câți centimetri are un stânjen***), prin care întreaga societate urmărește să-și asigure continuitatea, prin tânăra generație.

Pe lângă copii, există în carte încă un număr foarte mare de nuclee narative, concise, construite prin îmbinarea unor frânturi de tablouri aduse în prim-plan de memoria afectivă, printr-o cronologie insolită, indusă de evenimentele pe care le creează ori în care se implică aproape permanent tinerele vlăstare, care, deseori, mimează maturitatea, prin prima țigară sau prin alte gesturi simțite ca etalon al vârstei spre care se grăbesc să meargă.

Sub aspect stilistic, romanul lui Marian Ilea este un lung poem în proză, în care lirismul, amintit încă de la începutul acestor rânduri, asociat frecvent cu ludicul (surprins și la nivelul conținutului, dar și la cel al limbajului, prin valorificarea folclorului copiilor, sugerat prin prezența unor recitative, dintre care unele sunt create ad-hoc), răzbate din acțiune și (mai ales) din limbaj. Se pun, astfel, în valoare, pe de o parte, perspectiva copilului asupra lumii și actelor ei definitorii, iar pe de alta, încercările lui de a reconfigura realitatea, dându-i nu neapărat altă față, ci, în special, arătând-o așa cum ar dori-o el. De aceea, deseori, datele reale ale vieții sunt fie supradimensionate, fie atenuate, diminuate și amestecate cu ficțiunea, încât impresia creată e de oniric, mesajele părând ambigue, prin ștergerea graniței dintre real și imaginar, prin stilul indirect liber, prin împletirea dintre discursul auctorial și cel al personajelor, încât, uneori, verosimilul e abandonat (aproape) deliberat, iar școala, strada, teatrul devin doar ingrediente a ceea ce, la începutul romanului, era delimitat drept ***curtea cartierului.***

Așadar, cartea lui Marian Ilea, cu titlu amintind de un celebru roman dostoievskian, completează paradigma literaturii despre copilărie (de această dată, petrecută în cadru urban), despre psihologia copilului, despre eforturile devenirii, demonstrând, implicit, că, indiferent când și unde ar trăi, în primii ani de viață, omul face, în mare, conștient sau nu, aceiași pași spre împlinirea condiției sale, iar datele concrete ale existenței într-un loc sau altul sunt doar nuanțe care pot spori savoarea vârstei, a experiențelor trăite, de obicei, cu entuziasm, cu patos, cu încredere în aproape orice din jur.

Viorel Nica

Nici modern, nici de modă veche

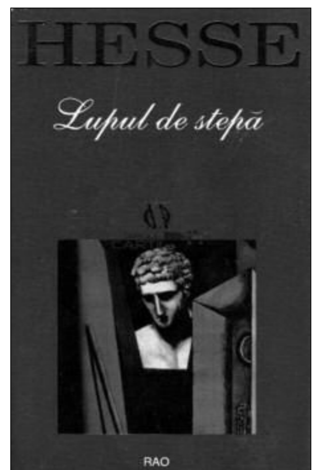
În 1927 scriitorul elvețian de origine germană Hermann Hesse (1877-1962) a publicat romanul (tălmăcit în românește de George Guțu și publicat de RAO (în 2015) *Lupul de stepă,* în al cărui spațiu fictional atât de spiritualizat își așează personajele dornice să se emancipeze, să se ridice per aspera ad astra, pe culmea celui mai cutezător ideal, să se implice în realizarea unor lucruri mărețe, de o anvergură impresionantă, să-și transfigureze viața mult prea banală și prozaică uneori, să contribuie la modelarea unei lumi pașnice, de o consistență remarcabilă, într-o mult mai mare măsură rațională decât irațională, să intersecteze unele cu altele în cel mai fructuos mod cu putință, renunțând la orice idiosincrazie mai mult sau mai puțin stupidă, la orice neinspirată tentativă blocant-mărginitoare, la orice eschivare de natură să le compromită mai devreme ori mai târziu.

Din cuvântul-înainte al editorului cărții menționate aflăm că „lupul de stepă era un bărbat de aproape cincizeci de ani", „trăia foarte liniștit și retras, se distanța de modul de viață burghez, pe care-l găsea incompatibil cu felul său de a fi liber și mlădiu, independent, neaservit nimănui, afișa o anumită stranietate tulburătoare, „era un geniu al suferinței" reținute, câtuși de puțin exhibate, deținea o bibliotecă imensă, de care se folosea spre a-și scrie propriile cărți cu tentă cosmopolită, era dezordonat, capricios, anarhic, își savura intens fiecare reverie, avea o tânără iubită cu care obișnuia să se certe din când în când din te-ai mira ce pricină, părea să fie „unul dintre acei oameni care au nimerit între două epoci, pierzându-și sentimentele de siguranță și întreaga lor inocență, unul dintre acei oameni al căror destin îi condamnă să trăiască intens incertitudinea vieții omenești sub forma unui chin, a unui iad personal. Spre a-l cunoaște mai bine pe „lupul de stepă", al cărui nume Harry Haller, autorul ne pune la dispoziție „însemnările" acestuia, ce constituie „o încercare de a învinge marea boală a epocii nu prin ocolirea și înfrumusețarea ei, ci prin strădania de a transforma boala însăși într-un obiect al relatării"; ce reprezintă, pe de altă parte, „o călătorie prin iad, o călătorie bântuită, când de teamă, când de curaj, prin haosul unui univers sufletesc inundat de întuneric, o călătorie făcută cu voința anume de a străbate iadul de la un capăt la altul, de a înfrunta haosul, de a suporta până la sfârșit suferința provocată de toate relele" lumești, pandorice.

Citind cu atenție, ba chiar recitind laborios aceste „însemnări" iregulare, fracturate, rizomatice, descoperim că personajul principal al cărții pomenite nu privea cu ochi buni tentația „căii de mijloc" a unei vieți plate, sedentare și normale, refractare oricăror impulsuri nomade, deteritorializante, ci dorea să o apuce într-o direcție extremă, să se angajeze într-o activitate consistentă și, în același timp, epatantă, antiburgheză, să dea „un nou sens absurdei vieți omenești", să-și spiritualizeze intens modul de existență amenințat cu plafonarea, cu automatizarea, cu rutinizarea, să treacă dincolo de granițele normalității fade (între care se complăcea banalul, unidimensionalul »om oarecare», deprins să ființeze într-o manieră burgheză aplatizată, lipsită de orice propensiune spre veleitate ori excepționalitate). În calitate de avid, disponibil, ahtiat cititor al unui anonim, dar captivant (de nu cumva chiar capturant) Tratat despre lupul de stepă, el a sesizat că într-un om (ca el) instinctul (de lup) coexistă cu spiritul (profund uman), că interioritatea-i bogată și dinamică era plină de contradicții virulente, că avea o ființă alcătuită „din mii de ființe", că viața lui inefabilă și tensionată „nu pendulează doar între doi poli", „ci între mii, între nenumărate perechi de poli", că „omul nu este o structură împietrită și durabilă", „ci mai degrabă o încercare și o trecere, nu este nimic altceva decât o punte îngustă, periculoasă, întinsă între natură și spirit". Simțindu-se alungat de viață, a căzut pradă mâniei, urii, îndârjirii „profunde și răutăcioase", dezorientării chinuitoare, mizantropiei incurabile, surescitării lacome, încrâncenării deprimante. Aflat în vizită la un „onorabil" profesor, a criticat atitudinea militaristă a acestuia, i-a spus cu franchețe că nu era de partea lui, indignându-l, dezamăgindu-l, ofensându-i „lumea burgheză, morală și savantă". Față în față cu o fată din restaurantul Vulturul Negru, s-a lăsat iscodit, a mărturisit că era divorțat, că nu se înțelegea prea bine cu ibovnica lui Erika, o făptură amorfă, insipidă, plată, că avea oroare de tot ce era „edulcorat"? Pe parcursul unui vis mai aparte, stătuse de vorbă cu Goethe, îndrăznise să-i reproșeze că-i „prea solemn și prea orgolios, prea încrezut și prea puțin sincer", prea optimist, că a reprimat „ispita abisului", constatase că nu putea vorbi serios cu celălalt care lua totul în glumă, dansa minunat. Revăzându-o pe fata din restaurant (pe care a aflat că o chema Hermina), a experiențiat plăcerea de a i se supune, i-a apreciat capacitatea „de a trece foarte brusc de la seriozitatea cea mai profundă la veselia cea mai zgomotoasă și invers", i-a devenit prieten devotat, a luat cunoștință de faptul că „oamenii ar trebui să-și fie reciproc oglinzi, să-și răspundă unul altuia, să-și fie ecou", a identificat în cealaltă „opusul" său, și-a întipărit în memorie ultima ei poruncă: aceea de a o omorî (evident într-o modalitate simbolică, după ce își va fi ispășit stadiul inițiator), a acceptat să devină „discipolul ei (așa cum odinioară Socrate își dăduse silința să-i fie discipol Diotimei fascinante), i s-a dezvăluit ca „lup de stepă", pomenindu-i tratatul în care fusese descris chiar el într-o modalitate scrupulos speculară. În intervalul următoarei întâlniri cu înțeleapta, tandra, înțelegătoarea Hermina, i-a făcut cunoscută fetei atitudinea sa pacifistă (vehement condamnată de un ziar pe care ea tocmai îl citise), a fost învățat să danseze chiar de ea, s-a deprins cu „micile și ușoarele meșteșuguri și jocuri ale vieții". La sugestia minunatei sale prietene-inițiatoare, ditomice, și-a petrecut o noapte cu Maria ce trăia „de pe urma grației și a drăgălășeniei", fiind neobișnuit de talentată „în ale dragostei". Aflat sub stăpânirea lui Eros, a resimțit intens atât încântarea, cât și tristețea (de a o fi trădat pe Erika, prima lui iubită), se crezuse îndreptățit să năzuiască mai degrabă „către cerul înstelat" decât „după câteva parale", și-a asigurat „fericirea simțurilor", a descoperit „posibilități noi de a iubi și de a trăi" (măcar că nu atinsese beatitudinea). Decât că, sătul fiind, la un moment dat, de-o așa fericire nesperată, i se făcuse dor de suferința de altădată, aptă să îl transporte cât mai departe de ceea ce era drăgălaș, facil și mărginit, incapabil să-i inducă prea râvnita stare de tensiune creatoare. Grație Herminei pricepuse cât de curând că eternitatea după care jinduise mai presus de orice „nu era nimic altceva decât mântuirea de timp, nu era, într-un fel, decât revenirea acestuia la inocență, remetamorfozarea lui în spațiu", că „acea claritate a eterului vibrează ca „un râs etern al divinității"; îi auzise „pe nemuritori râzând", eveniment de excepție pe care-l consemnase într-o poezie ditirambică, fin contrapunctată, elevat concepută în maniera lui Holderlin, marele său înaintaș romantic, ce îi modelase simțitor modul de existență și de gândire; intuise că destinul avea să-i pedepsească „nesfârșita vină de a fi trăit" în grădina exuberanței, teribila îndrăzneală de a fi gustat „din dulcele fruct al pomului edenic", se simțise „nici un om modern, dar nici unul de modă veghe". Mergând la un bal mascat, a avut ocazia să danseze cu seducătoarea Maria, s-a simțit învăluit de „toate farmecele feminității" Herminei ce juca un rol „hermafrodit", amintindu-i de Hermann, prietenul lui din tinerețe, onorându-l cu „o seducție plină de grație", oferindu-i prilejul să guste „din dulcea otravă" vrăjitorească, a gustat intens „acea unio mystica a bucuriei", a sorbit „din visul și beția dulce a contopirii cu ceilalți", „se dizolvase în beția acelei sărbători precum sarea în apă", s-a avântat - more dionisiaco - „în vârtejul dansului, al muzicii. La îndemnul Herminei și al prietenului ei Pablo saxofonistul a acceptat invitația la „o mică reprezentație", „pentru nebuni" unde a băut un elixir, s-a servit de-un stereoscop spre a pătrunde într-o „galerie minunată de imagini", a alunecat pe tărâmul fantasticului ademenitor, s-a desprins, în manieră orientală, să nu-și mai ia în serios propria persoană, a izbucnit „într-un hohot de râs mântuitor", a urmărit, emoționat, „lupta dintre oameni și mașini" (desfășurată într-un captivant plan imagistico-magic), s-a implicat în desfășurarea acestei grozave încleștări, situându-se de partea omenirii intimidate, propunându-și să reînnobilieze viața, a luat „lecții de modelare a personalității" într-o modalitate ludică, a stat de vorbă cu jovialul Mozart care i-a arătat câțiva nemuritori (Brahms, Wagner), apoi a leșinat. Revenindu-și în fire după o nu prea lungă bucată de vreme, continuase să fie „spectatorul teatrului magic", a sfărâmat „oglinda în țăndări", s-a înfiorat văzând-o pe Hermina moartă (după cum îi profețise cândva), l-a reîntâlnit pe Mozart de la care a aflat, pe un ton cât se poate de relaxat, că „umorul e întotdeauna un umor negru". La sugestia ilustrului compozitor nemuritor li s-a înfățișat procurorilor care l-au acuzat, fără să stea o clipă pe gânduri, că o omorâse pe Hermina și care l-au condamnat, după o judecată sumară, să trăiseră veșnic râzând, într-o stare de euforie obligatorie.

Împletind degajat realul de cele mai multe ori dezavuabil cu fantasticul mirobolant, îngăduindu-și în repetate ori să sublimeze banalul tern și derizoriu, avansând în direcția spiritualizării progresive, resimțite ca unica șansă a condiției umane de a se salva de la degradare și aplatizare, învăluind într-o fascinantă aură poetică tot felul de accidente, denivelări, clivaje existențiale greu de suportat ca atare, scrutând voluptuos lumea din cât mai felurite unghiuri de vedere (cu intenția de a-i lumina aspectele mai întunecate, de a-i exorciza părțile rele și blestemate, de a o determina să ia act atât de minunățiile, cât și de vicisitudinile sale), hesseianul opus romanesc Der Steppenwolf se situează (din punct de vedere al opțiunii estetice) undeva la jumătatea drumului dintre modernitatea acaparantă, intempestivă, precipitată și tradiția inofensivă, molcomă, discretă, alegând să nu fie nici modern, nici de modă veche, să se așeze așadar pe fericitul interval al lucrărilor artistice temeinic întocmite, cărora li-e aminte mai degrabă să parieze pe valoarea treptat asimilată până la capăt decât pe funcționalitatea asumată într-o modalitate ostentativă și, mai ales, să se înstileze în spațiul literar cu o modestie neprefăcută, solicitând nu atât să fie citate întruna, cât citite cu drag.

...personajul principal al cărții pomenite nu privea cu ochi buni tentația „căii de mijloc" a unei vieți plate, sedentare și normale, refractare oricăror impulsuri nomade, deteritorializante, ci dorea să o apuce într-o direcție extremă, să se angajeze într-o activitate consistentă și, în același timp, epatantă, antiburgheză, să dea „un nou sens absurdei vieți omenești", să-și spiritualizeze intens modul de existență amenințat cu plafonarea, cu automatizarea, cu rutinizarea, să treacă dincolo de granițele normalității fade...

cronici

Aurel Sibiceanu

Glorioșii ani ai ratării

1977 ȘI CELE TREI CUTREMURE PERSONALE

„Știi, a zis Tata, cei de la Miliție mi-au interzis să merg acasă la mine, să nu părăsesc orașul. Astă noapte a luat foc depozitul de tâmplărie, au ars mărfuri de peste 30.000,000 de lei...” M-am așezat pe un fotoliu, am aprins o țigară, fără a mai ține cont de Tata, și am rememorat noaptea care trecuse, în fața ochilor aveam numai flăcările pe care le contemplasem, pe fondul nopții senine și înstelate.

Mai ticăloasă decât cenzura a fost autocenzura. În august 1977 a apărut prima mea carte, odiseea apariției ei am mai relatat-o acum 9 ani. Am revenit la acest moment pentru că tot scriind despre Tata mi-am amintit că vederea cărții mele nu i-a provocat nicio mulțumire – a privit-o, a mângâiat-o, a deschis-o cu oarece teamă, a citit puțin și a pus-o pe televizor. Seara, m-a poftit în grădină, m-a servit cu o țigară, am ezitat să o iau, nu fumam de față cu Tata. „Ia, zice, ai voie să fumezi...” Fumam în liniște și priveam în jos, către pârâul care mai tot anul avea doar sărace oglinzi de apă, dar cu malurile bogate în prigorii, sălcii, mesteceni cu mierle și stăncuțe, cu tufe de sânger, din care făcusem zeci de arcuri. „Știi, a zis tata, după lungi minute de tăcere, bunică-tu a avut multe cărți, mii, în română, greacă, latină, franceză și germană. Am citit și eu câteva zeci, poate chiar mai mult de o sută; unele chiar mi-au plăcut, dar, per total, cititul mi s-a părut o pierdere de vreme. Uite, natura e frumoasă, așa cum a lăsat-o Dumnezeu, dacă El există. Am făcut seminarul teologic, de gura lui taică-tu mare, dar nu m-am lămurit cum e cu Dumnezeu... Vișan, de ți-a fost profesor, și doctorul Decebal Moțoescu, colegii mei din clasele generale, deși au făcut liceul la real, sunt credincioși, e treaba lor pe unde se vor fi întâlnit cu Bărbosul, eu unul nu pot trece de ceea ce se vede... Bon, am răsfoit terfeloaga ta, Franț, sunt versuri pe care le înțeleg, altele, cele mai multe, mi se par ca nuca în perete! Chiar așa se scrie azi, fără cap și coadă, cu înțelesul la zăvelca de din dos a Stanii?” Asta era o vorbă a tatii, o folosea des, venea de la Doda Stana, o rubedenie în etate, ale cărei vorbe de duh te lăsau cu ochii în bagdadie!

Poemele mele de început erau mai lungi, curgeau, oarecum, ca o poveste. Primii mei cititori au fost Virgil Diaconu, Nicolae Eremia, Tudor Buicea și profesorul Ion Cincă. Acesta din urmă îmi făcuse un excurs în istoria cenzurii. Așa am aflat că aspiranții la gloria literelor, aceia care nu proveneau dintr-un cenaclu puternic, din mediul universitar, dintr-o gașcă literară, ori care nu aveau o proptea la București, se autocenzurau, pentru a nu fi puși în situația ca redactorul de carte să le creeze probleme, ori să le respingă manuscrisele. Dorința de a publica o carte (deh, ce tânăr nu voia atunci să-și vadă numele în librărie!) a făcut din mine un cenzor conștiincios. O dorință nesăbuită ca tinerețea, căreia nici acum nu pot să-i surâd cu nostalgie, ci doar critic. Mai târziu aveam să înțeleg poziția distantă a Tatălui meu față de carte în genere, dar n-am reușit să-i înțeleg ateismul, mai cu seamă că Pronia fusese generoasă cu noi, în anii de bejenie, mai puțin, poate, în accepția Tatii, în perioada când cei de la direcția coloniilor de muncă m-au luat de lângă părinți și m-au dus la un cămin-penitenciar pentru minori, între 1957 și 1959, pentru a le pedepsi încercarea de a părăsi Colonia. Lipsa bucuriei Tatălui meu, nu critica, la apariția primei mele cărți, m-a cutremurat, aș fi vrut să perceapă evenimentul altfel, ca pe un fel de revanșă a numelui familiei noastre. De fapt, tata a fost un om cam rece, mai mereu introvertit, îmi amintesc cu greu momentele când m-a mângâiat, cred că nu le pot număra pe degetele ambelor mâini...

Al doilea cutremur personal a fost tot în nefastul an 1977. Era în noaptea de marți, 25 octombrie, spre miercuri 26, zi în care îl prăznuiam lăuntric și în liniște pe Sfântul Dumitru, nume pe care l-a purtat Bunicul meu. Era o noapte caldă, ziua ce trecuse fusese însorită, fumam în balcon și rememoram puținul timp petrecut cu Bunicul, puțin peste un an... Din balcon aveam vedere până la Dealurile Ștefăneștilor. Deodată, în zona Gării de Nord s-a ridicat o flacără și creștea, se mărea amenințător, dând senzația că multe s-au aprins de la ea. Am crezut că în triajul gării luase foc vreo cisternă de benzină, în timpul manevrelor de formare a convoaielor de cisterne cu material petrolier. O vreme am privit flăcările din noapte, am căzut în fascinația lor ... Am adormit cu greu, parcă sub povara acelei lumini pustiitoare. A doua zi am fost la serviciu, am sosit acasă pe la ora 21, după orele de pregătire profesională. În sufragerie erau soția și Tata, tăceau... Tata era supărat, avea fața lividă. Am crezut că s-a întâmplat ceva rău cu Bunica, care cam bolise puțin peste vară. Am dat binețe, cu voce scăzută... „Știi, a zis Tata, cei de la Miliție mi-au interzis să merg acasă la mine, să nu părăsesc orașul. Astă noapte a luat foc depozitul de tâmplărie, au ars mărfuri de peste 30.000,000 de lei...” M-am așezat pe un fotoliu, am aprins o țigară, fără a mai ține cont de Tata, și am rememorat noaptea care trecuse, în fața ochilor aveam numai flăcările pe care le contemplasem, pe fondul nopții senine și înstelate. Cu greu am reușit să-l fac pe Tata să vorbească, am întors întâmplarea pe toate fețele, încercam să aflăm cine sau ce ar fi putut provoca incendiul... Spre ziuă, Tata a adormit în fotoliu, l-am învelit cu o pătură și m-am culcat și eu. M-am trezit pe la nouă, Tata îmi scrisese un bilet și plecase – „Sunt la miliție, așa cum au stabilit. Vin după ce termin, dacă voi mai fi liber.”

Nu mă mai simțeam în stare să merg la lucru, mă temeam să nu fac vreo prostie, din neatenție, sub presiunea nenorocirii care se abătuse asupra tatălui meu și, implicit, asupra întregii familii – lucram pe un utilaj complex, care putea face mari pagube, dacă nu ar fi fost supravegheat cu atenție. Am mers la dispensarul întreprinderii și am obținut un concediu medical de la medicul psihiatru Dan Stavarache; eram prieteni, chiar foarte apropiați. Medicul fusese coleg la medicină cu unchiul meu Corneliu, unchi care urma să participe la demonstrația din Piața Universității București, din 5 noiembrie 1956, demonstrație organizată și de Stavarache. Studențimea română prinsese curaj, cu nici o lună înainte, în Ungaria începuse revoluția anti-bolșevică. Elevii și studenții care s-au solidarizat cu maghiarii au fost exmatriculați din licee și universități, cei bănuiți a fi fost organizatori au fost încarcerați – unchiul meu s-a ales cu exmatricularea și un arest de 3 luni, doctorul Stavarache a fost băgat în închisoare un an. Medicul mi-a dat 7 zile de concediu medical și m-a îmbărbătat cu delicatețe. Tata a venit acasă după ora 12, obosit, nici de fumat nu avea chef. După mai bine de un ceas mi-a spus că a dat mai mult de 10 declarații. „Tată, mi-a zis, într-un târziu, le-am spus tot, cum am fost verificat de Controlul Financiar Intern, totul fiind găsit în regulă, cum am decuplat curentul electric, la plecare, în tot depozitul, așa cum fac de fiecare dată, ca să elimin posibilitatea unui scurt circuit... Am scris totul de 10 ori, poate de mai multe ori. S-au purtat frumos, dar încă nu am voie să părăsesc orașul, așa că o să mai stau pe capul vostru, Dumnezeu știe cât...”

Patru zile și patru nopți a stat Tata la mine, apoi a plecat acasă, la Bărbătești. După alte 7 zile, tărășenia s-a lămurit – în noaptea nefastă, niște manipulanți de pe rampa de tranzit, beți fiind, au intrat în depozit, să fure și, cum nu era lumină, au aprins niște hârtii, pe care nu le-au stins cum trebuie, de la ele .... Deși pare de necrezut, tatălui meu i s-au cerut scuze și i s-a spus că poate să reia serviciul în primire. A refuzat, și-a înaintat demisia, în sinea lui, paguba uriașă, răspunderea, orașul în sine, îi produseseră o rană mare, voia să se întoarcă acasă, unde se simțea apărat de locurile copilăriei și adolescenței, de mormintele strămoșilor, așa cum mi-a spus, peste ani...

Al treilea cutremur personal a fost în ultimul an al dictaturii ceaușiste, spre finele primăverii. Eram la serviciu, puțin după ora mesei am fost vizitat de colonelul Zamfir. Trecea drept un om de treabă, doi amici, colegii de serviciu, care fuseseră anchetați de el, pe probleme profesionale, spuneau că nu a fost violent fizic, ci doar psihic, relua temele cu șiretenie, te băga într-o zonă logică în care spuneai ceea ce voia să afle. M-a chemat la biroul lui de pe Platforma Petrochimică, m-a îmbiat cu un pahar de coniac bun și mi-a zis, aproape părintește: „Măi, Aurele, de ce nu te potolești tu? Te-ai înhăitat cu scribălăii ăia, vorbești prostii, da d-ălea gogonate, care te duc la arest și într-o bună zi, chiar la pușcărie, din care nu vei ieși teafăr, copile, va fi vai și amar de tine...” Acest colonel lucrase și la trustul de aprovizionare, unde muncise Tata, care îmi spusese că nu-i făcuse probleme. Văzând că nu zic nimic, că privesc melancolic paharul cu coniac, de care nu mă atinsesem, colonelul a continuat: „Nu ești demn de tatăl dumitale, de nea Florică, el este un om de înțeles, e onest și recunoaște schimbările în bine, din țara asta încă amărâtă și pândită de hienele străinătății. În fine, hai afară, la o țigară.” Mergeam la pas lent, pe drumeagul de lângă sediul Securității de pe platformă, trăgeam din țigări, în liniște, eu mă gândeam la zisa lui despre tata, la acel „el e un om de înțeles, recunoaște schimbările în bine”, mă întrebam dacă Tata a fost sau nu „omul lor”. „Știi, a continuat colonelul, poate vremurile se vor schimba, se întrevede o internaționalizare a tehnologiei și informației, Moscova s-ar putea să ne dea un brânci mortal. Nu e bine cum vă poziționați voi, ăștia citiții, sunteți naivi și nici nu știți ce vă așteaptă, toată bruma de dezvoltare, așa cum este ea, se va duce pe apa sâmbetei. Treaba ta, faci ce vrei... Spune-i lui nea Florică toate cele bune, că nu am uitat buna noastră colaborare...” M-am îngrozit, deci Tata chiar a fost omul lor... Până în 2003, când s-a strămutat Dincolo, m-am mai văzut cu Tata doar de câteva ori, poate 5, poate 10, dar niciodată nu am îndrăznit să-l întreb deschis ce și cum au fost relațiile lui cu Securitatea, pare incredibil, dar educația primită și felul de a fi al Tatii mă opreau să pun chiar orice întrebare. În 2010 mi-am luat inima în dinți și am cerut dosarul Tatălui meu – surpriză, Tata fusese urmărit și anchetat și sancționat până în noiembrie 1989, fusese turnat de vecini și chiar de rude, invidia sau șantajul făcuse din aceștia niște vânzători de duzină... Bietul meu tată nu mi-a spus, a ținut în el, probabil pentru a mă menaja. Iată cum un ins mi-a băgat un fier roșu în suflet și am trăit cu el acolo, departe de tatăl meu... Puteam să stau mai mult cu tata, să discutăm, să petrecem molcom, să discutăm, să ne bucurăm unul de altul, în bruma asta viață... Dar, niște vorbe aruncate de un nemernic și prejudecățile mele m-au ținut departe de Tata, Dumnezeu să-l țină în lumină, l-am acoperit cu partea străină a sufletului meu...

Alexandru Jurcan

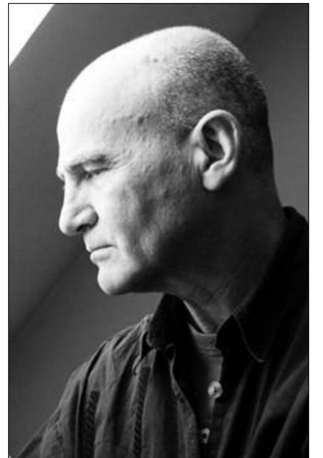
Mișcarea discretă a trenurilor

Mi s-a făcut dor de filmele lui Jean Renoir (fiul marelui pictor Pierre-Auguste Renoir), care a primit în 1975 un Oscar pentru o carieră de 40 de filme. În 1974, Jean Renoir (1894-1979) a publicat la *Flammarion* cartea *Ma vie et mes films/ Viața mea și filmele mele*, dedicată celor din *Nouvelle Vague*, de care și el se simțea preocupat. Povestește despre filmările la *Bete humaine/Bestia umană*, după romanul lui Zola. Au folosit o locomotivă adevărată, iar S.N.C.F. le-a oferit o cale ferată de vreo zece kilometri, unde se puteau desfășura în voie. În spatele locomotivei se afla un vagon unde au instalat un generator de electricitate. Actorii Jean Gabin și Carette păreau mecanici reali de locomotivă, iar zgomotul îi obliga să comunice prin gesturi. Jean Renoir crede că acest film a afirmat dorința sa de realism poetic. „Masa de oțel a locomotivei devenea în imaginația mea covorul zburător al poveștilor orientale, iar Zola, din mormânt, m-a ajutat să mă mențin pe acest plan ideal". Pentru rolul Séverine, producătorii s-au gândit la Gina Manès, o mare tragediană, dar Renoir i-a avertizat că publicul va intui finalul dramatic cu asemenea distribuție și a preferat-o pe Simone Simon, cu profilul ei delicios , de la care te puteai aștepta la orice, dar nu la vreo tragedie.

Am revăzut *La bete humaine*, incitat de mărturisirile lui Jean Renoir. Personajul Jacques Lantier (Gabin) știe că are pulsiuni criminale, că plătește pentru generațiile anterioare, care și-au înecat viața în alcool, dar e conștient că „nu poți construi fericirea peste o crimă". Vocea lui Gabin e echilibrată, liniștitoare. Mersul său greoi are eleganța celui care trudește. Simone Simon joacă excelent în rolul femeii senzuale, un fel de pisicuță fragilă, calculată. Jean Renoir construiește filmul cu o rigoare elaborată, cu cadre în care eclerajul e studiat, fără a fi ostentativ, cu respect imens pentru romanul lui Zola. Concizie și austeritate. Din cauza geloziei, Roubaud ucide chiar în prezența soției Séverine, care va deveni amanta lui Lantier. La Zola, Lantier nu e în tren când se petrece crima, ci vede de afară, în goana trenului, oribilul eveniment. Regizorul e atent la detalii compensatoare (norii din spatele lui Gabin, când acesta își mărturisește atavismul ori locomotiva ce trece în spatele ferestrei).

Jean Renoir credea cu tărie că cinematograful francez „stă sub semnul luptei autorului contra industriei". Dorea ca spectatorul să distingă clar numele regizorului, văzând un film, așa cum privitorul din muzeu recunoaște pictorul. Autorul ca valoare supremă, intens validată.

Vocea lui Gabin e echilibrată, liniștitoare. Mersul său greoi are eleganța celui care trudește. Simone Simon joacă excelent în rolul femeii senzuale, un fel de pisicuță fragilă, calculată. Jean Renoir construiește filmul cu o rigoare elaborată, cu cadre în care eclerajul e studiat, fără a fi ostentativ, cu respect imens pentru romanul lui Zola.

A.J.

Un omagiu datorat

Veritabil brand de țară românească, Dinu Lipatti a fost, în trecerea sa meteorică prin această lume, un geniu al muzicii din toate timpurile, iar fascinația înregistrărilor sale crește necontenit. L-am descoperit de copil, parcurgându-i repetat viața în imagini și pătrunzându-mă de efigia sa plină de lumină și bunătate. O sumă de trăsături pozitive de caracter a forjat o personalitate devenită emblematică în lumea artei celei mari: ordine interioară, disciplină, tenacitate, modestie, altruism, solidaritate, exigență de sine. Interpretările sale emană frumusețe, erudiție, autenticitate, echilibru suveran, perfecțiune, claritate a planurilor sonore. Ascultați-l în Bach, Chopin ori Grieg și bucurați-vă, că aveți de ce!

Mai târziu, i-am descoperit și compozițiile. O a doua vocație, încă puțin și parțial cunoscută sau, din păcate, subapreciată. Muzicieni interbelici renumiți au intuit la el, cu perspicacitate superioară celor de azi, o puternică vână creatoare. O personalitate ce se vădește într-o operă cu lucrări de patrimoniu, scrise pentru cele mai diverse combinații instrumentale și vocale. Muzica lui, de expresie autohtonă incontestabilă, afirmată cu bun gust, surprinde prin inventivitate, punere savantă în pagină, siguranță a construcției, conectare fermă la modernitate (la jazz, de exemplu). Am considerat cercetarea creației sale pentru pian o datorie de conștiință, elaborând chiar o teză de doctorat, în domeniu. I-am cântat, îi cânt și-i voi cânta lucrări atât în țară, cât și-n străinătate (între ele, monumentala Fantezie op.8).

Centenarul Lipatti, din acest an, se apropie de sfârșit. Câte ceva, aniversar, s-a întreprins, dar mai sunt multe de făcut și adăugat. Este de dorit ca în anii următori să continue cinstirea meritată a memoriei compatriotului nostru ilustru, prin alte cercetări științifice și manifestări de anvergură, dar, îndeosebi, prin (re)editarea înregistrărilor și partiturilor sale.

Model și imbold pentru mulți, Dinu a înfruntat, cu discreție și curaj, o boală cumplită. Ce l-a răpit la vârsta pământească de treizeci și trei de ani. Ultimul său recital, păstrat, benefic, în memoria benzii, a fost la Besancon, în festivalul muzical de acolo. Ajuns azi la a șaptezecea ediție și devenit o sărbătoare și o mândrie a comunității locale. În cadrul acestuia, am avut fericitul prilej de a susține un recital, datorat unei binevenite inițiative românești, acceptată de francezi. Întreaga Sală a Parlamentului din localitate părea că respiră și acum din oficierea acelui recital din septembrie 1950, adânc impregnat în memoria urbei. Am cântat în fața unui public numeros și entuziast, ce se întâlnea prima oară cu lucrări zămislite de Lipatti compozitorul. Unii ascultători mi-au spus că știu de la rude vârstnice, unele venite și de la mari distanțe, despre aripa îngerului ce a planat atunci aici. A fost o întâlnire aparte, extraordinară, inițiatică, semnificantă și de neuitat...

Lipatti spunea: ”Nu vă serviți de muzică, serviți-o!" Găsim în afirmație chintesența conduitei artistice a celui despre care nașul de botez, marele George Enescu, a zis, pe bună dreptate, că ”purta pe frunte o stea". Timpul avea s-o confirme...

VINICIU MOROIANU

Muzica zilelor noastre

România întâlni India

Grație unor instrumentiști compatibili și entuziaști. Angrenați, ferice, în acest proiect demn de arătat și de lăudat. Ca Menuhin și Shankar, acu` jumate de veac. Când au convenit că „Vestul întâlnește Estul". Cântând laolaltă sub astă deviză și lăsând în urmă discuri antologice. Yehudi, violonist iubit, instruit de Enescu. Ravi, ajuns în America, spre gloria sitarului și-a patriei natale. Împletind peren simfonic occidental cu folclor oriental. Sub semnu` virtuozității, ingeniozității, originalității, caracteristice ambilor neîndoios...

Precum evidente astăzi la Alex Tomescu, Udhai Mazumdar (trăit acas` la Ravi niște ani), Bhaskar Das și Rohan Dasgupta. Un cvartet inspirat, rafinat, cu un recital mult interesant. Vioară, sitar, bansuri și tabla. Dialogând energic, consistent ritmat, vrednic armonizat. Sunet colorat de corzi, fluiere și tobe-nsumând adecvat. În deplină armonie, cu pregnantă bucurie. Atmosferă creând, lumi îndepărtate fertil îngemănând. Și punți binevenite între culturi durând...

Îl știm pe Tomescu tot inovativ. Explorând util muzici fel de fel. Ca un Nigel Kennedy, de la București. Rostuind universuri artistice de calitate prin prestații minunate. De melomani căutate, unanim apreciate. Cu partenerii hindu izbutind, de pildă, un ”Dans țărănesc" românesc triumfal. Ce dovedi, fără putință de tăgadă, că muzica bună, în spațiu și timp, hotare nu are. Ci, numai răsună, senină, sub soare...

Niște tineri valoroși

Întâlnirea cu ei, la ceas de seară, în casa Lipatti. În salon, sub candelabre. Piteșteni destui veniți să-i asculte. Intim festival, atmosferă anume...

Ionuț Diaconu e student la Dimulescu, în Conservator. Îl aud a patra oară și mă minunez la fel de talentu` din el. Era elev când a venit la Pitești, într-un amfiteatru. M-a uimit d-atunci, i-am urat de bine și i-am sugerat... rocku` progresiv. Că mână are, tehnică, țais, ardoare, nu mai vorbesc. Muzicalitate, enorm. Acuma, tot printre clasici îl regăsii. Vădit mai întemeiat și mai strașnic nuanțat. Mai larg familiarizat cu partituri de dificultate. De Enescu, Bach – Busoni, Brahms și Liszt cu vreme în urmă create. Ca să fie nestemate lucind în eternitate. M-a-ncântat acest băiat care, clar, a progresat. Pe când la filarmonica loco, în recital, invitat?

Ieronim Gugu e ceva mai mare de ani. Tot cu Dimulescu școala absolvind. Un fenomen, i-aș spune. O revelație, neîndoios. Un ”frumos nebun" al claviaturii. Mustind de trăire și intensitate. Vădește din plin virtuozitate. Scriabin, Rahmaninov și Prokofiev fură un prilej să arate ce poate la note. Și poate, nu glumă. Convingându-ne pe toți că, de iese-n lume intens, traiectoria ascendentă-i va fi și gloria nu-i va lipsi. La incandescența avută, la iuțeala arar întâlnită și la vigoarea dezlănțuită cu care-a cântat, certitudinea succesului m-aș mira să nu-i surâdă. Ar onora indiscutabil orice orchestră autohtonă într-un concert împreună...

Concluzia? Scurtă și îndreptățită: mai sunt și români talentați...

ADRIAN SIMEANU

Constantin Arcu

Însemnare a călătoriei mele în America de Sud
(Fragment dintr-un jurnal de voiaj în contratimpi)

Pătrundem în pădurea subtropicală din care se desprind uneori arbori înfloriți, orhidee, ficuși etc. Din adîncurile pădurii, se aud zgomote ciudate, croncănit de păsări și țipete de maimuțe invizibile. Ghidurile turistice informează că aici trăiesc jaguari, tapiri, furnicari etc., dar aceste jivine exotice rămîn ascunse în pădurea deasă.

30 și 31.03.2017 – Buenos Aires

Din nou o însemnare seacă: „30.03 - Plecare spre Iguasu, avion – loc 1 J, foarte bun; spray țînțari?” La fel pentru ziua următoare: „31.03 – Iguasu – am făcut apoi cumpărături. Plecare spre Sao Paolo.” Mi se pare inadmisibil pentru un călător diarist. Notele astea nu ajung nici pentru o pagină de jurnal.

E clar ca lumina zilei că intrasem în vrie amîndoi, eu și Năzdrăvanul. Planurile noastre se năruiau unul după altul. Din tot ce puneam la cale și ridicam în închipuirea noastră în timpul nopții, ziua se alegea praful. Ce jertfă să pui la temelia acestor zidiri de mucava? Eram nevoit să ridic din umeri. Uneori, peste șubredele noastre edificii se abăteau cutremure devastatoare. Avocatul a dezlănțuit unul chiar în acea dimineață. Înainte de a urca în microbuz, îi spunea ceva Ilonei sau vorbea cu el însuși, dar pentru a-l auzi eu probabil, lăudîndu-se că și-a făcut mendrele cum i-a plăcut. Asta-i ce-am poftit, spunea, în stilul lui Mihai Viteazu. Cam așa ceva. Suzana se afla în apropiere, dar n-a ripostat și nici nu părea afectată de afirmațiile lui Florian. Lipsa ei de reacție putea să însemne că nu avea nimic de-a face cu modul în care își satisfăcea gusturile omul acela sau că în cazul escortelor nu operează aceleași standarde etice și de conduită.

Eu m-am prefăcut că nu aud remarca și scocioram aiurea prin geantă. Simulam că sunt preocupat de altele, regretînd că mă lăsasem de fumat și m-am lipsit singur de un mod practic și civilizat de a-mi ascunde tulburarea. Năzdrăvanul a rămas interzis. Grea umilință pe capul tău, frățioare, i-am spus. Dar nu pune la inimă, trecem noi și peste asta. Se-nvîrte roata și-o să ne vină și nouă scuipat la furcă. Numai să nu fiu într-o eroare, Doamne ferește. Se întîmplă să mă uit la un om și să-mi pară că spune ceea ce eu cred că ar vrea să spună sau numai ce cred că acela gîndește. Așa că e bine să fim precauți. Sincer, sunt o pacoste uneori. Și nu sunt primul care o spune.

Am reușit să trecem peste momentul penibil, pentru că Răzvan ne-a cerut să urcăm în microbuz. Urma să ne deplasăm la aeroport și nu știu din ce motiv ne aflam în ușoară întîrziere. Am urcat cu un sentiment de ușurare. Mă simțeam întors pe dos, deși practic nu aveam motiv. Dar eram și ușor mahmur și n-aveam chef să discut cu nimeni. Parcă pluteam.

Drumul a fost agreabil cum nu se poate, pentru că și Năzdrăvanul își revenise treptat, ignorînd ofensa ce îi fusese adusă la prima oră. Părea liniștit. Nu știu ce se întîmplă cu el, însă de la un timp se tot lungește. Nu l-am măsurat, dar precis a luat cîțiva centimetri în vreo două luni. E ceva ciudat totuși să crească la vîrsta lui. Mă rog, asta nu mă deranjează defel. Numai să nu ia proporții în detrimentul vîrtoșiei, ferească sfîntul, că mă las păgubaș de-așa chilipir.

În Parcul Național Iguazu se intră printr-un punct prevăzut cu hărți pe care sunt înscrise circuitele și stațiile de tren, obiective, centre de vizionare, trasee și vălmășagul de cascade de pe Rio Iguazu, înaintea confluenței acestui rîu uriaș cu Rio Parana, iar un ghid inițiază turiștii în istoria și ecologia zonei. Aici se fac ultimele pregătiri înainte ca turistul să pătrundă pe porțile unei minuni a naturii, cum se exprimă ghidurile turistice. Se desfac bagajele mari, se scot hainele pe care fiecare le consideră adecvate și felurite sprayuri.

Exista posibilitatea unei plimbări cu barca pe Rio Iguazu pînă la baza cascadei și m-aș fi înscris cu drag (la Niagara a fost extrem de spectaculos). Însă din nou a intervenit ceva. Suzana s-a arătat prima interesată de această opțiune, iar Florian, cavalerește, și-a dat acordul: tot ce dorește doamna, se rezolvă, a spus. Ceva de felul acesta. Răzvan i-a atenționat că se vor uda pînă la piele, iar Suzana a surîs cu subînțeles: a-ha! Am renunțat la escapadă, închipuindu-mi pe loc un tablou de prost gust, „trei într-o barcă”, cînd nu era nici măcar un cîine între noi. Fusesem nevoit să abandonez, deoarece „aerul de pe fluviu are un efect demoralizator asupra oamenilor”, cum ar fi spus Jerome K. Jerome.

La acest inconvenient s-a adăugat un altul la fel de neplăcut. Pe cînd răscoleam prin bagaje cineva a amintit de țînțari, iar eu mi-am spus că prin pădurile de acolo trebuie să fie niște lighioane mari și veninoase ca scorpionii. Eram dotat cu spray și m-am dat din abundență pe față și pe gît, asigurîndu-mă că acest tratament îi va ține la distanță. Din cînd în cînd se iscau din senin pale de vînt și am simțit că mi-am dat spray în ochi, dar nu mi s-a părut ceva grav. Înainte de a intra în parc, am trecut pe la toaletă și, în timp ce mă spălam pe mîini, mi-am zărit în oglindă ochiul drept care se făcuse purpuriu.

În acest punct mă văd silit să mă asigur că închipuirea mea n-o ia din nou razna. Pentru că de îndată ce s-a aflat de accident, Suzana m-a sfătuit să mă întorc la toaletă și să-mi spăl ochiul cu apă rece. Din păcate, îmi dădusem seama tîrziu de gravitatea rănii și apa nu putea să facă minuni. Nu vedeam nici o ameliorare. Dar Suzana era acolo. Pentru a mă pune din nou în mare încurcătură, înainte de a pleca să se plimbe cu barca, fata și-a desfăcut din nou bagajele. Puțin mai tîrziu mi-a dat un flacon cu un medicament lichid pentru afecțiuni ale ochilor (un fel de colir, din cîte rețin). Mi l-a întins cu fermitate profesională, pentru a nu-mi lăsa posibilitatea să fac mofturi ca de obicei, prescriindu-mi orele la care să-mi pun picături în ochiul rănit.

Dincolo de poartă se află un complex format din magazine cu suvenire și restaurante. Aveam la dispoziție vreo jumătate de oră și Răzvan ne-a sfătuit să luam cîte ceva de mîncare. Puteai opta pentru un sandvici, cafea și apă sau răcoritoare. Există însă și un restaurant în care, pentru vreo 20 USD, se pot servi la discreție feluri și feluri de mîncare, în meniu fiind inclus și un grătar australian. Deși rănit și indispus, amintindu-mi de friptura fragedă din seara cu tangou argentinian, n-am ezitat să aleg această ultimă variantă.

Am intrat singur în restaurant, iar ceilalți s-au îndreptat spre magazinul cu suvenire. La scurt timp a apărut și Camil, decis să acționăm în echipă. Ne-am așezat la o masă, iar un chelner amabil ne-a invitat să servim din galantare orice ne poftește inima, în timp ce ni se pregătea grătarul. Am comandat o sticlă cu vin, după care mi-am ales cîteva antreuri ce mi s-au părut aparte. Tocmai fusese adus și vinul, un aliat de nădejde pentru un prînz servit pe la orele 11.

Grătarul cuprindea mai multe feluri de carne (vită, porc, pasăre), măruntaie și cîrnați, cît pentru un ospăț pantagruelic, așa că ne-am deplasat din nou printre galantare după garnituri și legume. Am luat din fiecare cîte puțin, însă din păcate carnea de vită nu era la fel de fragedă ca friptura din seara cu tangouri, la care Camil nu participase. Această dezamăgire venea pe fondul frustrării pentru că vinul se terminase. Era un neajuns ce putea fi remediat. Mi-am exprimat opinia că e nevoie de încă o sticlă și colegul de cameră s-a arătat de acord.

Din acest moment a început schimbarea la față a lui Camil. Dar să nu anticipăm. Deocamdată analizez acordul lui de a ne ocupa împreună de încă o sticlă. Omul nu era băutor de cursă lungă, însă probabil n-a vrut să-mi strice mie cheful cu mofturi de cumpătare. Și asta mi-a făcut plăcere. Dacă el refuza, cu siguranță o comandam singur, pentru că nu se dădea vin la pahar. În sfîrșit, sticla a fost adusă de îndată în fața noastră, pentru degustare și judecată. Am golit-o cu același entuziasm, pe cînd ospătarul ne făcea poze. Totul a decurs șnur. O mică neînțelegere s-a ivit la plată, pentru că apucăturile chelnerilor sunt aceleași peste tot. Dar mai bine să trecem peste asta.

În sfîrșit, după o scurtă ciondăneală, achităm nota puțin umflată și ne alăturăm micului nostru grup. Mă simt bine. Dacă nu ar fi fost accidentul ocular, m-aș fi simțit probabil excelent. Liber. Gata de zbor și de nebunii.

E o chestie bizară și mi se întîmplă pentru prima oară. Se spune că drumețul își ia în desagă de-a lungul călătoriei și problemele pe care le are. (Există un vers celebru pe chestia asta, cu necazurile pe care le iei alături în șaua calului, dar nu mi-l amintesc acum.) Nu știu cum mă învîrtisem de astă dată, însă m-am trezit în America de Sud fără nici un fel de probleme. Le uitasem acasă. Micile beteșuguri și neînsemnatele necazuri s-au fost prescris. Singurele probleme erau ale clipei de față. În rest, trecutul meu fusese șters cu buretele. Era lucrul cel mai bun care mi se întîmplase în ultimul timp. Numai de m-ar ține îngerul păzitor tot așa, mă rugam uneori.

Preocupat de strategii imediate și de mofturile Năzdrăvanului, parcă uitasem că în acea zi era programat să ajungem la una din minunile naturii, înscrisă în Patrimoniul Mondial al UNESCO. Am urcat în Eco-Tren, un tren pe o linie ferată îngustă, cu trei vagoane fără pereți, în fapt niște platforme cu bănci, pentru ca între turist și mediul ambiant să nu existe obstacole. Pătrundem în pădurea subtropicală din care se desprind uneori arbori înfloriți, orhidee, ficuși etc. Din adîncurile pădurii, se aud zgomote ciudate, croncănit de păsări și țipete de maimuțe invizibile. Ghidurile turistice informează că aici trăiesc jaguari, tapiri, furnicari etc., dar aceste jivine exotice rămîn ascunse în pădurea deasă.

Coborîm din tren la Estacion Garganta del Diablo (după cum descifrez acum într-o fotografie), unde un soi de ratoni lipsiți de inhibiții, numiți de localnici *coatimundi*, umblă printre picioarele oamenilor, într-o perpetuă căutare de hrană. De aici pornim *per pedes* pe alei și poteci pavate cu piatră, pe pasarele aflate deasupra unor cursuri de apă liniștite prin care se văd pești, mulți pești. Rana de la ochi încă mă ustură, însă încerc să uit disconfortul, închipuindu-mi o partidă de pescuit cu Gabi, Bunicul și băieții în Rio Iguazu.

De-a lungul drumului fac fotografii peste fotografii, din care descopăr acum că Suzana și Florian terminaseră partida de tras cu barca. În cîteva instantanee apare și Suzana, undeva în fundal, de cele mai multe ori singură, cu rucsacul în spate și aparatul de fotografiat în mînă. E într-o bluză cu desen maroniu și mîneci trei sferturi, blugi, adidași și o pălărie de camuflaj cu pete verzi și albe pe care și-o cumpărase probabil din Montevideo.

Apare și avocatul Florian într-o poză, alături de Ilona. Grupul se află la un popas, cîțiva sunt așezați pe niște bănci. În prim plan, se află și Florian, zîmbitor, cu bluză albă, blugi și pantofi negri (într-o discuție afirmase că sunt foarte comozi și-i preferă celor de sport).

jurnal

E aşezat între Ilona şi doamna din Târgu Mureş, care este într-o ţinută lejeră, deschisă la culoare, cu pălărie albă. Pe banca de alături este soţul acesteia, un inginer cu mustaţă şi păr cărunt, leonin, în maiou şi pantaloni albaştri. Pe aceeaşi bancă se află şi Ema, cu geanta pe umăr şi o geacă de blugi pe braţ.

Facem opriri în câteva puncte panoramice situate deasupra cascadelor, pentru poze. În fotografii, în spatele turistului se vede de obicei un potop de apă. Ceea ce numim Cascada Iguazu este în fapt un lanţ de vreo 275 de cascade, din cîte spun ghidurile turistice, pe o distanţă de vreo 3 km. Cea mai spectaculoasă pare a fi Garganta del Diablo (Gîtlejul diavolului), demarcînd graniţa dintre Argentina şi Brazilia, o cădere imensă de ape în mai multe cascade, unele din ele în trepte, ceea ce le face şi mai spectaculoase.

Nu insist. Ambele zile de la sfîrşitul lunii martie s-au axat pe vizitarea acestei cascade şi cred că a meritat efortul. Aş face însă cîteva remarci legate de oameni. Reţin că devenisem fotograful personal al Emei. Numai ce-o auzeam: Costi, fă-mi şi mie o poză! O spunea pe un ton de parcă ar fi fost prima fotografie pe care i-o făceam, deşi cu numai cîteva momente în urmă îi restituisem aparatul foto, după ce-i executasem altă poză artistică. Exerciţiul acesta îmi făcea plăcere. Încercam să găsesc poziţiile cele mai bune pentru o fotografie reuşită, fundal, distanţă, luminozitate etc., iar asta mă făcea să retrăiesc sentimentul misterios de bucurie, cînd îmi căutam locul din care să execut vreun tablou după natură. La urma urmelor fotografiile mele erau un fel de peisaje în care încercam s-o încadrez pe doamna doctor.

În alte fotografii îi descopăr pe Camil şi pe Ema cuprinşi în discuţii despre energie, cuante, radiaţii, practici exoterice, fenomene neobişnuite etc., care de bună seamă pot părea nişte aiureli. Împotriva impresiilor de pînă atunci, mi-am dat seama că omul era specialist în fizică atomică, în chimie şi, în general, ştia chestii de care eu mă aflam la ani lumină distanţă. În plus, aveam să aflu că domnul Camil făcuse studii aprofundate de fizică la Moscova şi vorbea fluent limba rusă. (Mai tîrziu m-am întrebat cum a reuşit un fiu de grof să facă studii la Moscova, dar deja am depăşit limitele.) Începuse să-mi devină simpatic şi cred că în alte împrejurări am fi putut deveni prieteni.

E dificil să pun ordine în vălmăşagul de imagini şi percepţii din mintea mea, asta şi din cauza precipitării evenimentelor în acele zile. Iar avalanşa de senzaţii noi care te asaltează din toate părţile devine imposibil de ţinut sub control şi confuziile pot să apară la tot pasul. În aceeaşi zi am trecut graniţa în Brazilia şi ne-am cazat într-un hotel din apropiere, pentru că a doua zi urma să vizităm şi partea braziliană a cataractelor, de asemenea Patrimoniu Mondial UNESCO. Iar brazilienii, simpatici din cale afară, seara au oferit o cină cu muzică şi dansuri (îmi aminteau de faimoasele lor carnavaluri), stropită cu vinuri din abundenţă. Totul s-a petrecut într-o *churrascaria*, ceea ce în portugheză înseamnă restaurant în care se servesc biftecuri, apetisantele fripturi de vită.

Cele două zile rămîn învăluite într-o ceaţă care estompează totul în jur. Din acest tărîm obscur îşi face apariţia cu insistenţă Suzana. Nu pot marca exact momentul, dar e sigur că s-a petrecut după excursia ei în Montevideo. Nu ştiu nici dacă avocatul a avut vreun rol în toată povestea; e posibil să-i fi sugerat să procedeze astfel, dar nu am dovezi şi chiar nu pot afirma nimic. N-am să aflu niciodată. Luînd lucrurile la modul simplu, aşa cum le-am perceput atunci, fără îmbîrligături, bănuieli şi presupuneri care m-ar putea duce în eroare, mă văd nevoit să trag concluzia că gestul elegant aparţine Suzanei în proporţie de sută la sută.

Simplificînd la extrem lucrurile, vedem mîna Suzanei întinzîndu-se spre mine. Cred că ne aflăm în microbuz, dar nu sunt sigur (să facem abstracţie de locul în care se petrece evenimentul). Este o mişcare la care nu mă aşteptam şi care mă ia prin surprindere. Mîna ei se deschide, lăsînd vederii nişte monede. Gestul ar băga în ceaţă pe oricine, iar eu nu mă las mai prejos. Chiar nu mai înţeleg nimic. „Din Montevideo, pentru colecţia dumneavoastră”, a spus fata. Şi cuvintele astea au făcut lumină în mintea mea. Pe neaşteptate, mă făcusem cu monede din Uruguay, chiar dacă nu ajunsesem acolo. Fără să stau pe gînduri am întins mîna şi le-am luat.

Una din legile lui Murphy etern valabilă spune că nici o faptă bună nu rămîne nepedepsită. Binele trebuie taxat de fiecare dată. Şi chiar dacă nu vrei asta şi ştii că mai tîrziu are să-ţi pară rău, nu te poţi împiedica să nu-l amendezi cu toată asprimea. Ca ce chestie să-mi faci bine? Nu cumva cauţi să te dai mare sau altceva? Ei, bine, cu mine nu-ţi merge.

În primul moment m-am bucurat. Erau vreo zece monede, nu ştiu sigur. (Aş putea să le caut în colecţia mea, însă mi-ar lua ore în şir de cotrobăit.) Gestul ei m-a surprins, dar mi s-a părut în acelaşi timp firesc. Suzana auzise cu siguranţă de colecţia mea, deoarece adunasem bancnote şi monede din toate ţările prin care am trecut pînă atunci. (Mă lăudasem că aş putea scoate economia Turciei dintr-un eventual colaps cu lirele turceşti pe care le aveam.) La fel de normal mi s-a părut să-şi amintească de chestia asta în Uruguay şi să facă rost de monede diferite. Numai ca să-mi facă plăcere, lucru de care putea fi sigură. În timp ce eu nu ezitasem să-i întorc spatele în cîteva împrejurări (poate, de aceea, o clipă mi-a trecut prin gînd că a fost sugestia lui Florian).

Dar starea de satisfacţie a durat numai cîteva minute. Rotiţele c.s.p. (computer strict personal) au început să se învîrtă cu iuţeală, scăpătînd în gol uneori, pînă au luat-o razna. Se punea apăsat întrebarea: *Cui prodest*? În spatele fiecărei fapte nobile stau pitite de fiecare dată interese oculte, mă asiguram. Ce urmăreşte? Intenţiona să-mi arate că este totuşi o fiinţă elegantă şi să mă pună în inferioritate. Ceva nu părea în regulă şi nu puteam să admit. Nu-mi venea la socoteală pentru că îmi dăruise monedele, fără să-mi pretindă nimic în schimb. Păi dacă e vorba de mîndrie, atunci să ne măsurăm puterile.

Cum nu-i găseam dedesubturi murdare, eram silit să admit că gestul ei era de o eleganţă desăvîrşită. Şi, pe neaşteptate, mi-a venit în minte teribila propoziţie care mă va teroriza multă vreme: „V-am dat o bancnotă de 50 de euro, doamnă!” Nu, hotărît lucru, tipa voia să mă umilească. Ştergea podelile cu mine şi eu făceam plecăciuni. Sintagma „lovitură de graţie” exprima fidel semnificaţia gestului ei. Şi-i reuşise din plin.

Nu-mi aminteam dacă îi mulţumisem, însă căutam să mă încredinţez că este sub demnitatea mea să accept un dar de la ea. Asta m-ar fi pus în inferioritate. Nu o rugasem eu, cine a pus-o? Plus că nu ceruse nici o plată. Părea scandalos, inacceptabil. Te poţi întreba chiar dacă este un gest moral, nu-i aşa? E greu de spus pînă unde pot eu împinge limitele cînd e vorba să-mi apăr principiile şi demnitatea, dar şi de data asta am făcut-o de oaie. În glumă mi-am spus că trebuie să-i răspund cu aceeaşi monedă. O glumă răutăcioasă, însă devenise ideea mea fixă. Nu am găsit în portofel monede, aşa că am scos o bancnotă de cinci euro. Nu ştiu de ce aveam senzaţia că e un schimb echitabil, deşi habar n-aveam care era valoarea monedelor din Uruguay.

Intrasem într-un vîrtej şi nu mă puteam opri. Ştiam că nu-i nevoie şi că nu trebuie s-o fac, însă era cam tîrziu. Ce mizerie, aiureală, rahat, mi-am spus. Numai să vezi acum de ce sunt în stare. Şi i-am întins bancnota de cinci euro. Mi-a trecut prin minte ceva, mă simţeam cuprins de un fel de uluială şi m-am întrebat cîte porcării mai pot face. Îmi dădeam seama că sunt pe cale să repet, într-o altă variantă, o scenă pe care o mai jucasem deja. O tîmpenie, mi-am spus, ca un fel de concluzie, aşteptînd să văd cum se vor termina toate.

Suzana s-a ferit de bancnota mea. Nu, nu-i nevoie, m-a asigurat. Am simţit cum creşte furia în mine şi că scap lucrurile de sub control. Mă aflam pe tobogan, alunecam deja la vale; ştiam că degeaba aş fi încercat să mă agăţ de ceva. Năzdrăvanul se ghemuise, neîndrăznind nici să respire. (Mă ştie imprevizibil şi în stare să fac tot felul de chestii, la ce să se aştepte?) Nu l-am lăsat să stea mult în stare de tensiune şi i-am repetat Suzanei să ia bancnota. Cu aceeaşi eleganţă, am adăugat că, dacă refuză, voi arunca monedele alea la mama naibii. Poftim, o spusesem răspicat şi încă nu-mi venea să cred.

După un moment de satisfacţie, m-au cuprins remuşcările. Din nou mă aflam într-o postură penibilă şi din nou aş fi vrut să-mi înghit cuvintele. Aveam un talent nemaipomenit de a pune omul în situaţii fără ieşire. Probabil că Suzana a înţeles starea nenorocită în care mă aflam şi s-a văzut nevoită să cedeze. Nu insist.

Pătrundem în pădurea subtropicală din care se desprind uneori arbori înfloriţi, orhidee, ficuşi etc. Din adîncurile pădurii, se aud zgomote ciudate, croncănit de păsări şi ţipete de maimuţe invizibile. Ghidurile turistice informează că aici trăiesc jaguari, tapiri, furnicari etc., dar aceste jivine exotice rămîn ascunse în pădurea deasă.

Debut: Mihai Boacă

Crescătoria de albine şi viemi de mătase

Bucureşti.anii 60. Stătem lângă Piaţa 7 Noiembrie, gard în gard cu Depozitul Sanitar. Tata m-a dat la Şcoala Medie Mixtă Filimon Sârbu.Glorioase vremuri, Iurii Alexeevici Gagarin tocmai a fost lansat în cosmos, iar spărgătorul de gheaţă atomic ‘’Lenin” deschisese o nouă eră, în în vieţile oamenilor sovietici ce trăiau în nordul extrem, aşa cum se spuneau jurnalele ce rulau la cinema ‘’Unirea” de peste drum de noi.

Îmi plăcea tare mult să fiu marinar. Aveam o carte de la bunicul meu de-i zicea. Tânărul navomodelist apărută la Cartea Rusă, unde pe lângă multe planşe de corăbii şi nave am văzut cum se fac felurite noduri marinăreşti. Nod lat, nod de şcotă, cap de bulgar. Am fost supărat. De ce nu şi un nod marinăresc cap de roman? N-am aflat răspunsul nici până azi.

Mai târziu am primit cravata roşie ca focu’ vorba cântecului, Mulţi dintre noi erau înscrişi la Palatul pionerilor şi mergeau la felurite cercuri: de pictură, de muzică. de aeromodele, de navomodele. Acasă începusem să construiesc fel de fel de vaporaşe cu pânze, cu zbaturi. La navomodele vroiam. Visam să construiesc nava vechilor novgorodeni ce semăna izbitor cu cele ale vikingilor, sau macheta clipperului Vostok – nava amiralilor Belinghausen şi Lazareev ce atinseseră coastele Antarcticii-înaintea navigatorilor străini- cum spunea amintita carte.

Trileibuzul 82 ne-a dus la Palat.Uşi imense despărţeau pământul făgăduinţei de lumea obişnuită. Dincolo de o Poartă - Cercul de navomodele. Prin uşa deschisă am zărit chipurile fericiţilor. Erau băieţei ca mine ce se foiau în bănci dându-şi importanţă. Pe rafturi odihneau leneş, machete de corăbii, vapoare, remorchere, yahturi, submarine. Portrete de navigatori şi vase celebre împodobeau pereţii. Nu încape nici o îndoială, era Paradisul...

Am stat buimac o vreme uitând să şi respir de emoţie...

Nu mai erau locuri.

Am început să mă smiorcăi, tovarăşa învăţătoare ne-a rezolvat însă pe toţi în final. Fiecare a fost înscris undeva în mod just. Eu am nimerit la Cercul Crescători de albine şi viermi de mătase.

Am făcut vaporaşe până târziu, dar aventura mea navală, ca şi cea apicolă s-au oprit însă atunci.

Ana Dobre

Itinerare subiective

În călătoria sentimentală pe care o propune în volumul *Taine în vis*, Camelia Pantazi Tudor, Editura Astralis, București, 2016, un itinerar subiectiv prin muzee și case memoriale ce păstrează amintirea unor mari personalități care au marcat destinul culturii românești pe parcursul secolului al XX-lea, Camelia Pantazi Tudor pendulează permanent între ireal și real, între vis și realitate, între aspirație și așteptare, alternând planurile trecut-prezent, pentru a sugera și/sau accentua dragostea pentru tot ceea ce se înscrie în arealul valorii. Nararea urmărește, în dublă perspectivă, consemnarea detaliilor reținute minuțios în locurile pe care le vizitează și transcrierea propriilor stări, a propriilor trăiri care o cuprind, la fața locului, în fața mărturiilor de viață conținute de obiectele care reconstituie atmosfera. Evocarea nostalgică nu exclude precizia informației de istorie literară, nici minuția înregistrării acribioase a obiectelor, semne din alte vremi, semne ale trecerii și rezistenței prin timp, purtătoare înfiorate ale unor momente de viață, prin care se păstrează atmosfera de altădată, care fusese fundalul vieții celor evocați astfel.

Camelia Pantazi Tudor se află în situația unui călător *sui-generis*, ieșind din timpul istoric pentru a accede într-unul cu valențe mitice. Instalarea în acest timp mitic nu este și nu poate fi absolută, autoarea strecurând în text, în tonalitatea fantasticului straniu, un motiv redundant – *telefonul mobil*, semn al timpului istoric, agent misterios care vehiculează mesaje a căror taină se dezleagă la final. Este aceasta și o modalitate ingenioasă de a întreține suspansul, de a risipi nostalgia pentru a nu deveni paseism. Este, poate, și o sugestie a inspirației, tradusă în limbajul postmodernist al epocii în care trăim. Ceva o ține pe Camelia Pantazi Tudor în legătură cu timpul istoric căruia îi aparține, *intrările* sale în spațiile faste ale muzeelor echivalând cu tot atâtea *ieșiri* din timpul istoric. Sunetul SMS-ului *trezește* la realitate: o determină să iasă din timpul sacru pentru a reveni în realul asociat profanului.

Atitudinea poate fi considerată nostalgic-sentimentală, atinsă de un paseism ușor fanat. Însă dorința de a cunoaște surmontează acest paseism, dominantă fiind trăirea artistică, stimulată și stimulantă pentru un întreg demers intelectual, îmbinând emoția cu estetica receptării. În confruntarea cu trecutul viu al muzeelor și caselor memoriale, Camelia Pantazi Tudor cunoaște și se cunoaște pe sine și, deși admirația este sentimentul dominant, sindromul Stendhal nu o atinge, nu-i afectează luciditatea. Călătoria pe care o întreprinde este, deopotrivă, o călătorie în trecut, în memoria culturală a nației, și un metaroman, un roman al plăsmuirii operei în care personajul se confundă cu autorul.

Uneori, în cadrul călătoriei culturale, au loc întâlniri visate, așteptate, întâlniri de destin. Prezentul devine elastic, răsfrângând trecutul caselor, dar și propriul trecut, într-un efort de intuire, de înțelegere a viitorului. În casele memoriale – Theodor Aman, George Bacovia, Th. Pallady, C.I. și C.C. Nottara, Fr. Storck, George Călinescu, Tudor Arghezi, Ion Minulescu și Liviu Rebreanu etc., Camelia Pantazi Tudor retrăiește trecutul pe care îl înglobează prezentului său, dându-i o nouă dimensiune.

Nostalgia evocatoare nu coboară în sentimentalism banal, Camelia Pantazi Tudor exersându-și spiritul critic, prin notațiile acide despre ineficiența administrării acestor locuri purtătoare de istorie, de cultură românească, prin care ar putea avea loc dialogul generațiilor.

În final, *istoria* devine *poveste*, scriitura dobândind valențele unei proze moderne în care importantă este și *aventura scriiturii* și *scriitura aventurii*. Misterul mesajelor telefonice se dezleagă, acesta fiind modul autoarei de a sugera legăturile misterioase care întrețin și stimulează creația. Titlul – *Taine în vis* – rezultat din asamblarea inițialelor care încheiau mesajele primite, este o revelație despre relația dintre realul lumii artistice și irealitatea lumii spre care aspiră și care, inefabil, o călăuzește.

*

Lecturi prin timp poate fi considerată o continuare a *Tainelor din vis*, de această dată, itinerarul subiectiv derulându-se în ficțiunea unor universuri artistice pe care autoarea le investighează cu empatie intelectuală și emotivă. Sunt citiți în această dimensiune contemporanii Candid Stoica, Constantin Kapitza, Geo Călugăru, Tania Saiciuc, Ion Pantazi, Gabriel Petru Băețan, Constantin Lupeanu, Magda Băcescu, Georgi Cristu, Livia Mihaela Frunză, Luminița Zaharia, Răzvan Nicula, Marina Costa, Mihaela-Mariana Cazimirovici, Ana Calina Garaș, Valentin Busuioc, Marin Dumitrescu, Eliza Roha, Gabriela Enesu și Cosmin Neidoni, Geo Naum, Laura Schussmann, Gh. Florescu, Maria Calciu, Silvan G. Escu; acestora li se adaugă experimentul clasicilor Franz Kafka, Cezar Petrescu, Truman Capote, H. De Balzac, lectura desfășurându-se în aceeași paradigmă.

Fără a se înscrie în categoria cronicii sau recenziei, fiind mai multe niște note de lectură, scriitura Cameliei Pantazi Tudor atestă inteligența critică a autoarei, capacitatea de a se instala în centrul universului ficțional ş de a-i demonta construcția pentru a avea revelația sensului. Lectura este pentru autoare „un îndemn de a călători spre noi înșine", cunoașterea prin intermediul frumosului întreține speranța în valorile spiritului, stimulează și dă sentimentul victoriei asupra timpului, eliberează ființa de sub presiunea și teroarea nu numai a istoriei, ci și a zădărniciei.

Cartea care-și deschide paginile pentru a o parcurge cu participarea plenară a ființei, pentru a-i savura sensurile răspunde unei nevoi interioare de comprehensiune, de înțelegere a lumii în care trăim, de înțelegere a propriului eu. Este aceasta teza fundamentală a criticii practicate empatic de Camelia Pantazi Tudor: „Uneori, năpădiți de gânduri, apăsați de greutățile vieții, oamenii simt nevoia să deschidă o carte cu tematică filosofică, sperând ca în paginile acesteia să afle rezolvări ale unor dileme existențiale sau unele sfaturi. Caută, poate, doar un cuvânt, un cuvânt care să aibă puterea de a le lumina sufletul, de a le limpezi gândurile și de a le ușura calea".

Structura acestor note de lectură are logica ei interioară, reliefând relația dintre ficțiune și nonficțiune, legând lumea fictivă a operei de universul real al autoarei. Camelia Pantazi Tudor formulează generic ideea ce se constituie într-o meditație asupra vieții/artei, pentru ca din generalitatea acestei formulări să se despletească ideile relevabile în cărțile citite și supuse interpretării. Incipitul este dat alteori de o amintire, de o impresie personală, menite a clarifica receptarea din perspectiva subiectivă a unui cititor dispus la valorificarea întregului arsenal de metode și procedee care să permită accederea la sensul revelatoriu, la *suprasensul* operei. Camelia Pantazi Tudor lasă impresia că citește atent autori, nu cărți, întrucât eforul ei este îndreptat spre descifrarea mesajului, dar și a omului care creează, discursul său fiind dublat de o meditație asupra esteticului și a omenescului.

Literatura este pentru Camelia Pantazi Tudor un alt fel de viață – viața în dimensiunea unei vocații, a spirației spre absolutul trăirii, al cunoașterii. Citind alături de ea, înțelegem că bucuria lecturii și a înțelegerii unui text în dubla lui dimensiune, ideatică și estetică, poate răsplăti spiritul obosit de sicitatea și haosul existenței, redându-i încrederea în dimensiunea eternă a artei.

Aureliu Goci

Conștiința religioasă și proiecția vizionară

Stere Bucovală,
Orizontul din cușcă,
Ed. Cronedit Iași, 2017

Debutant relativ întârziat, d. Stere Bucovală a realizat acumulări superioare, a evoluat și și-a nuanțat timbrul liric, până la exprimarea plenară a personalității, așa cum se manifestă în acest volum de maturitate și de execelență.

Ca să spunem așa, poetul și-a prins generația din urmă, a ars toate etapele desăvârșirii personale, devenind o voce care nu mai seamănă cu nimeniîn contextul turbulent şi dispersat al poeziei actuale.

De la „Cuvintele potrivite" ale lui Tudor Arghezi nu a mai apărut o poezie de referinţă socială cu o asemenea dimensiune religioasă, profunzime şi reconfigurare a condiţiei umane între Paradis şi Apocalipsă, viţa nefiind decât o neîncetată căutare a mântuirii, ca în spiritualitatea ortodoxă. Poet uriaş, Tudor Arghezi nu are urmaşi direcţi; apariţia lui a oprit interminabila serie de epigoni eminescieni. Cu atât mai onorantă este prezenţa în emulaţia religioasă de tip arghezian, cu cât – în formula poeziei neotradiţionaliste – tinerii au ales universul mitului şi al viziunii ancestrale proiectată în veşnicia de tip blagian.

D.Stere Bucovală scrie o poezie de rezistenţa şi gravitatea bronzului, în care ideea salvării fiinţei umane se exprimă cu un lirism de mare sobrietate. Totuşi, el nu emite un discurs funebru, în alb şi negru, ci îşi face auzită vocea puternică de eliberare de frica existenţială şi de exorcizare a morţii.

Discursul existenţial se colorează cu referinţe biblice, sentinţe filosofice şi performează o finalitate morală – în viziunea clasicismului asumat, afirmat mai înainte. Autorul închide cercul universului său definitoriu prin cea mai actuală – şi veşnică – temă: condiţia poetului şi situaţia poeziei în actualitate, într-o perioadă excesiv pragmatică, post-milenaristă, însă fără aluzii sau derivaţii textualiste.

Aş îndrăzni să spun că, în acest caz, poezia nu reprezintă un reflex biografic, o supracompensaţie a omului pragmatic, angajat în problematica realităţii, ci o vocaţie nativă, o distincţie originară a unei personalităţi multidimensionale.

„Homo duplex" îşi relevă şi afirmă feţele lui Ianus: una ţinteşte programatic în sfera realităţii, cealaltă se adânceşte în lumea ideilor gingaşe şi a imaginilor feerice ale poeziei.

În acelaşi timp, titlul general, ca şi unele dintre titlurile poemelor, reprezintă o avertizare şi o identificare a pericolelor care ameninţă libertatea fiinţei, într-o societate anarhică şi lipsită de reguli cum este perioada post-milenaristă.

Antiteza din titlu marchează, încă o dată, contradicţiile şi bizareria epocii noastre, înregistrate de poezie prin contraponderea religioasă, opusă unei libertăţi anarhice.

Desigur, sentimentul religios este o formă de dragoste însemnând şi dragostea omenească, înţeleasă aici ca emanaţie a Păcatului Originar, motivaţia pentru care Dumnezeu a ⟶

Ion C. ŞTEFAN

Portretul etern al fiinţei iubite

Horia BĂDESCU, „Decameronice”, Editura Şcoala Ardeleană, Cluj, 2017

Ce ar trebui să facă un poet, ajuns deja pe culmile perfecţionării sale artistice, cunoscut şi admirat deplin în ţara sa şi în Europa, membru al Uniunii Scriitorilor din România şi al Uniunii Scriitorilor Francezi, cu un doctorat despre metaforă, luat cu succes, cu ani în urmă, sub îndrumarea lui Eugen Simion, studiu publicat în România şi în Franţa, cu numeroase premii, dintre care cel mai important mi se pare Premiul „Eminescu”, al Academiei Române (1991), aşa cum este Horia Bădescu ?

Ce ar mai putea încă face ? – încearcă unul să răspundă la întrebarea mea printr-o altă întrebare: decât să se menţină în această formă!?

Da! E adevărat! Numai că o astfel de performanţă e la fel de greu de obţinut.

Iată însă că prietenul meu de la Cluj a găsit o soluţie demnă de urmat: aceea de a alcătui, în continuare, volume de versuri tematice, aşa cum este şi recenta apariţie „Decameronice”, tipărită la Editura Şcoala Ardeleană, Cluj, 2017, urmându-i unei cărţi la fel concepută „E toamnă nebun de frumoasă la Cluj” (Editura Erikon, 2011) – ca dovadă că metoda poate fi de lungă durată şi convingătoare.

Ingenioasă idee; de obicei, asemenea volume cuprind o parte dintre cele mai reuşite creaţii anterioare, pe tema respectivă, la care se adaugă altele noi, la fel de încântătoare.

Metaforic exprimându-ne, ar fi vorba de roata vieţii, nu una formală şi normală, ca la orice muritor, ci de roata strădaniei sale artistice: adică o însumare concentrică, asemenea unor deschideri repetate, pe teme diverse, şi doar numai tangente, unde, în centru, ca osie de lumină, s-ar afla Poetul, iar temele alese (iată deja două, dar vor urma şi altele!), devin spiţele acestei rotiri solare.

Astfel, ghiocul inspiraţiei şi uimirea succesului constau tocmai în modul cum sunt alcătuite culegerile respective.

Voi încerca să vă conving de ipoteza mea, referindu-mă la recentul volum. Titlul ales, „Decameronice”, ne sugerează ideea unor minunate tablouri de dragoste, care vor deveni echivalentele celor din vestitul ”Decameron”, de odinioară.

Dar, la o lectură mai atentă, vom observa că Horia Bădescu spune mai mult şi mai altfel decât atâta: printr-o senzualitate rafinată şi sugestivă, el face portretul etern al fiinţei iubite, slăveşte perfecţiunea şi frumuseţea ei, în diferite ipostaze.

O idee minunată a fost aceea ca, faţă-n faţa fiecărei poezii, să putem privi câte o ilustraţie inspirată (unele dintre ele chiar încântătoare!) semnate de Mariana Bojan. Eu sunt un cititor de cursă lungă, iar aranjamentul respectiv îmi dă posibilitatea unui respiro necesar: ”De unde te-ai prelins, din ce strânsoare, / femeie ca un abur de ninsoare? / Din ce culcuş te-ai zămislit încoace / când stă lumina să se dezghioace / din mlaştinile nopţii şi din smârcuri / şi-ţi asfinţeşte liniştea pe sfârcuri ?”(*De unde te-ai prelins*, p. 15). Parcurg versurile cu privirea: le admir; sau privesc ilustraţiile şi citesc: cuget; efectul – uimitor – este acelaşi. Călătoresc parcă prin labirintul unei duble înfăptuiri; urc asemenea unui arc de curcubeu spre împlinirile minunate ale unei iubiri trupeşti – pe care ei doi: poetul şi ilustratoarea, mi le propun spre a mă convinge liric. Poetul vârstnic, de acum, încearcă să se transfigureze, prin scris, în tânărul pătimaş de odinioară: ”Ah, muierile, râul, şi vadul / pe unde trec şi Raiul şi Iadul !” (*Ah, femeile*, p.13).

Apoi, deşi tematica este aceeaşi, ceea ce ar putea da naştere la monotonie, abordarea se face diferit şi gradual. Iată portretul feciorelnic al celei care declanşează primii fiori ai iubirii: ”Fata cu coapse de vară / fată cu gura amară / ca luceafărul de seară” (*Fata cu gura pârguie*, p. 27). Astfel, aceasta devine ”domnişoară, ah, domnişoară, / răcoroasă ca ploaia de vară / care arde şi pârjoleşte / de la creştet până la deşte” (*Domnişoară cu picioare sfioase*, p. 29). Fiindcă, apoi, iubitele par mai generoase: ”O, fetele, fetele săptămânii / de le poţi prinde-n căuşul mâinii / ţâţele, micile şi-nfocatete / cu care-ţi iartă toate păcatele” (*O, Doamne, fetele tinere*, p.33).

Imaginea vizuală a zilei coboară, simultan cu desenele Marianei Bojan, în taina înserării superbe de dragoste: ”şi nopţile-şi ieşeau din minte / iar sângele fierbea pe sub cuvinte / când stau genunile să se cunune / şi nu mai e nici lume, nici nelume / şi-n ceruri Dumnezeu suspină / când trupurile se făceau lumină” (*Ce va fi fost atunci şi cine*, p. 35). Cei înlănţuiţi de iubire: ”Unde-au pierit şi unde sunt / îmbolnăviţii de cuvânt / craii de umbră şi de vânt ?// Cine ar mai putea să ştie / cum jupuiam noaptea de vie / când venea toamna să ne-mbie?” (*Cine ar mai putea să fie*, 41).

Autorul, parcurgând genericul acestei evocări lirice, într-o percepţie cinematografică, înalţă o rugă de mulţumire lui Dumnezeu, fiindcă-i permite o transfigurare deplină: ”Cheamă-ţi serafii, Doamne, din unghere / să laude-n biserici de tăcere / flămânda coapselor întemeiere / şi dimineaţa gleznelor stinghere” (*Toate fuseseră altcum*, p. 43).

Astfel iubirea alunecă din timpul împlinirii în cel al rememorării dintr-un târziu: ”Pe vremea când curgea tăcerea / din scorburile cerului, ca mierea, / şi sufletul era ca fierea, / pe vremea când treceam prin nefăcut / ca Domnul Dumnezeu la început / cu şişul vorbelor în căput, / cândva când păstoream frumoase / cu noaptea-n ochi şi marea-n oase...”(*Pe vremea*, p. 9). Pare un parcurs invers, dar justificabil pentru vârsta la care scriitorul reface această atmosferă a superbei iubiri: ”Îţi mai aduci aminte, doamnă, / când nu era târziu, nici toamnă / şi când mă invitai la ceai / ce sâni însomnuraţi aveai? / Şi ce mai coapse încopsate / în dimineţi încercănate / în care-ţi lepădaseşi ia / să te cuminece pustia. (*Îţi mai aduci aminte*, p. 7).

Creatorul nu se înfăţişează nici trist, nici vesel, ci într-o comemorare contemplativă. ”Ah, femeile, parşivele, minunatele, / care te-nvaţă toate păcatele / şi-ţi fac cu ochiul ca hoaţele / când le furnică şoldul şi braţele”...(*Ah, femeile*, p. 11).

Ce minunată zidire arhitectonică, doar din cuvinte şi imagini, reaşezate într-un zbor senzual! Descopăr astfel, în final, o mare artă a evocării iubirii, a mândriei de sine, ca fiinţă aleasă şi dăruită, în traseul de vis, pe care artistul, simţind că îmbătrâneşte, nu-l poate uita, ci, evocându-l, ni-l dăruieşte deplin, invitându-ne să ne bucurăm, alături de el, trăind aceleaşi emoţii divine.

Creatorul nu se înfăţişează nici trist, nici vesel, ci într-o comemorare contemplativă. ”Ah, femeile, parşivele, minunatele, / care te-nvaţă toate păcatele / şi-ţi fac cu ochiul ca hoaţele / când le furnică şoldul şi braţele”...(Ah, femeile, p. 11).

→ reconstuit pentru om un alt destin decât cel iniţial, al eternei fericiri în Raiul biblic.

Volumul de faţă debutează după regulile clasice ale structurii unui tom liric – cu o „Ars poetica” ca o expunere de motive, idealuri şi utopii pentru „nobila inutilitate”, cum definea Paul Valery poezia: *Măcar de-aş putea găsi o idee/ După care atâta am pătimit,/ Cum pătimeşte focul după scânteie,/ Căci lângă oasele lui m-am încălzit.// Versul încă de mult mă socoate/ Să înceapă odată povestea lui Cum/ Îndrăgostit de frumuseţea lui Poate/ Din fotografiile alb-negru de fum.// De-aş găsi o literă anume/ Întreg alfabetul mi-ar prisosi/ Şapte capete gramaticii i-aş răpune/ Înfigându-le precum punctul pe i.// De-aş găsi un singur cuvânt/ Anume limba să-l strige/ Prin marile buzunare de vânt/ Pe unde ştiam că uneori va ajunge. („Gramatica jocului*”).

Cum se vede, textul poetic implică, în viziunea poetului, o gramatică a jocului, poezia îşi asumă, deopotrivă, un sistem de reguli riguros, dar şi un spaţiu al visării, adică prezintă o interacţiune între canon şi spiritul ludic, între regulă şi libertatea înfrăţite în marea creaţie, în cântecul inefabil. Şi în următoarele texte, în ordinea prezentată în volum, mai apar – mai mult sau mai puţin explicit – arte poetice.

Sunt texte de o mare greutate poetică, realizând o sinteză perfectă între idee şi exprimarea formală, conturând o meditaţie profundă şi un discurs înalt personalizat.

Ca şi în poezia lui Arghezi, este invocată „Mama bună, mama mică” – fiind de fapt imaginea umanizată a Mamei sfinte, a Mamei arhetipale în al cărui pântec este adăpostit Pruncul divin: *Dar cine vine, Mamă, cine vine?/ Să răscolească-n cer printre suspine/ Ca-n viitor să hotărască-o dată/ Care din ei sunt îngeri, de la poartă?// Dar cine este, Mamă, cine este?/ De-mi tot repeţi mereu că nu-i poveste:/ Că din iubire pe singurul tău fiu/ L-a răstignit pe cruce mai târziu// Dar pentru cine, Mamă, pentru cine,/ În palem fiuer, pe creştet mărăcine?/ Şi scuturând pământul, cum scuturi o livadă,/ O lacrimă din ceruri ca mărul copt să cadă. („Cine vine?*”)

Poezia concentrează în primul rând responsabilitate, asumarea durerilor lumii, dar şi flacăra vie care luminează tenebrele, un drum lung şi greu care nu exclude umilinţa şi înfrângerile.

Autorul iubeşte tradiţia, strămoşii, cuvântul românesc şi afirmă eflorescenţa poeziei pornită din trunchiul eminescian. Mai mult, nu pare acaparat de fascinaţia şi pitorescul Brăilei, elemente care au ajuns să definească poezia altora, reţinând mai degrabă dominanta danubiană, mitologică a fluviului european.

„Orizontul din cuşcă” oferă cititorului un alt chip al poetului, diferit de variantele anterioare – o ipostază a clasicismului asumat, însoţit de o imprevizibilă imagistică şi de o artă combinatorie rezolutivă cu metafore neaşteptate şi construcţii lexicale originale.

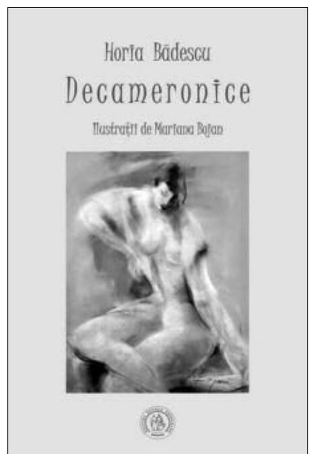
Tradiţia ortodoxistă a revistei interbelice „Gândirea” a fost – iată! – reactivată pe malurile Dunării europene, în Brăila cosmopolită şi politeistă, în „oraşul cu şapte catedrale”, fiecare ale altui cult – printr-un discurs poetic religios apărut ca o revelaţie, discurs al unui autor care se afirmase doar cu specificitate locală.

Căutarea, eterna căutare a fiinţei în deşertul existenţial rămâne să descifreze sensul mântuirii, ca în poemul de formulare complet interogativă, „Mai întâi de toate”: *Unde să căutăm, mai întâi de toate,/ Umbra bătută-n cuie?/ Steaua-i întreagă, iar mâine-i pe jumătate/ Pe rând, ar putea să ne mântuie.// Unde să căutăm, spune-mi pe unde/ Umbra întinsă pe cruce?/ Fierul bătut şi cum îl pătrunde/ Precum fulgerul când străluce?// Să căutăm, dar mai ales pentru cine/ Umbra pe cer se arată?/ Pământu-i un turn ce dă-ncet să se-ncline/ Pe partea-i împovărată.*(...)

Poetul nu este complet defensiv, nu a îmbrăţişat Apocalipsa ca majoritatea poeţilor apuseni; mai are convingerea că umanitatea va ieşi învingătoare în războiul cu propriile păcate.

În acumulări estetice încete şi evoluţii neaşteptate, d. Stere Bucovală a ajuns, la vârsta deplinei maturităţi, la o exprimare superlativă a idealului poetic şi al credinţei creştine la acest început de mileniu, când se părea că nu se mai poate petrece nimic nou în universul liric românesc. Astfel, în această perioadă de aşteptări frustrante ale dezastrelor de tot felul şi de coliziune cu procesele naturii, revenirea la gândirea religioasă devine o binecuvântare.

Cu poezia sa religioasă, d. Stere Bucovală se redimensionează ca un poet cu autoritate specifică şi rezoluţie identitară, în prima linie a personalităţilor fenomenului liric contemporan.

Știri de la Centrul Cultural Pitești

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în Sala Coregrafie un dublu eveniment: Prezentarea Trofeului Balcanic *Femi Sport* 2017, obținut de fetițele care urmează cursul de balet și gimnastică ritmică, organizat la nivelul județului Argeș de profesoara Nicoleta Andrei, precum și un spectacol tematic oferit de micuțele sportive. Cu acest prilej, talentatele fetițe și antrenoarea lor și-au prezentat rezultatele remarcabile obținute la concursul Trofeul Balcanic *Femi Sport* 2017, ediția a VI-a, organizat la Buzău, în luna octombrie, de Ministerul Tineretului, Educației și Cercetării și de Asociația *Art Sport Open* Buzău. Lotul de Gimnastică „Olimpic Argeș" al Asociației Județene „Sportul pentru Toți Argeș", constituit din cursanți de la patru centre de pregătire, și anume: Centrul Cultural Pitești, Centrul Cultural Mioveni, Casa de Cultură Bascov și Sala de Sport *Nicoleta Andrei* din Curtea de Argeș, a câștigat râvnitul premiu.

■ Centrul Cultural Pitești și Asociația UNESCO *Iulia Hașdeu* au organizat dezbaterea cu tema „Arc peste Timp – Iulia Hașdeu", prilejuită de împlinirea a 148 de ani de la nașterea eruditei scriitoare Iulia Hașdeu. Evenimentul a fost susținut de prof. univ. dr. Crina Decusară Bocșan, președintele Asociației UNESCO *Iulia Hașdeu,* scriitoarea Adriana Ungureanu, vicepreședintele asociației, poeta și profesoara de teologie Monica Mihaela Minescu. Distinsele invitate au evocat personalitatea și opera celei considerate un geniu pentru creațiile literare și muzicale elaborate în scurta sa viață, exemplificând cu poeme și pasaje din lucrările semnate de Iulia Hașdeu, dar și cu studii și citate ale unor cercetători în domeniu.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat, în Sala Ars Nova, întâlnirea culturală sub genericul „Seară de Vis în Spiritul Anilor 20". Evenimentul, inițiat și coordonat de promotorul cultural Clarisa Popescu, a debutat cu mesaje și o lectură din creații literare proprii ori semnate de autori de suflet ai participanților. Atmosfera s-a animat când invitații, costumați în stilul anilor 20, au început să danseze pe muzica lui Jean Moscopol. Clarisa Popescu și doamnele care s-au implicat în organizarea manifestării le-au oferit celor prezenți, mici daruri simbolice: răvașe, pietre pictate, pagini cu poeme inspirate, conferindu-le senzația de o veritabilă călătorie în timp.

„Seară de Vis în Spiritul Anilor 20"

■ Centrul Cultural Pitești a găzduit, în perioada 24-26 noiembrie, Expoziția Județeană de Păsări și Animale de Rasă, ediția a VIII-a. Evenimentul, organizat de Asociația Crescătorilor de Păsări și Animale de Rasă - Filiala Argeș, a cuprins o expoziție de specii deosebite de porumbei, găini, dar și de iepuri, spre admirația vizitatorilor. Președintele asociației, Manuel Tică, a declarat că, pentru prima dată, în cadrul manifestării a fost organizată și o expoziție de porumbei voiajori aduși de crescători de păsări de rasă din România, Bulgaria și Turcia.

■ Centrul Cultural Pitești și Fundația Literară *Liviu Rebreanu* au organizat, la Casa Cărții, Medalionul literar sub genericul „In Memoriam Traian Gărduș". Evenimentul a cuprins prelegeri susținute de poeții Allora Albulescu și Mircea Bârsilă, care au evocat viața și activitatea literară a regretatului om de cultură. Lor li s-a alăturat actorul Robert Chelmuș, oferind auditoriului o lectură-spectacol din volume de versuri semnate de Traian Gărduș și din volumul de poezie avându-i autori pe Traian Gărduș și pe Mircea Bârsilă. Despre Traian Gărduș au mai luat cuvântul profesorul-poet Constantin Vărășcanu, scriitorul Mihail Ghițescu și profesorul Vasile Ghițescu. Originar din județul Cluj, Traian Gărduș a fost profesor de limba și literatura engleză la Colegiul Național *I.C. Brătianu* și s-a remarcat printr-o bogată activitate culturală, fiind un rafinat scriitor, epigramist și traducător. De câțiva ani trăia în Canada și s-a stins din viață în toamna anului 2017. ⟶

Festivalul Național de Muzică Lăutărească Veche *Zavaidoc*

Primăria Municipiului Pitești și Consiliul Local Pitești au organizat, prin Centrul Cultural Pitești, cea de-a XII-a ediție a Festivalului Național de Muzică Lăutărească Veche *Zavaidoc,* în zilele de 25 și 26 noiembrie, la Centrul Multifuncțional Pitești. Evenimentul, care are menirea să revigoreze muzica lăutărească autentică, să descopere și să promoveze noi talente, a cuprins un concurs de interpretare și recitaluri extraordinare susținute de artiști consacrați ai genului. La concurs au fost admiși după preselecție zece aspiranți la trofeele festivalului. Juriul, format din Adrian Grigoraș, președinte, dirijorul Orchestrei de Folclor a Radiodifuziunii Române București, Elena Carmen Cernea, profesor de canto popular la Liceul de Arte *Dinu Lipatti* din Pitești, și Alin Pavelescu, directorul Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Vâlcea, i-a ales pe câștigători. Premiul I i-a fost decernat Georgetei Ungureanu, în vârstă de 49 de ani, din orașul Topoloveni, județul Argeș, artist liber-profesionist. Este absolventă a Școlii Populare de Arte și Meserii Pitești, Secția Canto popular și a participat la mai multe concursuri de folclor între anii 1992-1995, unde a obținut o serie de premii, cum ar fi Premiul I la Festivalul de Folclor *Pe Marginea Dunării*, de la Giurgiu. Premiul al II-lea a fost obținut de Elena Dima, în vârstă de 28 de ani, din București, absolventă a Liceului de Muzică *Dinu Lipatti* București și a Școlii Populare de Arte București, Secția Canto popular. Este artist liber-profesionist și a participat pentru prima dată la un festival-concurs. Premiul al III-lea a fost câștigat de Iulian Ghiță, în vârstă de 38 de ani, din comuna Miroși, județul Argeș. Este de meserie tehnician de rețea la o firmă de telecomunicații și este absolvent al Școlii Populare de Arte și Meserii Pitești, Secția Orgă. Mențiune a primit Andreea Lavinia Goșoiu, în vârstă de 23 de ani, din municipiul Pitești, absolventă a Școlii Populare de Arte și Meserii Pitești, Secțiile Orgă și Canto popular, absolventă a Liceului de Arte *Dinu Lipatti* Pitești, instrumentul violă. A mai absolvit Facultatea de Management și Marketing în Afaceri Economice din cadrul Universității *Constantin Brâncoveanu* Pitești și Facultatea de Teologie, Litere, Istorie și Arte din cadrul Universității Pitești, Secția Pedagogie muzicală. În prezent este masterand la Facultatea de Educație Muzicală Contemporană din cadrul Universității Pitești și este profesor de canto popular la Școala Populară de Arte și Meserii Pitești.

La recitalurile Festivalului Național de Muzică Lăutărească Veche *Zavaidoc* și-au dat concursul Ansamblul de Copii *Zavaidoc* al Centrului Cultural Pitești, Mirela Năsturică, Nicușor Boieru, Ana Maria Stoian și Marian Mexicanu, Grupul Vocal *Zavaidoc* al Centrului Cultural Pitești, Rela și Andreiță Miron, Mihaela Staicu, Cornel Cojocaru și Ionel Tudorache. Acompaniamentul a fost asigurat de Taraful *Marin Alexandru.*

actualitate

■ Centrul Cultural Pitești și Uniunea Scriitorilor din România - Filiala Pitești au organizat festivitatea de primire a noilor membri în USR Filiala Pitești, eveniment la care au participat literați de prestigiu ai urbei. Președintele filialei, criticul literar Nicolae Oprea, secretarul filialei, prozatorul Dumitru Augustin Doman și poetul Mircea Bârsilă i-au prezentat pe cei șase admiși, conform rigorilor USR: Florina Isache, poetă din județul Teleorman, Rodica Lăzărescu, scriitoare și critic literar din București, Domnița Neaga, poetă și scriitoare din județul Teleorman, Savian Mur, profesor de matematică, poet și prozator din Târgoviște, Niculae Ionel, scriitor din București, Ioan Vișan, profesor de matematică și prozator din județul Dâmbovița. Evenimentul a fost animat de un recital de melodii folk oferit de artistul Dan Câmpeanu, din municipiul Roșiorii de Vede, din județul Teleorman.

■ Centrul Cultural Pitești și Trupa de Teatru *Robertto* au organizat la Casa Cărții spectacolul muzical-literar sub genericul „Sărbătorile vin". Manifestarea a cuprins recitaluri de colinde, muzică populară și ușoară, poezie și fabule, precum și scenete interpretate de copii și tineri care urmează cursul de actorie desfășurat de artistul Robert Chelmuș la Centrul Cultural Pitești. Cu acest prilej, cursanții, care de altfel formează și Trupa de Teatru *Robertto,* și-au demonstrat aptitudinile artistice, confirmând încă o dată utilitatea activității lor.

■ Centrul Cultural Pitești și Liga Scriitorilor Români, Filiala Argeș, au organizat, la Casa Cărții, ultima ediție din anul 2017 a Cenaclului *Armonii Carpatine*. Evenimentul a cuprins lansarea noului număr al revistei *Carpatica*, publicație trimestrială a ligii, precum și o lectură publică susținută de membri și simpatizanți LSR. Eleva Andreea Popa, cursantă a Cercului de Creație coordonat de profesoara Simona Marineață la Palatul Copiilor din Pitești, a citit o proză, poeta Denisa Popescu a încântat auditoriul cu poemele sale, redactorul-șef al revistei *Carpatica*, scriitorul Nicolae Cosmescu, a prezentat conținutul noului număr al publicației, scriitorul George Ene a citit poeme în proză și proze scurte, medicul-poet Constantin Teodor Craifaleanu a citit poeme din volumul de versuri lansat recent și intitulat *Nopți albastre,* iar inginerul-scriitor Nicolae Braniște a citit la rându-i câteva poeme. Publicistul Gheorghe Mohor și-a prezentat o nouă proză, poetul Nicolae Ionescu a citit din cartea sa de versuri, poeta Simona Vasilescu și-a dedicat poeziile tuturor celor prezenți, eleva Maria Alexandra Bulgar de la Palatul Copiilor din Pitești a citit câteva poezii recente. Pătruns de atmosfera caldă, de cenaclu, profesorul de limba și literatura română Vasile Ghițescu a recitat un catren și a citit un eseu filosofic scris de Octavian Paler, poetul și interpretul de muzică folk Marius Ionescu a citit poezii, iar eleva Ioana Smărăndescu de la Palatul Copiilor din Pitești a încântat publicul cu o proză scurtă. Manifestarea s-a încheiat cu un mesaj din partea președintelui Ligii Scriitorilor Români Filiala Argeș, medicul-poet Adrian Mitroi, o lectură din creația sa literară, susținută de bunul său prieten, medicul-poet Constantin Teodor Craifaleanu, dar și cu gânduri de final de an, exprimate de venerabilul scriitor Mihail Ghițescu.

CARMEN ELENA SALUB

Festivitatea de primire a noilor membri în USR - Filiala Pitești

Niște poeme inspirate din viață...

(urmare din p. 24)

reușesc să-mi facă pielea de găină,/ să mă facă o cârpă de șters ecranul și să mă predau, spre dimineață, fără condiții, în brațele dușmanului./ Cum de-au ăia un talent mai scump ca șofranul,/ cum de nu cad ei de pe tobogan direct în melodramă,/ cum poți să stai și să plângi ca proasta,/ de parcă asta ți-ar fi soarta,/ și cum o dau ei, când pe râs și când pe plâns,/ cum schimbă, din mers, iubirea cu ura,/ cum fac ei de-au toți dreptate și/ te fac să aștepți, cu sufletul la gură/, o siudba maia, siudba, să vezi care-i sfârșitul/ așa cum naufragiatul, așteaptă/ să atingă malul cel izbăvitor, limanul, ostrovul, cerul, cocorii, mestecenii, Siberia, infinitul./ Și cum bagă ei câte-un un final de te crucești./ Îți vine, în momentul ăla, să-ți bagi gheara-n gât,/ să-ți lași baltă toate interesele, să-ți/ trăiești tot restul vieții la țară, cu laptopul pe genunchi,/ înconjurat de copii și de wi-fi/ și să-ncepi,/ pas cu pas, să le furi meseria/ să-nțelegi și tu care-i șmecheria,/ care-i șpilul, care-i faza, care-i țelul, care-i alba, care-i neagra, care-i pizdeț-ul, care-i koneț-ul, așa cum ar fi acționat/ și Tănase Scatiu, pus de veghe în lanul de secară...

O bibliotecă personală. Aranjată după metoda Furnicii...

Când unchiul Costică a avut ideea să-și facă/ ordine-n biblioteca a convocat nepoții, amicii și,/ ca un sentimental comandant de oști, a anunțat-o de acțiune și pe amica lui, Furnica./ După ce-a murit mătușa Nelly,/ Costică și d-ra Furnica își petreceau/ împreună sfârșiturile de săptămână./ Odată la el, odată la ea./ Cărțile unchiului Costică erau/ numeroase, aveau diferite dimensiuni,/ și se dovedeau greu de/ aranjat într-o bibliotecă personală./ Toți, intelectuali cu patalama/ sau intelectuali în devenire, ne-am dat cu părerea./ Nici o idee nu i se părea interesantă și/ capabilă să-i rezolve problema./ „Costică, am o idee...", a îndrăznit Furnica/ să-i intre în grații./ „Ce-ar fi să le aranjăm după preț?"/ „Ți-ar proasta dracului!", a șuierat discret/ printre dinții lui cu strungăreață/ bunul domn Costică B.,/ a declarat acțiunea încheiată/ și i-a trimis pe fiecare pe la casele lor.

Seară-n doi cu mămăligă, salate & portocale amare. În Cetatea eternă...

Te invit, Celesta, în Cetatea eternă/ să intrăm, sfioși, în localuri discrete/ să căutăm, ca detectivii, bucatele de-acasă./ Azi e Ziua națională și o să comandăm, demni, una polenta delicata/ sau una polenta aromatica, poate chiar o/ polenta con fagioli și-o să sfârșim, în cameră,/ c-un nebun și nesfârșit Amor di polenta./ Epuizați & transpirați,/ ne vom regala c-o *Insalata bizzara* sau c-o *Insalata primavera,/ Insalata greca* sau, dacă vrei neaparat, cu una *estiva,/ mimosa sau exotica, Insalata di fiore* sau *Insalata di mare calda./* Alege tu, amore mio.../ Vom sfârși Ziua noastră națională prin a-i da foc înghețatei dar/ nu ne vom mai bate cu pernele alea suedeze/ dotate doar c-o memorie relativă./ Ne vom război cu mici portocale amare, fructele preferate/ ale elefanților. Acele animale care au/ prostul obicei de-a nu uita nimic./ Niciodată....

Un adevăr imuabil născut din fuga condeiului

Nici **o faptă bună** nu rămâne nepedepsită, zice filosoful dar / din fuga condeiului am scris, nu știu unde mi-a fost capul, că/ nici **o fată bună** nu rămâne nepedepsită/ Bărbații adevărați apreciază așa cum se cuvine doar cea de-a doua variantă.

Zimbrii, mai tari ca vodka Wiborowa

Am început să ne tipărim albume color, pe hârtie fină,/ pe la edituri străine. Ne vin ramburs și le plătim în valută./ Sunt într-un singur exemplar, au scene familiale,/ cu mamaia Elena, cu mama mare Martha,/ Cu mătușile Aurica, Lilica și Nelly, cu unchii Costică, Vasile și Titi,/ cu noi cei care le-am urmat. Plus/ niște cumetrii, nunți, botezuri, înmormântări și pomeni./ Vechituri de Antiques./ Alte câteva vorbe, acolo, ca niște legende la umbrele fixate-n carte./ *La ce folosește o carte fără poze sau fără conversații?*/, s-a întrebat Alice. Cine le va mai răsfoi?/ Cine le vor moșteni? Unde vor ajunge? Au și cărțile soarta noastră?/ Nepoții noștri sunt americani, englezi, stau/ în Capitală și colindă lumea./ Strănepoții, puțini, abia ne mai cunosc./ Au murit zimbrii din pădurile noastre./ Alții, veniți din alte păduri, își vor delimita noile teritorii./ Și vor călca totul, totul, totul, în picioare...

Nota redacției:
O revistă are, în mod logic, un program estetic propriu. În schimb tendința scriitorilor actuali – incitați de tehnica ultramodernă – este să trimită același text la cât mai multe publicații. Ceea ce nivelează peisajul revuistic până la omogenizarea totală. De aceea, îi anunțăm pe colaboratorii noștri că ***Argeș*** *nu publică decât texte originale, care nu au apărut inițial în volume, reviste etc., iar textele nu le primește decât în format electronic, cu diacritice.*

Număr ilustrat cu icoane rusești.

actualitate

Revista **ARGEȘ** poate fi procurată și prin comandă directă la sediu, cu plata ramburs, cheltuielile de expediție fiind suportate de către expeditor.

IMPORTANT! Vă puteți abona pentru anul 2017, costul abonamentului fiind de 42 lei/an.
Plata se face prin mandat poștal pe numele CRISTINA LINTESCU, Centrul Cultural Pitești, Casa Cărții, Pitești, O.P. 1, cod 110013. Tel./fax: 0248/219976.

ARGEȘ
- **Revistă lunară de cultură**
- Apare sub egida **Consiliului Local**, a **Primăriei Pitești** și a **Uniunii Scriitorilor din România**
- Editată de **Centrul Cultural Pitești**
- Membră **ARIEL**

Senior editor:
CALINIC,
Arhiepiscop al Argeșului și Muscelului
Redactor-șef: **DUMITRU AUGUSTIN DOMAN**
(augustindoman@yahoo.com, http://www.blogdoman.blogspot.com)
Consilieri editoriali:
NICOLAE OPREA, MARIN IONIȚĂ
Redactori: **MARIANA ȘENILĂ-VASILIU, MIRCEA BÂRSILĂ, AUREL SIBICEANU**
Tehnoredactor: **SIMONA FUSARU**

Redacția:
Pitești,
Casa Cărții,
Centrul Cultural Pitești;
http:
www.centrul-cultural-pitesti.ro;
tel./fax: 0248/219976
ISSN: 1221-2350
Tiparul executat la SC Argeșul liber SA
ARG PRESS